THE J. PAUL GETTY MUSEUM LIBRARY

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDAVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

IX.

POLITICKÝ OKRES ROKYCANSKÝ.

NAPSAL

DR. ANTONÍN PODLAHA.

V PRAZE 1900.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

ROKYCANSKÉM.

NAPSAL

DR. ANTONÍN PODLAHA.

V PRAZE 1900.

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CISAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TISKL ALOIS WIESNER V PRAZE.

THE J. PAUL GETTY CENTER
LIBRARY

Sv. Barbory Huť viz Huť.

Bašta.

Samota u Břas. Severně odtud nalézá se pohřebiště. Pol. a šk. okr. Rok. 280.

Bechlov u Sebešic.

Pozůstatky jakéhosi zaniklého sídla. Pol. a šk. okr. Rok. 363.

Biskoupky.

Pol. a šk. okr. Rok. 308. Sedláček, Hrady a zámky VI., 266.

TVRZ, vystavěná ve stol. XVI., po r. 1573 již zpustlá.

Bnečice viz Mlečice.

Borek.

Method XV., 103; Pop. škol. okr. Plz. 198; Polit. a škol. okr. Rok. 271.

Pěkný vysoký kříž kamenný s Ukřižovaným u kapličky na malé skalce nad rybníkem stojící. Zajímavá práce barokní (viz obr. 1.). Na podstavci nápis:

eX
ferVentI Voto
plae VeneratIonI
ereXerVnt
Ioannes raVCh
Ioannes rVMfeLD
Ioannes EIjsL.

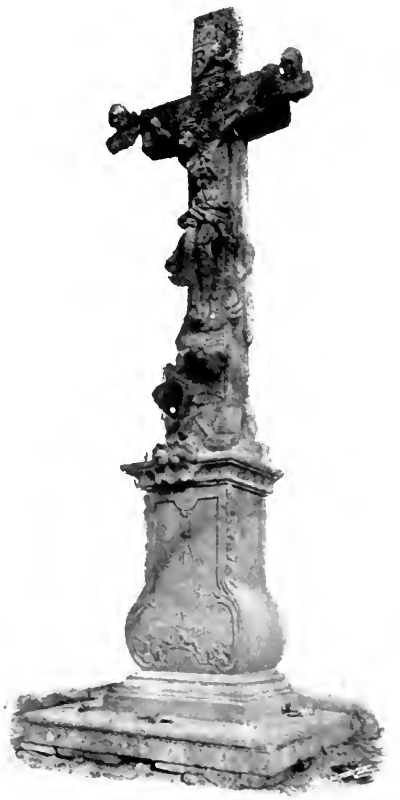

Obr. 1. Borek. Kamenný kříž.

Na zadní straně vytesáno jméno sochařovo: CARL LEGAT. PILTHAUER VON PILSEN 1758.

Břasy.

Pol. a škol. okr. Rok. 280.

V tak zv. »zámečku« (nepatrné jednopatrové moderní stavení) bývaly uloženy předměty z pohřebiště u samoty »Bašty.« Nyní nalézají se v soukromém majetku nepovědomo kde. Některé předměty v zemském museu.

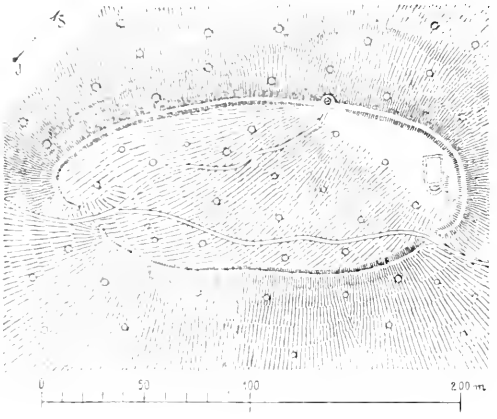

Obr. 2. Březina. Situační plán hradiště

Březina.

Pop. šk. okr. Plz. 198. — Polit. a škol. okr. Rok. 271. — Ottovy »Čechy« díl IX., 440

HRADIŠTĚ (srvn. Dr. Kalina von Jaethenstein, Böhmens heidnische Opferplätze, Gräber und Alterthümer; Památky archeolog. IV., 1860, 25; J. E. Wocel v Památkách archeologických VI. 1865, 257 s 2 obr. na straně 258; týž Pravěk I, 107; Fr. X. Franz v Popise škol. okresu Plzeňského 131), dvojím kamenným valem obehnané (viz situační plán na obr. 2.). Z předního valu u úpatí hory za-

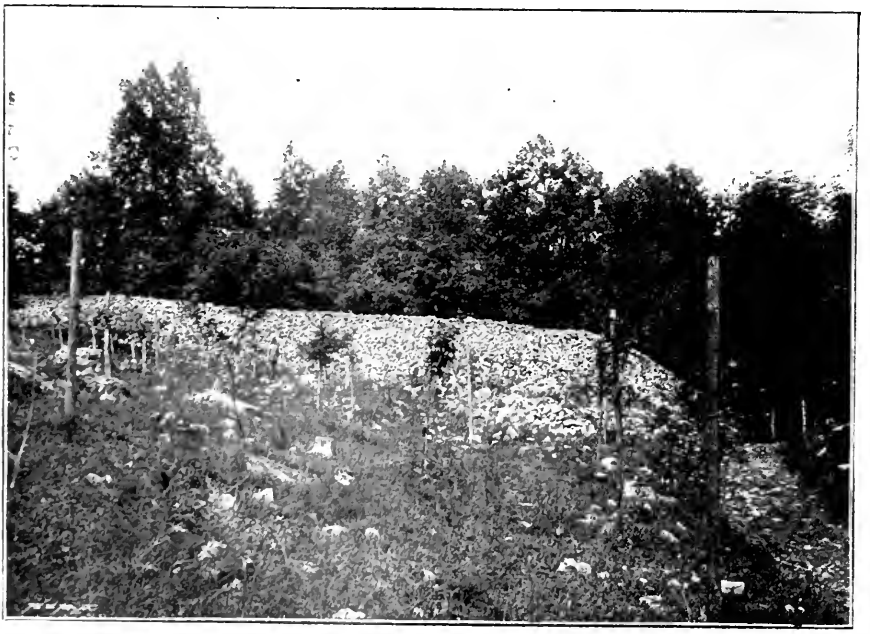

Obr. 3. Březina. Vchod do hradiště.

chovaly se toliko skrovné zbytky. Vnitřní val na plochém, mírně k JZ skloněném vrcholu hory se táhnoucí dobře jest zachován. Obkličuje plochu mající podobu nepravidelné ellipsy, jejíž veliká osa měří asi 195 *m*, a osa menší asi 83 *m*. Vystavěn jest z nestejně velikých balvanů břidlice křemenité a dosahuje místy výše až 5—6 *m*. Na straně jiho- a severovýchodní vedou do ohrady dva vchody zaoblenými výběžky valu chráněné (viz obr. 3.). V severní části hradiště jsou rozmetené zbytky malého obdélníkového ohražení kamenného (16 *m* dl., 8 *m* šir.), na straně jihovýchodní polokruhem uzavřeného.

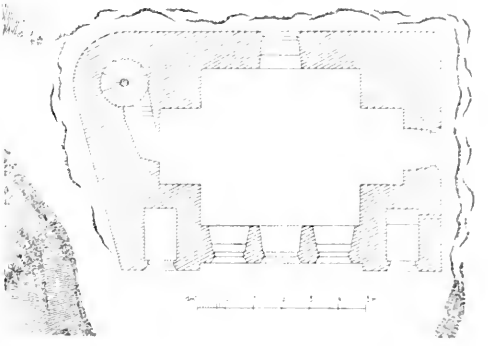

Obr. 4. Březina. Půdorys zříceniny hradu.

HRAD, vystavěný asi po r. 1379 od Jindřicha z Elstrberka, zpustl na poč. stol. XVII. (Heber, Burgen IV., 246 s vyobr.; Sedláček, Místopisný sl. 60) Na nízké skalině nedaleko silnice z Volduch do Březiny vedoucí stojí nepatrná zřícenina v altan proměněná. Jest to zdivo nepravidelný obdélník tvořící, v jednom rohu značně zaoblené a hrotitým oknem opatřené. (Viz půdorys na obr. 4.). Zachovalo se dosud celkem v té podobě, jak vyobrazeno u Hebra.

ZÁMEK, vystavěný na počátku XIX. stol., jest prosté jednopatrové stavení bez architektonických ozdob.

Bušovice.

Pop. šk. okr. Plz. 198—199. — Pol. a škol. okr. Rok. 272—274.

»V háji« a »na Kokockách« mohyly.

ZÁMEK bývalý, nyní škola. Jednopatrové stavení. Façada jednoduchá, barokní. Střecha mansardová. Čtyřhranná nízká vížka s hrotitou nahoře lucernovou a cibulovitou střechou.

V přízemí vížky kaple sv. Josefa. Čtyřhranná úzká, výši celé budovy zaujímající kaplička plackovitým stropem krytá. Oltářík barokní. Na predelle kartuše s trofejemi válečnými. Obraz narození Páně nevalné ceny obnoven r. 1878 Herzogem. Po stranách v hrubých barokních rámcích bezcenné obrazy.

Na klenbě bezcenné fresko Nejsv. Trojice.

V lucerně vížky 2 zvony:

1. 0·47 *m* prům., 0·35 *m* vys. Při hořejším kraji nápis dvouřádkový: 1. ř.: IOHANN RVEDOLF ANTON WIDERSPERGER VON WIDERSPERG,

2. ř.: IOHANN GEORG SEDLPAVR HAT MICH GEGOSSEN STRAVBING IN PAIRN ANNO 1717. Pod tím vlys svislých lístků. Na plášti v předu polovypuklina: Madonna s děťátkem na půlměsíci ve věnci ze dvou vavřínových větví. Vzadu znak (vzepjatý kůň).

2. 0·42 *m* prům., 0·36 *m* vys. Nápis dvouřádkový: 1. ř.: SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM, 2. ř.: IOS. PERNER GOSS MICH IN PILSEN AO. 1756. Pod tím vlys barokních ornamentů. Na plášti polovypuklé poprsí sv. Petra a Pavla.

Cetkov.

Bývalá vesnice, již roku 1543. jako pustá připomínaná. Nalezeny tu zbytky kachlů a nádob hliněných. Pol. a škol. okr. Rok. 363.

Sv. Dobrotivá (Ostrov).

Jan Ferd. Schmidt z Bergenholdu v Pam. arch. IV. (1860) 72—74. — Sedláček, Místop. sl. 142—143. — Ant. Drachovský, Obrazy Zbirovské 1885, str. 51—53. — Politický a školní okres Rokycanský. 349—351. — »Klášter Svato-Dobrotivský. Dějepisné vypsání pamětí o klášteře a sv. Dobrotivé na základě pamětní knihy a staršího spisku od kněze řehole augustinianské znovu podává P. Bernard Maxm. Brand. V Praze 1891.« — »Contingentiae monasterii insulani B. V. Mariae annuntiatae & S. Benignae V. M. extendentes se ab anno fundationis 1262 usque ad annum postliminii 1676 conscriptae a P. F. Valentino Weidner Litomericensi, Ord. Erem. S. P. August.« (Rkp. v klášteře Sv. Dobrotivé.) — »Summarium et inventarium conventus pervetusti B. V. Mariae ab Archangelo salutatae et S. Benignae Virginis et Martyris. Sub gubernio Adm. Rdi Religiosi ac Venerabilis Patris Titi Czeczatka Prioris ejusdem conventûs in Insula Ord. Eremitarum S. P. Augustini E. D. A. 1757 conscriptum.« (Rkp. v klášteře sv. Dobrotivé.) — Vyobr. kostela v Sedláčkových Hradech VI., 260, 261, 268 a v Ottových »Čechách« IX, 414.

1) Obr. 5. Sv. Dobrotivá. Celkový pohled na klášter a chrám bl. Panny Marie a sv. Dobrotivé.

CHRÁM A KLÁŠTER BL. PANNY MARIE A SV. DOBROTIVÉ (celkový pohled viz na obr. 5.) založen na konci XIII. stol. Oldřichem Zajícem z Valdeka. V XV. stol. v bouřích husitských zpustl a byl na konci téhož století (po r. 1496) obnoven. Po r. 1552 zpustl zase, a teprve v I. pol. XVII. nuzně opraven; zejména r. 1641 zbudována nová střecha a vížka nad presbytářem. Důkladné opravy a přestavby na kostele i klášteře podniknuty po r. 1676, kdy Augustiniáni poznovu v držení jejich se uvázali. V rukopisném díle Weidnerově podán jest obšírný popis tehdejšího stavu staveb klášterních s hojnými zajímavými nákresy. Nejstarší stavba klášterní (ze XIII. stol.), malý kostelík Zvěstování Panny Marie, stával v místech nynější sakristie, věže a kaple sv. Augustina a sv. Mikuláše Tolentinského. Zbořen byl r. 1682. Byla to stavba obdélníková, polygonálně zakončená, k jižní straně presbytáře velikého kostela přiléhající. Jižně od velikého kostela rozkládal se hřbitov (nyní klášterní zahrada), na němž stával malý kostelík Všech svatých (zmínka o něm v urbáři klášt. r. 1584), po němž zbyly toliko jedva znatelné zbytky základův. Na jižní straně presbytáře stávala dřevěná zvonice. Hlavní kostel byl r. 1676 ve stavu žalostném. V obdélníkové části chrámové stály zbytky osmi sloupů (po každé straně 4), jež prostoru dělívaly ve tři lodi. Na západní zdi patrny byly stopy někdejší klenby. Severní strana lodi opřena byla v rozích gotickými opěrnými pilíři, jež dosud se zachovaly. Mezi nimi byly ve zdi patrny stopy čtyř jiných pilířův opěrných jež na stavivo byly rozebrány. Na té straně byla čtyři gotická hrotitá okna, již bez kružeb a dole částečně zazděná. Jižní strana lodi neměla opěrných pilířův a byla opatřena dvěma got. okny. Průčelí mělo goticky klenutý vchod, jenž dosud se zachoval, a nad ním hrotité okno. Štít, původně ovšem zděný, byl ton dobou pouze dřevěný. Presbytář, zakončený třemi stranami osmiúhelníka, opřen zevně pilíři, z nichž některé na stranách podélných byly odbourávány. Severní podélná strana byla osvětlena třemi hrotitými okny nestejné šířky; strana jižní měla okno jediné. Polygonální zakončení presbytáře opatřeno bylo třemi okny, z nichž jedno bylo úplně, druhá dvě částečně zazděna. Uvnitř bylo ve zdi jižní gotické sedile nahoře trojdílné. Presbytář od lodi oddělen byl hrotitým vítězným obloukem, jenž hroze sesutím, z valné části byl zazděn. Nad vítězným obloukem byly na straně k oltáři zazděny tři znaky, o nichž níže učiněna bude zmínka.

Hlavní kostel po r. 1676 přestavěn v nynější svoji podobu. Sakristii a kostelík sv. Augustina a sv. Mikuláše Tolentinského vystavěl architekt Pražský *Dominik Canavalle*; nové křídlo klášterní syn jeho *Jakub.**) Veškery stavby Svatodobrotivské obnoveny posléze r. 1886.

---

*) Z řemeslníků při opravných pracích zaměstnaných připomínají se: Malostranský truhlář *Michal Dobner*, jenž zhotovil oltářík sv. Benigny a Pražský sklenář *Jan Petrle.*

VELIKÝ CHRÁM KLÁŠTERNÍ byl původně značně vyšší (nad klenbou presbytáře viditelny zazděné špice gotických oken původních). Zdivo a tudíž i půdorys zůstaly v celku beze změny (viz půdorys na obr. 6.).

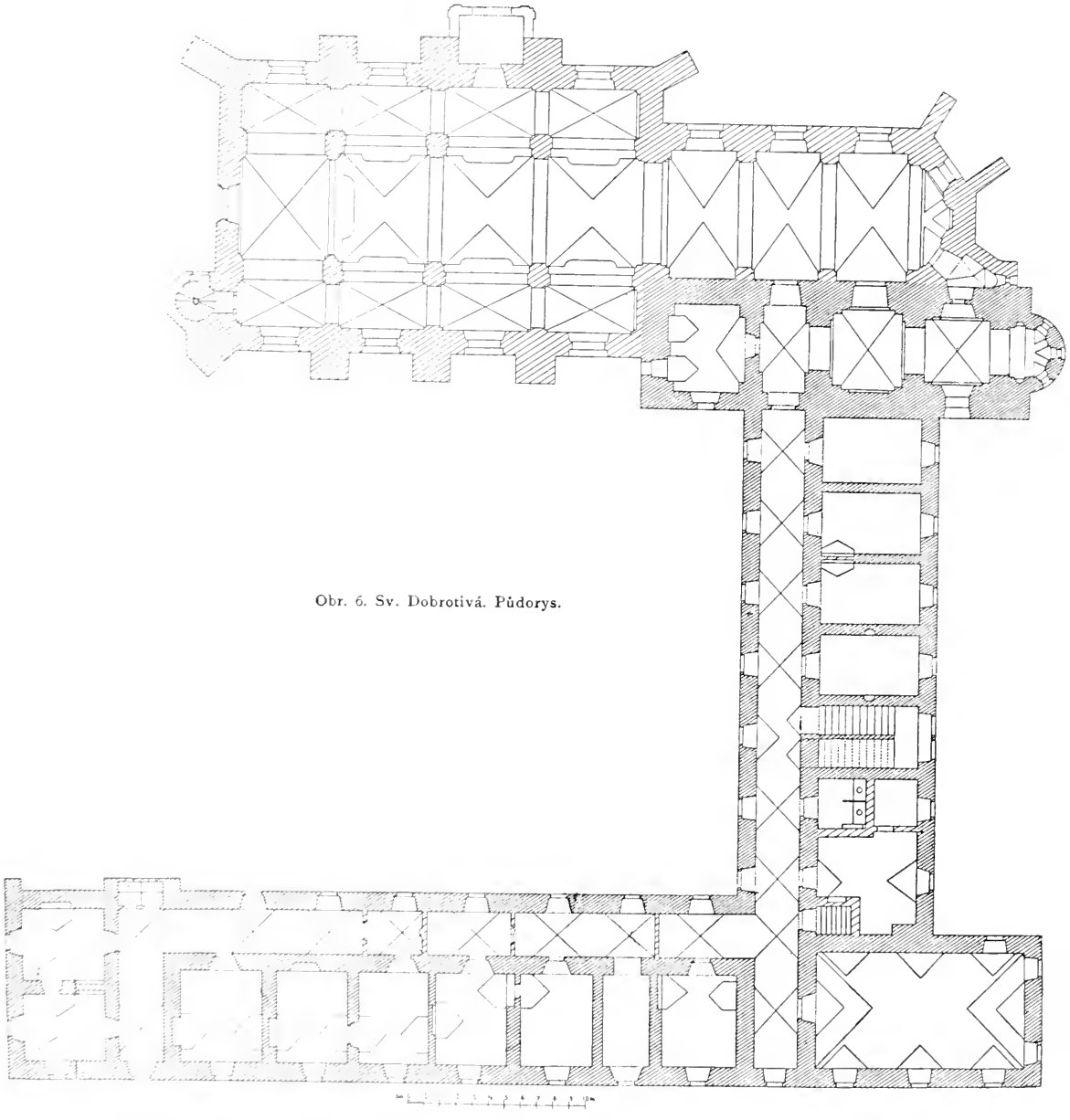

Obr. 6. Sv. Dobrotivá. Půdorys.

Jest to stavba orientovaná, 47 *m* dlouhá, 18 *m* široká. V průčelí chrámu jest gotický vchod hrotitý 4·3 *m* vys., 2·5 *m* šir., profilovaný dvěma hruškovitými a dvěma oblými pruty (viz obr. 7.). Nad vchodem obdélníkové okno nízkým segmentem překlenuté. V severozápadním rohu opěrný pilíř gotický uprostřed opatřený jedním sešikmeným ústupkem, jenž

ozdoben prostou pozdně gotickou kaplicí s rameny prohnutými. V rohu jihozápadním rovněž opěrný pilíř nahoře sešikmený a trojhrannou stříškou zakončený. Obdélníková část chrámu opřena jest na podélných svých stranách nemotornými hranolovými pilíři. Uvnitř rozdělena jest šesti sloupy ve tři lodi. Loď prostřední jest 7 *m* šir. a 15·5 *m* vysoká (viz řez podélný na obr. 8.). Pilíře s jednoduchými římsovými hlavicemi překlenuty jsou polokruhovými plochými pasy, mezi nimiž rozpjata klenba se dvěma výsečí. Lodi postranní, stejné výše s lodí hlavní, rozděleny jsou v polovici výšky své klenbou, kteráž nese široké gallerie. Dolejšek s každé strany osvětlen čtyřmi nízkými okny polokruhově sklenutými, hořejšek pak vysokými okny obdélníkovými, stlačeným segmentem zakončenými.

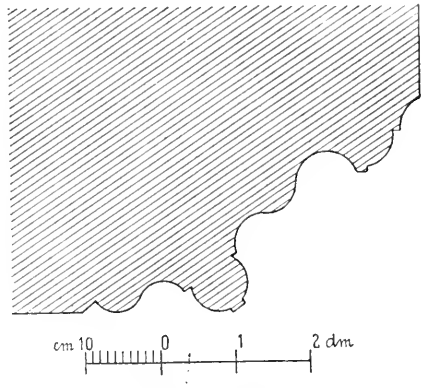

Obr. 7. Sv. Dobrotivá. Profil portálu.

Presbytář, 8 *m* šir., 18 *m* dlouhý (vnitřní rozměry) a téže výšky jako loď, má tři klenbová pole téhož celkem tvaru, jako v lodi, ač o něco užší. Na podélné straně severní osvětlen jest třemi vysokými okny obdélníkovými, jež jsou nízkým segmentem překlenuta. Zakončen jest třemi stranami osmiúhelníka. Polygonální tato část opřena jest zevně původními gotickými opěráky o jednom ústupku a osvětlena v sešikmených stranách dvěma okny obdélníkovými, nízkým segmentem překlenutými a ve zdi zadní malým okénkem oválovým (viz na obr. 9. pohled dovnitř kostela).

Presbytář od hlavní lodi oddělen jest vítězným obloukem, jenž jest sice stejné šíře s hlavní lodí i presbytářem, avšak nahoře jest nižším segmentem překlenut a zdivem až ku klenbě chrámové vyplněn. V tomto zdivu zazděny jsou na straně západní ony tři plastické znaky, jež druhdy, jak výše řečeno, nalézaly se nad původním gotickým vítězným obloukem, a sice na opačné, k oltáři obrácené straně (viz obr. 10.). Uprostřed jest znak s kančí hlavou a s páskou, na níž nápis: „Johannes de Schellenberg et Costl". V levo od něho jest znak rozdělený ve čtyři pole, z nichž ve dvou jest kančí hlava a v ostatních dvou zajíc: na pásce nápis: „Johanes Lepus de Hazenburg". V pravo jest znak rovněž ve čtyři pole dělený,

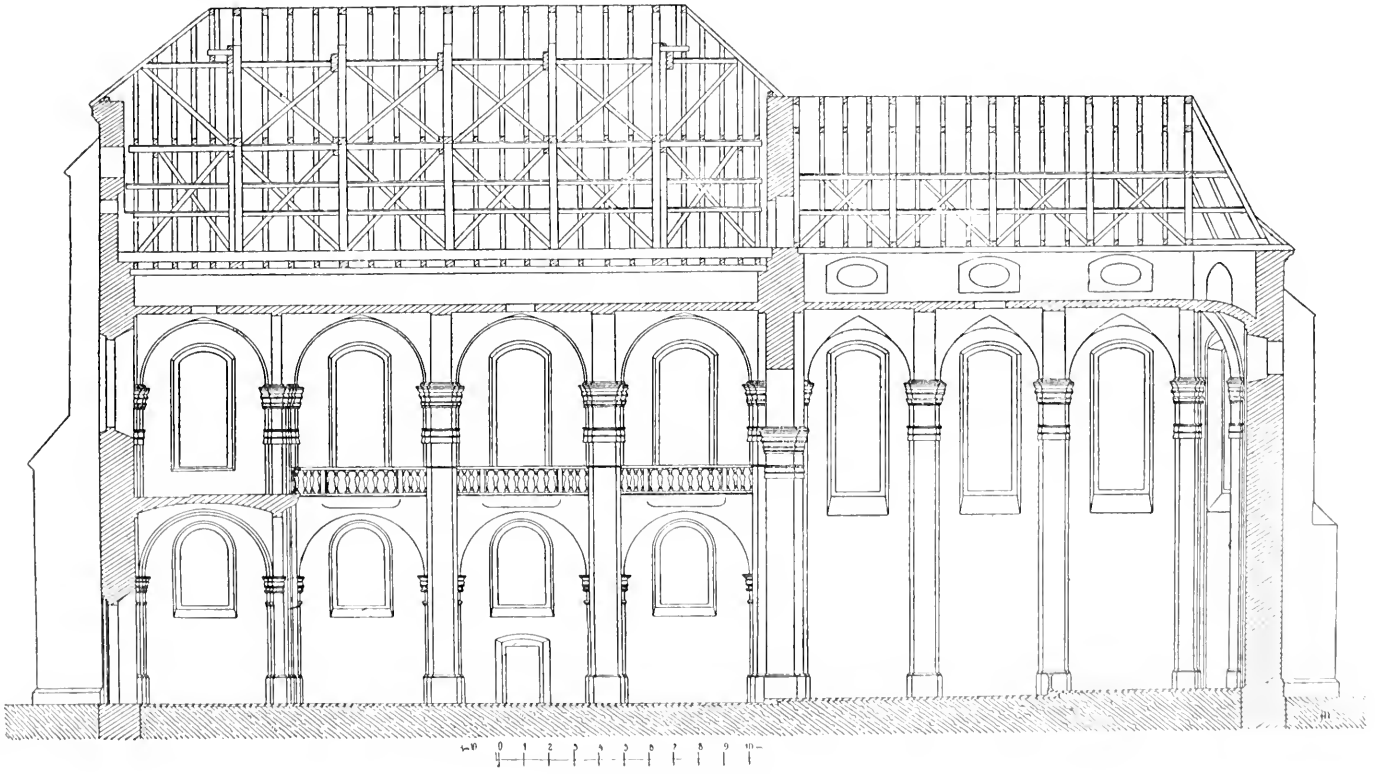

Obr. 8. Sv. Dobrotivá. Podélný řez klášterním chrámem.

Obr. 9. Sv. Dobrotivá. Vnitřek kostela.

z nichž ve dvou jsou kančí hlavy a ve dvou lvi; na pásce nápis: „Zdeněk Lev z Rozmitala a Blatna".

Hlavní oltář barokní: hlavní součást jeho tvoří rámec dvěma anděly držený, v němž zasazen zdařilý obraz od Jana Petra Molitora.

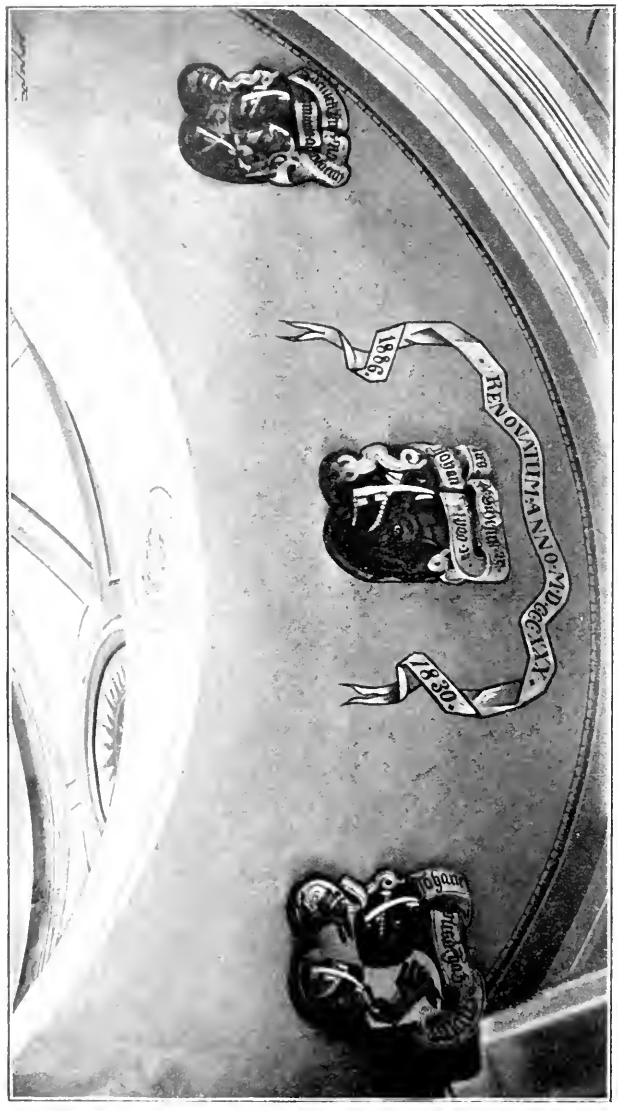

Obr. 10. Sv. Dobrotivá. Plastické znaky nad vítězným obloukem.

V pravo v oblacích vznáší se Panna Maria s Ježíškem; před ní v lesnaté krajině klečí Oldřich z Valdeka, po jehož stranách stojí sv. Petr a Pavel. Mezi korunami stromů prosvěcuje měsíc. V dalekém pozadí krajinka s kapličkou. (Viz obr. 11.) Obraz ten malován roku 1745 za honorář 252 zl.

Obr. 11. Sv. Dobrotivá. Obraz Jana Petra Molitora na hlavním oltáři.

V zábradlí před oltářem obstojně kutá dvířka železná (viz obr. 12.).

V presbytáři nalézají se dva postranní barokní oltáře: na prvních bezcenný obraz z r. 1692, na druhém hrubě řezané sousoší 0·62 *m* vys. »Pieta«, as na poč. XVII. stol. neuměle provedené dle gotického vzoru.

V jižní lodi při podélné zdi stojí dva oltáříky barokní bez umělecké ceny: votivní oltář města Rokycan a oltář všech Svatých.

V lodi severní barokní oltář sv. Augustina se znakem Plzenským. Chudá architektura. Ve skříncе malá (as 0·60 *m* vys.) soška sv. Augustina dvěma anděly nesená.

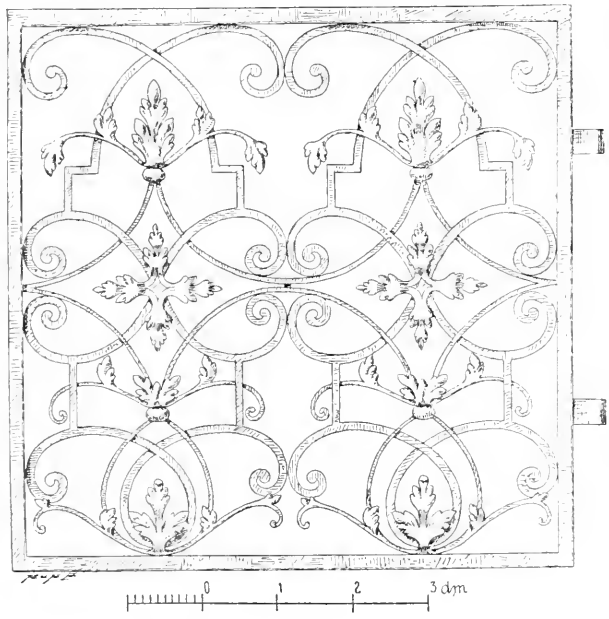

Obr. 12. Sv. Dobrotivá. Železná dvířka v zábradlí před oltářem.

V obou postranních lodích zavěšeny proti sobě 2 obrazy na plátně s výjevy biblickými z poč. XVIII. stol. drasticky komponované (zvl. vražda dítek Betlémských), bez umělecké ceny.

Na dveřích ze sakristie do presbytáře vedoucích obstojně řezané výplně barokní.

V lodi lavice, jichž čelní strany ozdobeny vkusnými řezbami barokními (viz obr. 13.).

Na kruchtě stojí chórové čtyřsedadlové lavice z poč. XVII. stol., jednoduché sice, avšak s pěkně rozčlánkovanou stěnou přední (viz obr. 14.).

Do pilíře vítězného oblouku na straně evangelijní vsazena deska z červeného mramoru (0·89 *m* šir.) s plasticky vytesaným znakem uprostřed a s nápisem: SACRÆ CÆSAREÆ | REGIÆQVE MAIESTATIS DOMINI- | ORVM ZBIROWIENSIS, TOCZNICENSIS | ET AVLOREGIENSIS | CAPI-

TANEVS | SAMVEL IGNATIVS DE BOIS | SIBI SVISQVE | MONVMENTVM HOC POSVIT | ANNO SALVTIS | 1681. (Viz obr. 16.)

V pravo od hlavního vchodu uvnitř kostela stojí u zdi náhrobní kámen 1 *m* šir. a 1·62 *m* vys. Uprostřed polovypuklý znak Zajíců z Hasen-

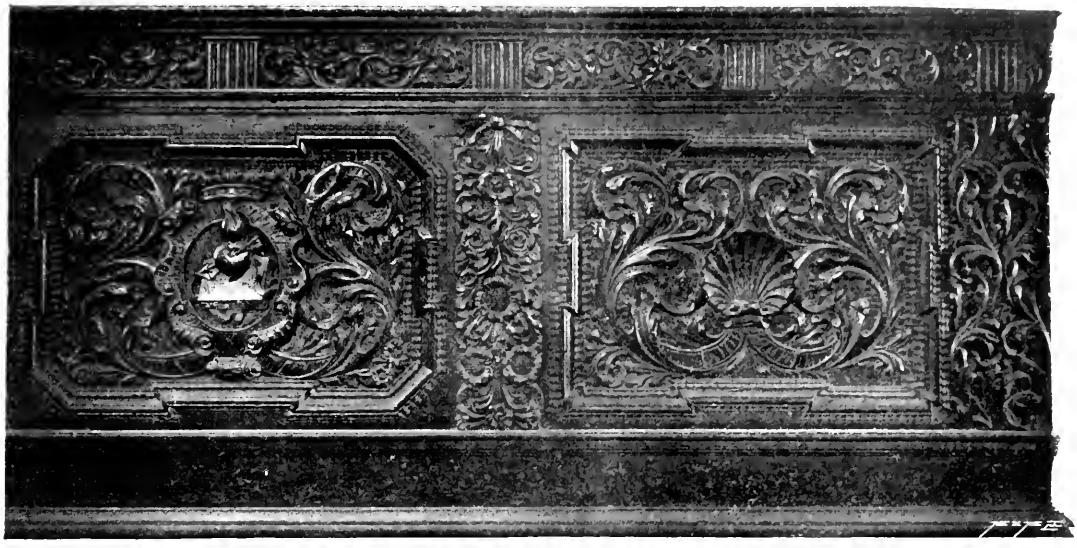

Obr. 13. Sv. Dobrotivá Vyřezávané lavice v lodi.

burka. Na okraji nápis: Anno dni millimo cccclix. | Secūda feria ante festū sancti dyonisij obiit . . . | . . dns dns Nicola | us Lepus de Hazmburg x de kulti · klep · et · orate p. e. (Viz obr. 17.)

Ve dlažbě presbytáře litá deska s nápisem: ✠ Requiem aeternam dona eis domine et lux perpetua luceat eis. Requiescant in pace. Amen. Pod tím kartuše se znakem augustiniánským.

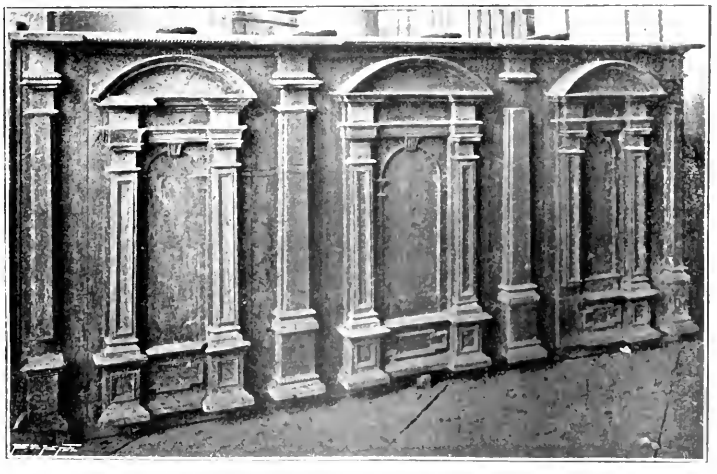

Obr. 14. Sv. Dobrotivá. Chórové lavice z počátku XVII. stol.

Obr. 16. Sv. Dobrotivá. Deska Samuela Ignáce De Bois.

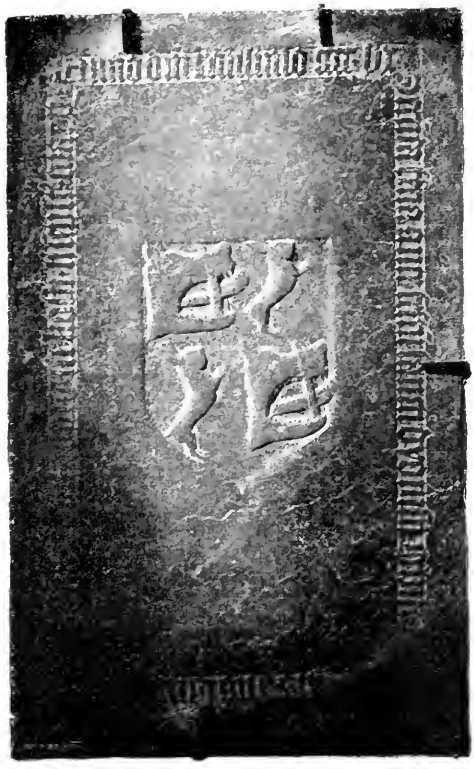

Obr. 17. Sv. Dobrotivá. Náhrobní kámen Mikuláše Zajice z Hazmburka.

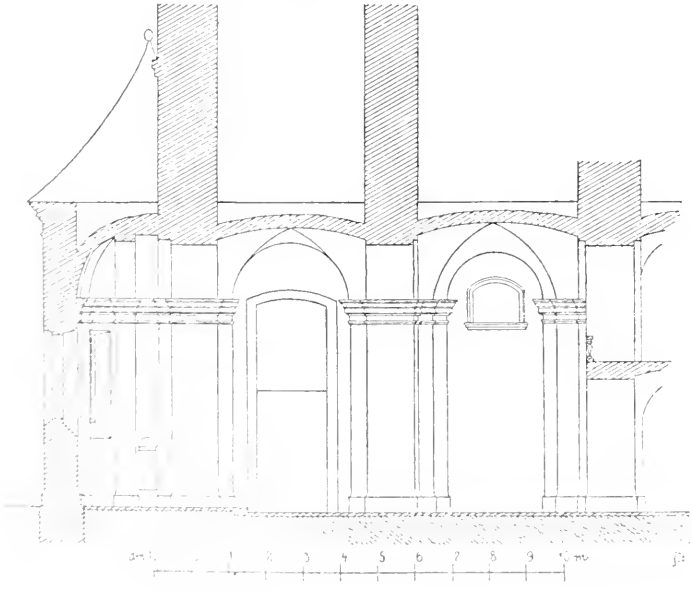

Obr. 18. Sv. Dobrotivá. Podélný řez kaplí sv. Augustina a sv. Mikuláše Tol.

KAPLE SV. AUGUSTINA A SV. MIKULÁŠE TOLENTINSKÉHO při jižní straně presbytáře velikého kostela (viz půdorys její na obr. 6. a řez na obr. 18.). Jest to prostora skládající se ze dvou čtver-

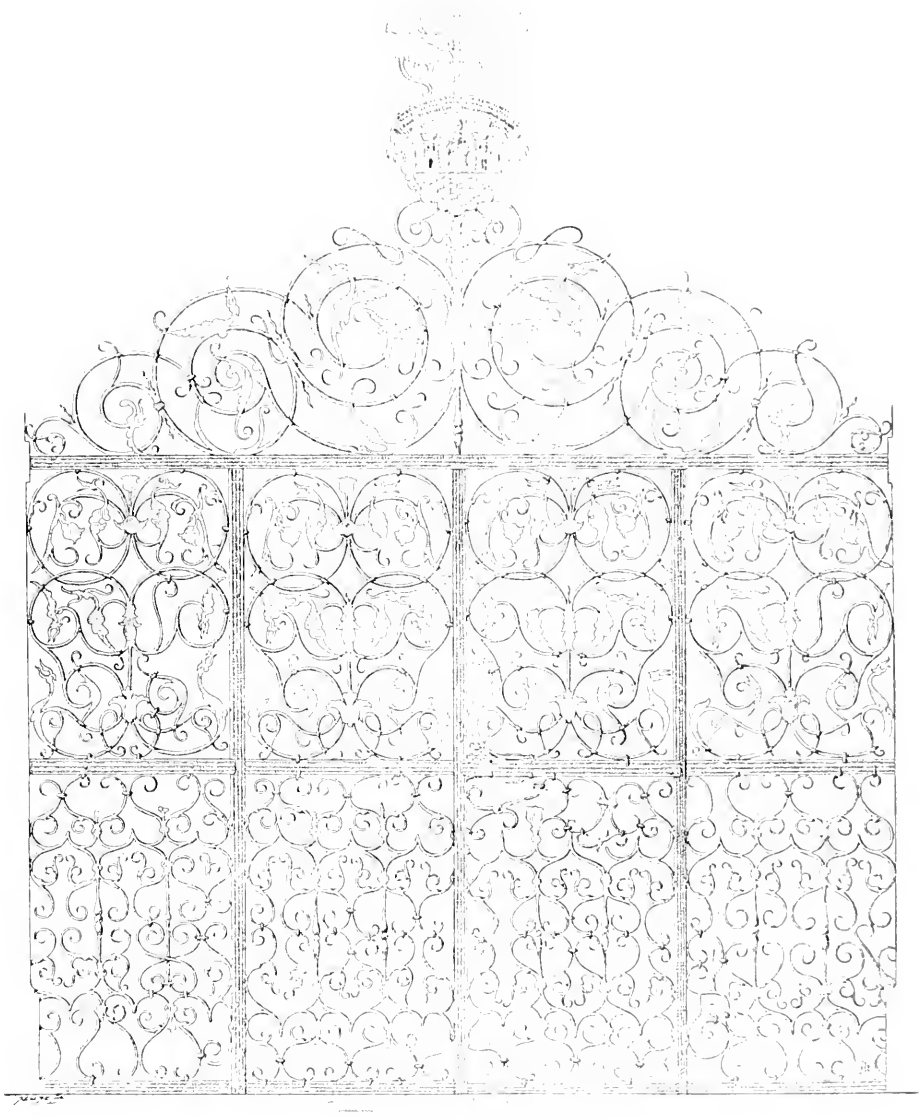

Obr. 19. Sv. Dobrotivá. Mříž z roku 1686.

cových polí z malého presbytáře polokruhovitě zakončeného. Při stěnách stojí mohutné pilastry s římsovými hlavicemi; klenba křížová bez žeber. Nad středním klenbovým polem spočívá věž. Oltář z r. 1685; jest to obstojná práce barokní. Po stranách na oltáři stojící sochy dvou světic

jsou dosti dobré. Ve výklenku jižní zdi pod oknem obstojně vyřezávaná zpovědnice barokní. Kaple uzavřena jest vkusnou mříží ze železa kutou, kterouž sem r. 1686 věnovali Rokycanští (viz obr. 19). Nad hořejší částí mříže na plechu namalovaný znak města Rokycan a nápis:
A. M. D. G., B. V. M. ET S. BENIGNÆ V. ET M. HONOREM, REGIA CIVITAS ROKICZANENSIS HAS CRATES EREXIT ANNO QVO BVDÆ CHRISTIANITAS SOLEM RVRSVS NOVITER RESTITVIT.

Z této kaple vede kamenný gotický portálek do kapličky sv. Dobrotivé. Portálek ten jest 1·90 *m* vys. a 0·97 *m* šir. (viz obr. 20.). Nad ním jest letopočet 1327, jenž však patrně sem teprve v době nedávné byl vtesán.

Mezi polygonálním zakončením hlavního kostela a kaplí sv. Augustina a Mik. Tol. vtěsnána malička nepravidelná KAPLIČKA SV. DOBROTIVÉ (viz půdorys na obr. 6.), architektonicky nevzhledná. V kapli té chová se kámen 41 *cm* dl. a 11 *cm* šir. s nápisem: S. Benigne corpu' 1093 reconditum. Na oltáříku stojí dřevěná soška sv. Dobrotivé 1·10 *m* vys., nepochybně z druhé pol. stol. XV. pocházející (viz obr. 21.). Zachovalo se několik rytin této sošky: z r. 1678, 1689 a 1710 (A. Neuraüttera). Část ostatků sv. Dobrotivé chovala se druhdy v relikviáři na způsob rozvilinového stříbrného rámce barokního, jehož výkres Weidner v knize své podává, jenž však více v klášteře se nenalézá. Jiná část ostatků chová se v jednoduché skříncе (12 *cm* šir., 12·5 *cm* vys. a 21·5 *cm* šir.) z ebenového dřeva, na rozích pobité plechem, jehož okraje v prostičký ornament jsou vysekány. Na spodní straně přibit nápis: »Reliquiae S. Benignae V. et M. sub altaris lapide in sacello eiusdem Sanctae conventus ordinis F. F. Erem. M. S. P. Augustini alias Insulani ad B. V. Annunciatam dicti, ab immemorabilibus temporibus deserti; Imperantis Leopoldi I. gratia recuperati 5. Iulii A. 1676, inventae die 29. Aprilis 1677. Quo anno a Ioanne Friderico Archi-Episcopo Pragensi 27. Maii recognitae et 20. Augusti in hac capsula inclusae.«

Nad kaplí sv. Augustina a sv. Mikuláše Tolent. nízká dvoupatrová věž z r. 1682, šindelovou báňovitou střechou krytá.

Zvony: *1.* 0·78 *m* šir., 0·61 *m* vys. Při hořejším okraji nápis: GOS MICH IACOB CONRAT DOHNER ANNO 1730. Pod tím vlys rostlinný. Na plášti malá plaquetta představující stigmatisaci sv. Františka. Na druhé straně plaquetta: Kříž s bolestnou Pannou Marií a s očistcem dole. Pod tím vyryto: »Sub Guardiano Jo . Guil · Hogan . . . A. 1740.

2. 0·615 *m* šir., 0·48 *m* vys. s bohatou barokní výzdobou. Na plášti nápis: HÆC CAMPANA S. PATRITIO HIBERNIAE APOSTOLO ET SS. BONAVENTVRAE ET PETRO DE ALCANTARA SERAPHICAE FAMILIAE ALVMNIS ET PATRONIS DICATA REFVSA FVIT SVB GUARDIANATV P. P. BONAVENTVRAE O' BRIEN SACRAE THEOLOGIAE LECTORIS EMERITI AO. DNI 1764. Druhou stranu pláště zdobí polovypukliny tří

světců. Dole v barokní kartuši: FVDIT ME VITVS DIETRICH NEO-PRAGAE.

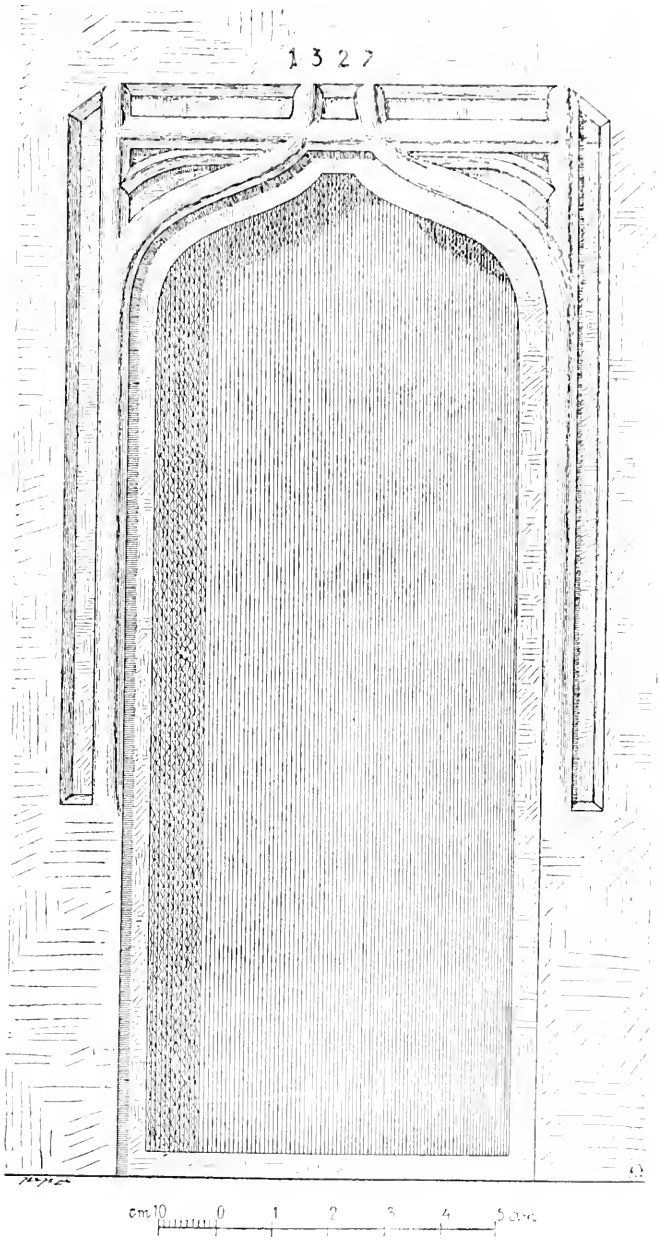

Obr. 20. Sv. Dobrotivá. Portálek do kap'e.

3. 0·58 *m* šir., 0·46 *m* vys. Při hořejším okraji nápis: ANNO [illegible] MENSE IVNIO HAEC CAMPANAE SVNT RESTAURATAE. Pod tím vlys ornamentální, s něhož guirlandy visí. Na plášti medaille ellipsovitá s opisem

IONNES PRIQVEY a polovypuklý krucifix. Na druhé straně pláště polovypuklý obrázek P. Marie s děťátkem v oblacích. Při dolejším okraji nápis: GEORGIVS ADALBERTUS HAVSERIVS G. C. M. PISARAZ SIROTCZI.

A. 0·40 *m* šir., 0·31 *m* vys. s polovypuklinou sv. Prokopa. Dole: I. V. K. 1801.

Obr. 21. Sv. Dobrotivá. Soška sv. Dobrotivé.

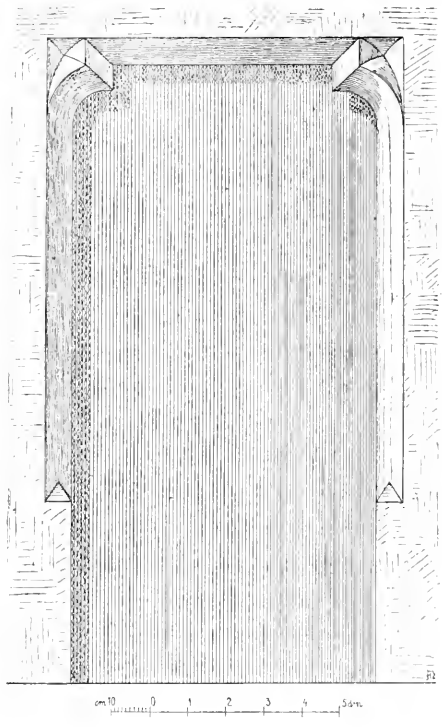

Obr. 22. Sv. Dobrotivá. Gothický portálek v klášteře.

KLÁŠTERNÍ BUDOVA (viz půdorys její na obr. 6.) jednopatrová, zevnějšku nevzhledného. Přestavěna byla na konci stol. XVII. Ze starší doby zachoval se uvnitř gotický portálek z kuchyně do spíže pod hlavními schody vedoucí (viz obr. 22.). V jihovýchodním rohu veliký klenutý refektář, v němž lunetové obrazy na plátně a několik podobizen skrovné umělecké ceny. Některé výplně sedadel a stolů ozdobeny obstojnými řezbami barokními.

Dobřív.

Sedláček, Hrady a zámky VI., 358., Pol. a šk. okr. Rok. 310.

Mezi Dobřívem a Strašicemi u mlýna zvaného »Melmatěj« vypíná se nad potokem strmá skála příkopem od ostatní výšiny oddělená (viz situační plán na obr. 23.). Stávala tu druhdy tvrz zvaná prý »Vimberk«. [Pohled na tvrziště viz u Sedláčka na str. 252]

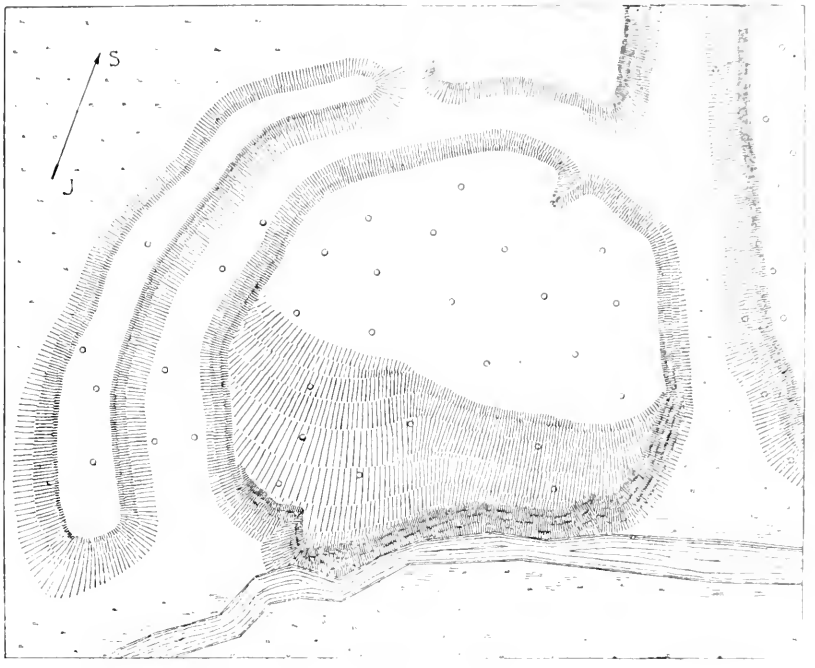

Obr. 23. Dobřív. Situační plán tvrziště.

Drštka (Losumberk, Ramsperg).

Heber, Burgen IV., 218—219. — Sedláček, Místop. sl. 171. — Pol. a škol. okr. Rok. 277—278. — Ant. Drachovský, »Obrazy Zbirovské« 53.

HRAD, r. 1353 připomínaný, již na poč. XVI. stol zpustlý. Stával na třech skaliskách v úžlabině mezi Kolvínem a Skořicí. Zdivo nezachovalo se žádné, ač prý ještě před 13 lety stávala tu zeď s okénkem. Nyní viděti jen divoká skaliska a rozmetené kamení. Místu tomu říkají »u hradu«.

Dvořec.

Sedláček, Místop. sl. 181. — Dominik Brázda, Mirošov (1891), str. 5.

TVRZ severovýchodně od Mirošova v údolí. Uprostřed okrouhlý kopec as 22 *m* v průměru, obehnaný příkopem 19 *m* širokým a 3·65 *m* hlubokým, jenž býval napájen ze dvou blízkých rybníků.

Ejpovice.

Pam. arch. XI., 139. — L. Šnajdr, Počátkové předh. místop. 72. — Pop. škol okr. Plz. 200. — Pol a škol. okr. Rok. 275—276.

V okolí pod »Velkou skalou« mnoho mohyl.

O bývalé TVRZI zdejší viz Sedláček, Místop. slov. 187.

Hamouz.

Heber, Burgen I., 233. — Pol. a škol. okr. Rok. 363

TVRZIŠTĚ na příkrém skalisku, vystupujícím ze Mže nad Zvíkovcem. Lid místu tomu říká: »na hrádku«.

Hlohovice viz Lohovice.

Hoholov.

Ant. Drachovský, o. c. 53.

Zaniklá vladyčí ves sev. od Oseka mezi Březinou, Vitinkou a Osekem.

Homberk.

Někdejší HRAD na vysoké skále u Vísky a Příkosic, jižně od Mirošova. (Sedláček, Míst. sl. 232—233.) Malebné příkré skaliny, zdi žádné. Pod skalisky ke straně západní patrna obloukovitá hráz asi 28 kroků v průměru.

Obr. 24. Homberk. Železný hrot šípu.

Nalezen tu železný čtyřboký hrot šípu (7·5 *cm* dlouhý) se žlábky po stranách (viz obr. 24.). Majetek p. Bedřicha Moravce, učitele v Mirošově.

Hradiště.

Pol. a škol. okr. Rok. 312.

Ves u Zvíkovce na starém hradišti stojící. Opevněné místo bylo obdélníkové. Příkop a násep dosud z části jsou patrny.

Hřešihlavy viz Řešihlavy.

Huť sv. Barbory u Radnic.

Schaller, Topographie IX, 230; Sommer, Das Königreich Böhmen, VI, 55.

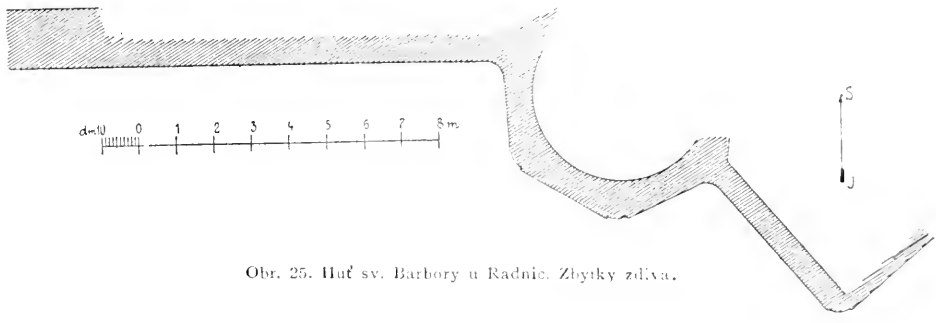

Obr. 25. Huť sv. Barbory u Radnic. Zbytky zdiva.

Na hřbitově stopy základů kostela sv. Barbory za cís. Josefa II. zbořeného. Jest to zdivo místy 1·5 *m*, místy jen 0·5 *m* široké, od západu k východu v délce as 13 *m* se táhnoucí, potom zevně polygonálně a uvnitř kruhově zahnuté a pak šikmo k jihovýchodu běžící, na záhybech zaoblené (viz obr. 25.). Také úlomek dveřního kamenného pažení se zachoval (viz obr. 26.).

Obr. 26. Huť sv. Barbory u Radnic. Pažení dveří.

Cháchov.

Sedláček, Mí-top. slov. 305.

U myslivny Cháchova nedaleko Mokrouš leží spatřují se nepatrné stopy někdejší vsi již r. 1379 připomínané.

Cheznovice.

Sedláček, Místop. sl. 310. — Pol. a škol. okr. Rok. 313—314.

Na návrší »Varta« objeveny r. 1891 starověké hroby, v nichž nalezeny kostry obložené plochými kameny. U koster ležely zbytky kovových

zbraní, krátké nože, bronzové i postříbřené náušnice a s *s*-ovitým ukončením, kroužky a j.

Chlukov.

Pol. a škol. okr. Rok. 364.

Zaniklá tvrz neznámé polohy kdesi v okolí Strašnic.

Chomle.

Rok. Pam. kn. I. App. XVI (rkp.). — Sedláček, Místop. sl. 322. — Pop. škol. okr. Plz. 200. — Pol. a škol. okr. Rok. 276—277.

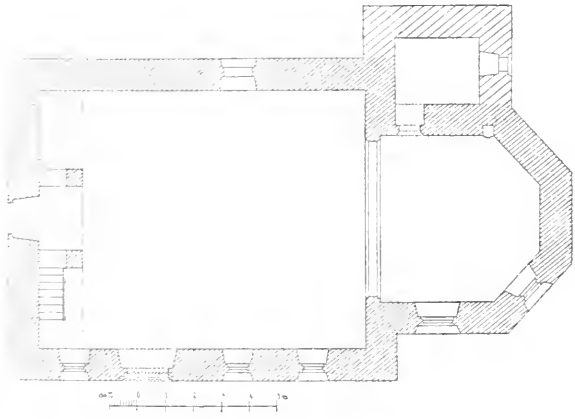

Obr. 27. Chomle. Půdorys kostela.

FILIALNÍ KOSTEL SV. MARKÉTY, připomínaný již r. 1363 jakožto farní. Nízká skrovná stavba orientovaná (viz půdorys na obr. 27. a pohled na obr. 28.).

Loď obdélníková, 14 *m* dlouhá, 11·5 *m* šir. Strop rovný. Střecha šindelová; na ní prkenná hranolová vížka hrotitě zakončená. Západní fronta prostá se zděným trojhranným štítem. Na jižní straně gotický portálek hrotitý, 2·48 *m* vys., 1·40 *m* šir., jehož sešikmené ostění profilováno jest dvěma žlábky a oblým prutem (viz obr. 29.). Na téže straně dvě velká

Obr. 28. Chomle. Kostel sv. Markéty.

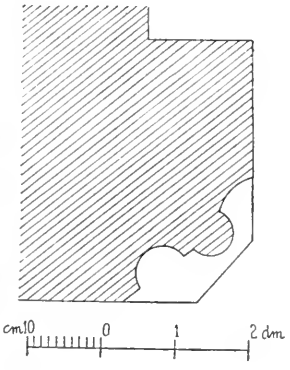

Obr. 29. Chomle Profil portálu.

hrotitá okna bez kružeb a jedno menší na kruchtu vedoucí. Na straně severní okno nízkým segmentem zakončené.

Vítězný oblouk hrotitý, na hranách sešikmený.

Presbytář (6 *m* šir., 5·7 *m* dl.) zakončen třemi stranami osmiúhelníka. Strop rovný. Okna dvě hrotitá bez kružeb. Zevně bez opěrných pilířů; rohy při poslední opravě ozdobeny maltovou rustikou. V severovýchodním rohu presbytáře umístěn sanktuářík zvláštní formy: hořejší část hranolová, ostrou hranou v před obrácená, 0·43 *m* vysoká, nahoře hrotitě zakončená. Vnitř jest klenbička osmi malými v růžici se sbíhajícími žebry ozdobená. Pod tím jest otevřená, 0·46 *m* vys. část, dříve patrně mřížkami opatřená. Dole ostře vybíhající úzký podstavec. Vnitřek čtyřhranný (viz obr. 30.).

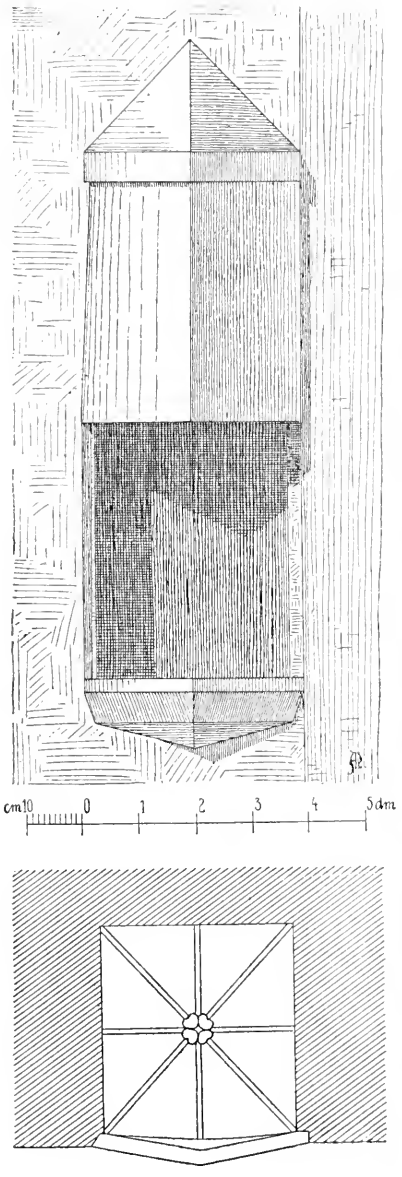

Obr. 30. Chomle, Sanktuařik.

Obr. 31. Chomle. Soška P. Marie.

V severní zdi vchod do sakristie 2 *m* vys., 1·01 *m* šir., gotický, nahoře rovně zakončený, pak po malém zazubení polokruhově v rovné postranní ostění přecházející, na vnější hraně sešikmený.

Hlavní oltářík barokní, hrubých forem, ničím nevyniká.

Postranní oltářík v lodi na straně evang. stojící, ozdoben soškou P. Marie 0·88 *m* vys., jež před nedávnem byla opravena a nově polychromována (viz obr. 31.). Jest to zajímavá práce z prvé pol. XVI. stol.

Protější oltářík na straně epištolní ozdoben soškou sv. Markéty 0·85 *m* vys. Rozkošně naivní tvář, výborné drapování rouch. Polychromie nová. (Viz obr. 32.)

Obr. 32. Chomle. Soška sv. Markéty.

Zvon 0·79 *m* šir., 0·59 *m* vys. Při hořejším okraji dvojřádkový nápis:

1. ř. ✠ tento ✠ zwon ✠ dielan ✠ gest ✠ ke czti ✠ a ✠ k chwale ✠ pano ✠ bohu ✠ y ✠ maticzye ✠ boži ✠ a ✠ swate ✠ ma

2. ř. rketie ✠ leta ✠ od ✠ narozenie ✠ syna ✠ bozího ✠ tisyczeho ✠ pietisteho ✠ sstrna steho ✠ ian homwar ✠

}.

Na plášti polovypuklina P. Marie.

(Viz faksimile na obr. 33.)

Obr. 33. Chomle. Nápis na zvonu.

Chotětín.

Sedláček, Hrady VI., 268; Místop. sl. 327. — Pol. a škol. okr. Rok 315.

TVRZ, již r. 1283 připomínaná, stávala nad rybníkem. Nalezeny tu před lety rozličné starožitnosti.

Chýlice.

Pam. kn. děk. Rok. I. Appendix IX. (rkp.). — Chýlice. Obrázek historicko-místopisný. Napsal A. Drachovský (v Táboře 1891). — Dom. Brázda, »Mirošov« v Praze 1891) str. 12—14. — Pop. šk. okr. Plz. 204. — Pol. a šk. okr. Rok. 283—284.

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO (jest vlastně farním kostelem Mirešovským, ač farní úkony konají se v kostele Mirešovském) již r. 1295 připomínaný. Úplně přestavěn r. 1675 a věž při něm zbudována. R. 1773

Obr. 34. Chýlice. Kostel sv. Jakuba.

byl velmi sešlý; téhož roku opravena věž. Posledně opraven celý chrám r. 1882. (Viz na obr. 34. vnější pohled a na obr. 35. půdorys kostela.) Prosté, architektonicky nezajímavé stavení orientované.

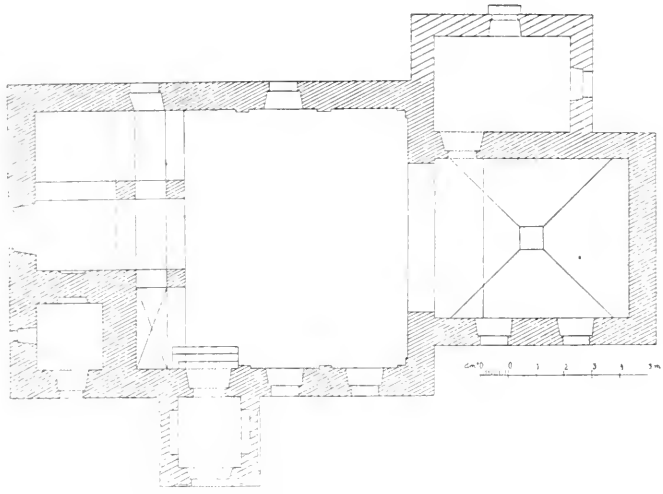

Obr. 35. Chýlice. Půdorys kostela sv. Jakuba.

Loď obdélníková, plochým stropem krytá, se strany jižní dvěma obdélníkovými, nahoře polokruhem uzavřenými okny osvětlená. V zadní části kruchta na třech pilířích spočívající. V jihozápadním rohu hranolová věž do osnovy stavby pojatá, cibulovitou šindelovou bání krytá. Pod kruchtou ve zdi jižní mělký 0·87 *m* šir. zazděný výklenek, jehož postranní ostění (1·17 vys.) žlábkem jsou profilována.

Obr. 36. Chýlice. Kamenná křtitelna

Pod kruchtou stojí kamenná křtitelna 0·87 *m* vys.: na oblém dříku spočívá mísovitá nádrž, hrubým lupenovitým ornamentem ozdobená (viz obr. 36).

V průčelí ve vysokém štítě výklenek, v němž stará, z kamene hrubě tesaná socha sv. Jakuba.

Nad vchodem průčelním zazděna pískovcová deska se dvěma znaky a nápisem z r. 1676 k tehdejší přestavbě chrámu se vztahujícím.

Presbytář obdélníkový překlenut křížovou klenbou bez žeber, jejíž hrany uprostřed v malé čtyřhranné plošce se sbíhají. V jižní zdi dvě obdélníková okna polokruhem překlenutá.

Vítězný oblouk segmentovitý.

Obr. 37. Chýlice. Hlavní oltář.

Hlavní oltář (viz obr. 37.) barokní, dosti bohatý, z druhé pol. XVII. stol. Tumba a tabernakl jsou nové. Po stranách rovné sloupky kanellované a sochy sv. Václava a sv. Ludmily, nad nimiž listové rozviliny. Uprostřed v dobře řezaném rámci obstojný obraz: sv. Jakub anděly nesený zjevuje se králi Ramirovi na lůžku odpočívajícímu a povzbuzuje jej k boji

proti Saracenům. Nad obrazem vkusné římsoví na postranních sloupcích spočívající a v rovné šikmé úseky římsové vybíhající, mezi nimiž nástavec s rámcem vkusně řezaným. Po stranách sošky sv. Sigmunda a Vojtěcha, nahoře soška sv. archanděla Michala.

Kazatelna v témž slohu jako oltář, z druhé pol. XVII. stol. Na točitém sloupku spočívá šestihranné řečniště s točitými sloupky na rozích; ve výplních obrazy sv. evangelistů. Stříška šestihranná, plochá, barokními ornamenty po stranách oživená.

Uvnitř kostela zasazeno několik desk náhrobních:

1. 0·52 *m* šir., 0·775 *m* vys. Uprostřed postava malé dívky ve skřížených rukou tři kvítky držící. Kolem na okraji nápis: „Letha 1611, 28 M. Března Ali | na Joachyma Geyslera dcerka mage wěku swehº | 1½ Leta žiwot swug dokonala | a tuto w Panu blahoslawene wstani oczekawa.“ (Viz obr. 38.)

2. 0·59 *m* šir., 1·00 *m* vys. Nahoře vytesána šestilistá růžice; pod ní do kamene zapuštěna litá deska (0·30 *m* šir., 0·215 *m* vys.) s nápisem:

LETHA PANIE 1657 | 29 X BRIS VSNULA GEST | W PANV LVDMILA MANDELENA | DCERA YANA LAPLVMA A MATERŽE | REGYNY DOROTV LAPLUMOWE KTE | RÁŽTO ŽYWA BYLA 6 LETH 30 NEDIEL | 31 DNI ODPOCŽYWAGICZE TVTO W TŌ | TO CHRAMIE PANIE V SWA-

Obr. 38. Chýlice. Náhrobní deska Aliny Geyslerové.

Obr. 39. Chýlice. Náhrobní deska ze železa litá z r. 1704.

TEHO IAKVBA | W CHYLYCZYCH: OCZEKAWAGICZE RAD OSTNEHO A WESELÉHO Z MRTWICH WSTANI | AMEN

V hořejších rozích jsou ellipsovité medaillonky s monogramy: IHS a MRA.

3. 0·93 *m* šir., 1·70 *m* vys., pískovcový, valně poškozený. V hořejší polovici nápis:

LETHA PANIE 1677 DNE . . . SICE NOWEM . . . . ANV VROZENI PAN . . . FRANTISSEK . . . . . LAW SWOBODNI PAN . . . . OWIC NA MIROSSO . . . . . VMCŽANECH A W TOMTO . . . ODPOCZiWAGIC . . . . . E A RADOSTNEHO . . . . ISSENI PANIE OCZEKAWAGICI . . .

4. 0·52 *m* šir., 0·89 *m* vys., ze železa litý. Uprostřed postava pacholátka v řasnatém oděvu mnišském s kápí na hlavě. Kolkolem nápis:

LETHA 1701. DNE 29 SEPTEMB · NA D | EN SWATEHO MICHALA ARHANGELA: ZIKMVND ONDZR | EG SAMVEL SINECZEK P. KARLA | GERHARDTA EMERICHA SSICHMISTRA G : M : C : H : Z : D. A P. | MARKETY MANZELKI PVL 3 LE | TA STARI W HABITKV SWATEHO OCZE AVGVSTINA OBL | ECZEN OKOLO 3 HODINI S PO | LEDNE Z OCZI RODICZVM SE STRATIL A DVSSI SWAV | STWORZITE | LI SWEMV | ODEWZ | DAL (Viz obr. 39.).

Zvon 0·85 *m* v prům., 0·63 *m* vys. s nápisem: ANNO 1621 SVM PRAGAE REFVSA A MAGISTRO BARTOLOMAEO . . . ANNO 1801 SVM PRAGAE REFVSA A MAGISTRO IOANNE KÜHNER. Nahoře jednoduché guirlandy, na plášti polovypuklý obraz sv. Bartoloměje, dole řada barokních listů. Na druhé straně pláště polovypuklina sv. Jakuba Vět. a nápis OPTATA PACE TRANSACTA. SIT HONOR CONSTANS MAGNO DEO.

TVRZ druhdy zde stávavší zanikla beze stopy.

Na blízkém vrchu sv Vojtěcha (512 *m* vysokém) stojí na vysokém podstavci hrubě tesaná, as 1 *m* vys., umělecky bezcenná soška sv. Vojtěcha. Na zadní straně podstavce letopočet 1773.

Javor u Kornatic.

Pop. šk. okr Plz. 202.

Tvrziště zvané »na zámečku« severně od Kornatic v lese na konci mírného návrší. Pod ním nalézal se na straně západní rybník, jehož hráz dosud z části jest patrna. Kruhový val as 120 *m* v objemu měřící a hluboký příkop obklopují malé kulaté návrší střední as 10 *m* v průměru měřící, na němž druhdy vlastní tvrz stávala. Asi čtvrt hodiny severozápadně odtud poloha zvaná »Javor«; nepochybně zaniklá vesnice.

Jejičné (Ječniště).

Zaniklé sídlo vladycké u Drahoňova Újezda. Sedláček, Míst. sl. 359; Pol. a šk. okr. Rok. 364.

Kamýk u Mirošova.

Sedláček, Místop. sl. 398; Pop. šk. okr. Plz. 207; Pol. a šk. okr. Rok. 285—286

V místech, kde stojí nyní dvůr »Kamínky«, stávala někdy tvrz »Kamýk« zvaná. R. 1601 byla tato tvrz již úplně zpustlá.

Kamýk u Oseka.

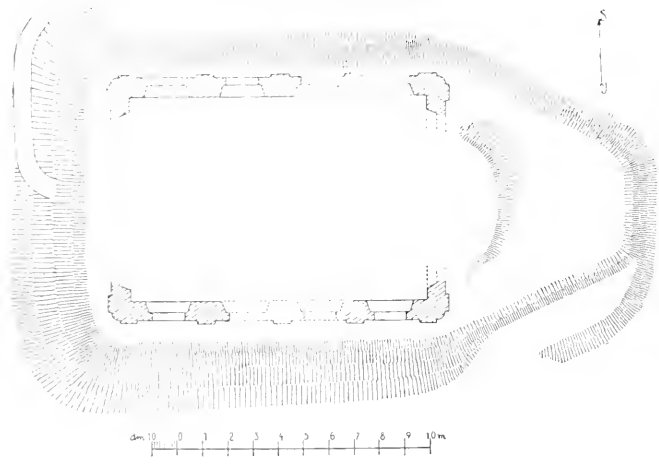

Obr. 40. Kamýk u Oseka. Zříceniny.

Na skalnatém vršku u Oseka zříceniny letohrádku. Přízemní stavba obdélníková, z cihel zbudovaná, 13·5 *m* dl., 10 *m* šir. Zachovaly se pouze zbytky obou podélných zdí: severní a jižní, v nichž bylo po čtyřech oknech. Mezistěny oken jsou místy již vybourány. Zdivo jest zevně na rozích zaobleno a pilastry rozčlánkováno. Ostění oken jsou prostým omítkovým rámcem a nahoře jednoduchým ornamentem ozdobena. (Viz půdorys na obr. 40.)

Kařízek.

Ant. Drachovský »Obrazy Zbirovské« 54. Sedláček, Hrady a zámky VI., 269. — Pol. a škol. okr. Rok. 317—318.

TVRZ stávala tam, kde jest nyní zahrada čís. 14. Spatřuje se tu dosud okrouhlý pahorek průměru as 23 *m* obehnaný širokým příkopem, v němž na straně západní dosud malý rybníček se nalézá. (Viz situační plán na obr. 41.)

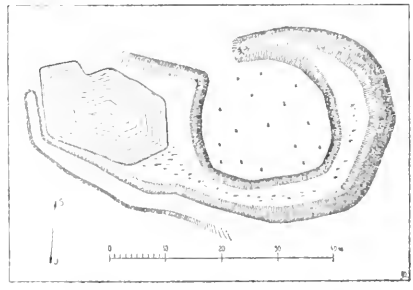

Obr. 41. Kařízek. Situační plán tvrziště.

Klabava.

Heber, Burgen II. 230 (s vyobr.) — Ant. Tytl, Rokycany 18. — Pop. šk. okr. Plz. 201. — Pol. a škol. okr. Rok. 277.

Poblíž Klabavy stávaly zříceniny »Starý zámek« zvané, jež r. 1880 úplně byly se zemí srovnány.

Kolvín.

Pop. škol. okr. Plz. 201; Pol. a šk. okr. Rok. 277.

Na blízku zříceniny hradu Drštky (v. t.) a starobylého kostela (viz »Teslín« a »Padrť«).

Kornatice.

Pop. šk. okr. Plz. 202.; Sedláček, Místop. sl. 436; Pol. a škol. okr. Rok. 278.

Bývalá tvrz stála buď tam, kde nyní panský dvůr se nalézá, anebo pod rybníkem blíže mlýna.

Kozel viz Šťáhlavy.

Kuškov u Svejkovic.

Sedláček, Místop. sl 484; Pol. a škol. okr. Rok. 364.

Zaniklá tvrz a vesnice při dráze z Holoubkova k Rokycanům. V lese dosud znatelny místy základy zdí.

Kuškov u Strašic.

Bývalá vesnice (již r. 1477 pustá) blíže Padrti v místech, kde »na kuškovině« se říká.

Kvaň.

Jedna z nejstarších osad v Čechách. (Viz Ant. Drachovský »Obrazy Zbirovské« 54; Sedláček, Místop. sl. 489; Pol. a škol. okr. Rok 319—320.)

Kvásek u Zbiroha.

Dle lidového podání stával zde prý jakýsi klášter. Srovn. Pol. a škol. okr. Rok. 365.

Lhota Dlouhá
(dříve Včelákova i Vlčkova).

Pol. a škol. okr. Rok 320.

FARNÍ KOSTEL SV. FILIPA A JAKUBA, již r. 1350 jako farní připomínaný. Skrovné staveníčko neslohové (viz půdorys na obr. 42.).

Loď obdélníková, 12·7 *m* dlouhá, 9·4 *m* šir., rovným stropem přikrytá. Bezmála polovici lodi zaujímá hudební kruchta.

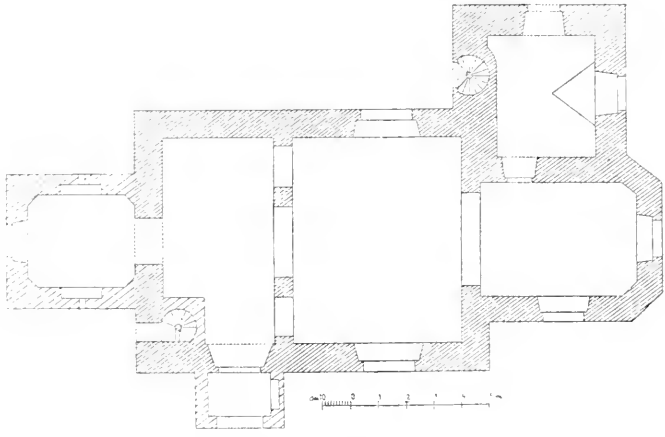

Obr. 42. Lhota. Půdorys kostela.

Presbytář obdélníkový, 4·15 *m* šir., 5·65 *m* dl., s rohy na východní straně šikmo otupenými. Klenba nízká křížová bez žeber s výseči nad okny. Okna obdélníková stlačeným segmentem nahoře uzavřená.

Vítězný oblouk nízkým segmentem překlenutý.

Oltář moderní; na něm dvě malé barokní sošky se starého oltáře, bezcenné.

K severní straně presbytáře přiléhá nízká věž, krytá šindelovou jehlancovou střechou se sříznutými hranami a lucernou. Pod střechou obíhá římsa uprostřed stran polokruhovitě prohnutá.

Portálek do věže vedoucí jest uvnitř v nadpraží zajímavě ozdoben: obdélníkové, 0·75 *m* dl, 0·285 *m* vys. pole rozděleno jest ve čtyři menší obdélníková pole, z nichž každé obsahuje nepravidelnou plastickou čtyř-

rohou hvězdici, v jejíž dolejší části umístěn jest hrubý ornament rostlinný (viz obr. 43.).

Zvon 0·835 *m* šir., 0·64 *m* vys. Nahoře barokní ozdoby, pod nimi v pásu nápis: A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS JESV CHRISTE ANNO. 1737. Pod tím květinové festony. Na plášti polovypuklý obraz sv. Václava a dvouhlavý orel.

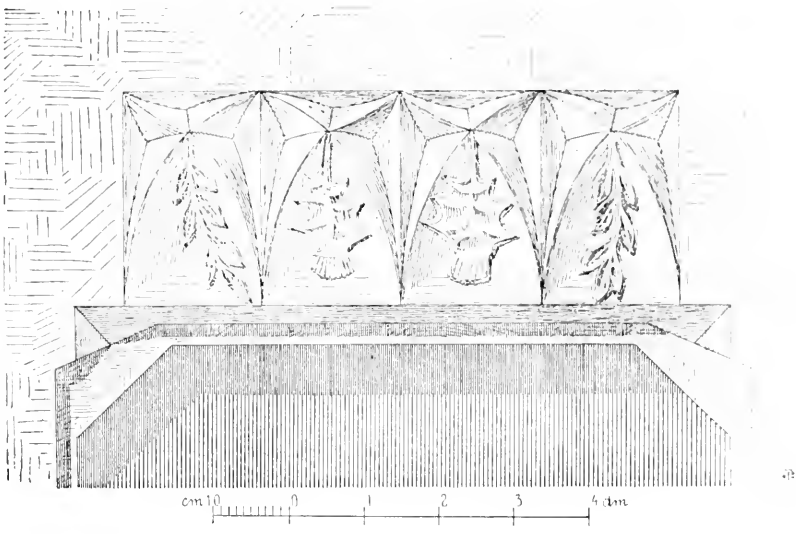

Obr. 43. Lhota. Ornament nad portálem věžním.

Soška »sv. Anna samatřetí« dřevěná, 0·79 *m* vys.; slabá práce XVII. stol.

Kuppa kalichu stříbrná: košíček tvoří dekor rostlinný s třemi medailonky oválovými, v nichž hrubě vytepaná poprsí tří sv. apoštolův.

SOCHA SV. JANA NEP. kamenná, na návsi, as 0·50 *m* vys. na hranolovém podstavci, na němž vytesán letopočet 1744; pod sochou dvojznak pod hraběcí korunou.

Lhota Malá (Lhotka).

Zaniklá osada blíže Dlouhé Lhoty. Připomíná se k r. 1370. Stávala asi tam, kde jest nyní mlýn »pod Lhotou« zvaný. Pol. a škol. okr. Rok. 365.

Lhotka.

Zaniklá ves na říšské silnici mezi Holoubkovem a Volduchy, v oněch místech, kde se říká »Na závěrce«. Pustá již před r. 1562. Srovn. Pol. a škol. okr. Rok. 365.

Lhotka Terešovská.

Pol. a škol. okr. Rok. 321—322.

Po r. 1737 vystavěn tu od Strojetických ze Strojetic zámeček z tesaných dřev s pavlačí a vížkou. Stavení to shořelo r. 1888.

Lipavsko.

Tak nazývá se lesní oddíl u Strašic, v němž nalezeny zbytky starého zdiva a starého vodovodu. Srovn. Pol. a škol. okr. Rok. 365.

Lišná (Lišný, Lištný).

Ant. Drachovský, Obrazy Zbirovské 55; Sedláček, Hrady a zámky VI., 262; Místop. sl. 550; Pol. a škol. okr. Rok. 320.

O tvrzi zdejší, po níž nyní není památky viz Ant Drachovský, o. c. 55.

O blízkém kostele sv. Petra a Pavla viz »Řebřík«.

V Lišné jest nový chrám sv. Václava, r. 1874 vystavěný.

Litohlavy.

O blízkém kostelíku Navštívení Panny Marie na Vršíčku viz »Vršíček«.

Lohovice (Hlohovice).

Pam. kn. děk. Rok. (rkp.). I. App. XV. — Pol. a škol. okr. Rok. 322—323.

FARNÍ KOSTEL NEJSV. TROJICE. Založen byv v době neznámé, zanikl ve válce 30leté. R. 1734 vy-

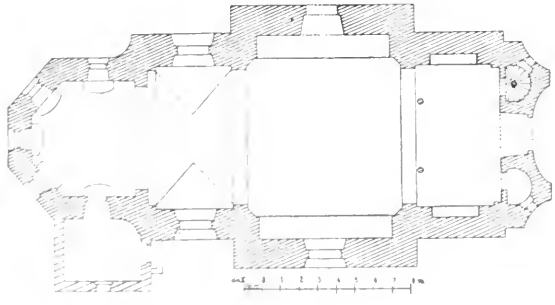

Obr. 44. Lohovice. Půdorys kostela.

Obr. 45. Lohovice. Nápis na zvonu.

stavěn kostelík nový, jenž stal se r. 1787 filiálním fary Drahoňovo Újezdské, a r. 1857 povýšen byl na farní. R. 1861 přistavěn presbytář a kůr pro zpěváky.

Stavba neorientovaná (presbytář obrácen k západu), velmi jednoduchá, bez věže (viz půdorys na obr. 44.). Loď o třech klenbových polích, z nichž prostřední plackovou, obě ostatní výsečovou klenbou jsou přikryty. Presbytář třemi stranami osmiúhelníka zakončený. Okna nízkým segmentem sklenutá.

Z vnitřního barokního zařízení nic nevyniká. Na postranních oltářích obstojné rokokové sošky sv. Václava, sv. Prokopa, sv. Kateřiny a sv. Barbory.

Nad vchodem do hřbitova kolem kostelíka se rozkládajícího nizounká zděná zvonice, v níž visí

zvon (r. 1788 ze zrušeného kláštera sv. Mikuláše v Praze přivezený) 0·75 *m* šir., 0·63 *m* vys. Nápis trojřádkový. Na počátku prvého řádku ornament: rovná větévka akanthovými lístky ovinutá a lev ke skoku se chystající.

1. ř. tento zwon ✠ dielan ✠ ke cti ✠ a k chwale ✠ panu bohu ✠ a
milymu ✠ swatymu ✠ wawrzinczi
2. ř. ✠ tento ✠ zwon udielal pan kostelak ✠ tehdaz byli kostelniczi
gnik platenik ſ duchek ✠ leta bozieho pa-
3. ř. tnastistehu ssestnastehu. (Viz faksimile na obr. 45.)

Na plášti polovypuklina Madonny a sv. Vavřince.

SOCHA SV. JANA NEP. před školou, barokní, kamenná, bez umělecké ceny. Na podstavci nápis (z r. 1766):

EFFIGIES DIVO IOANNI SACRA
EAQVE A THOMA TORNER ET
VXORE SVA EX VOTO ERRECTA
INSIGNI VENERATIONI PROPONITVR

Losumberk viz Drštka.

Melmatěj viz Dobřív.

Mešno.

Pam. kn. Rok. (rkp.) I., Appendix V. — Pop. šk. okr. Plz. 203. — Pol. a šk. okr. Rok. 281—282.

FARNÍ KOSTEL NEJSV. TROJICE. R. 1352 jako farní připomínaný; po válce 30leté filialka k Rožmitálu, od r. 1651 fil. ke Spál.

Poříčí, od r. 1786 lokalie a později fara. R. 1737 přestavěn. R. 1898 vyhořel. (Viz půdorys na obr. 46.)

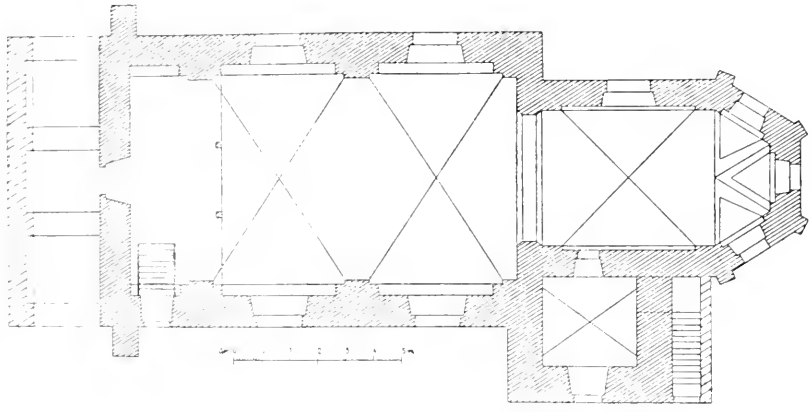

Obr. 46. Mešno. Půdorys kostela.

Presbytář uzavřený třemi stranami osmiúhelníka. Okna obdélníková, polokruhem sklenutá. Zevnějšek bez ozdob; v rozích opěrné pilíře bez ústupků. Ve stěně evangelijní gotické sanktuarium: obdélníkové, hrotitě zakončené ostění sešikmené, žlábkem a oblým prutem profilované. Vítězný oblouk polokruhový.

Loď obdélníková o dvou polích. Okna široká segmentem překlenutá. Věž k jižní straně presbytáře přiléhající byla nízká, jednopatrová, šindelovou nízkou helmicí s prohnutými boky krytá.

Ve faře dřevěné sochy (0·92 *m* vys.) barokní: sv. Onufrius a sv. Dismas (viz obr. 47).

Obr. 47. Mešno. Sochy sv. Onufria a Dismasa.

Mirošov.

Pam. kn. Rok. I. (rkp.), Appendix IX. — Ant. Drachovský, Obrazy Zbirovské 55. — Dominik Brázda. Mirošov (v Praze 1891). — Pop, škol. okr. Plz. 204—205. — Pol. a škol. okr. Rok. 282—284.

Farním kostelem Mirošovským jest vlastně kostel sv. Jakuba v Chylicích (v. t.).

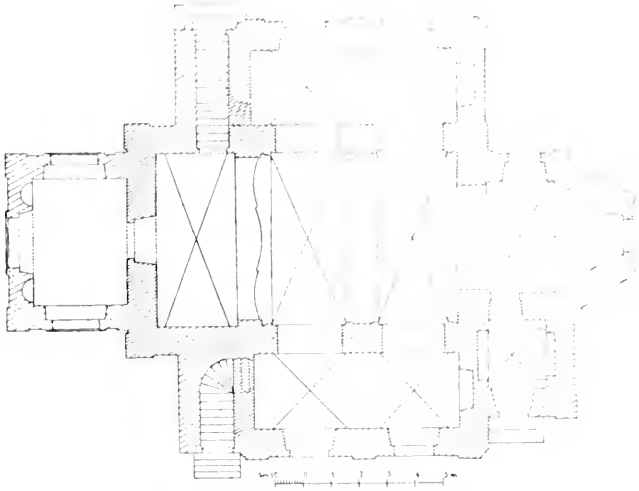

Obr. 48. Mirošov. Půdorys kaple sv. Josefa.

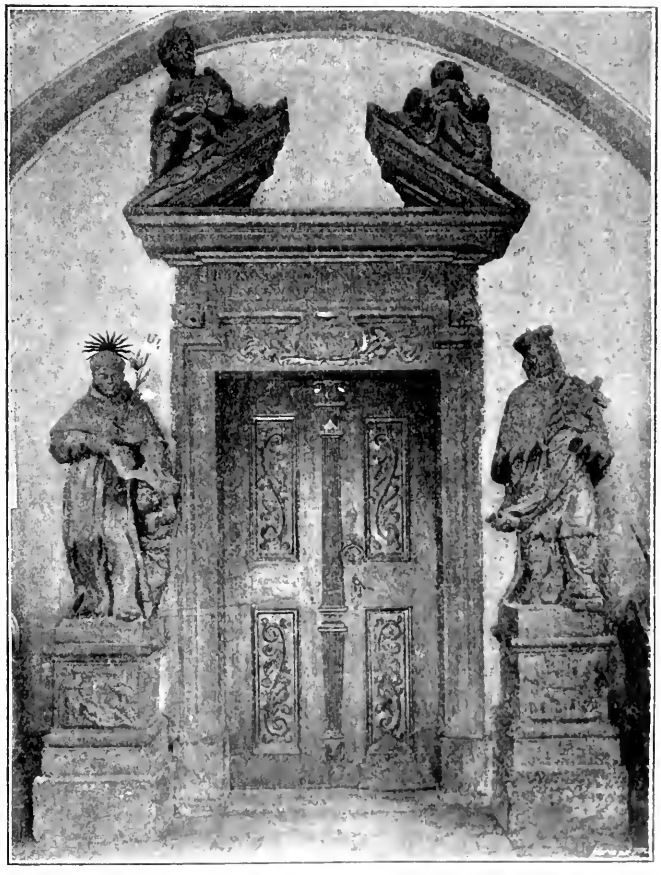

Obr. 49. Mirošov. Portál kaple sv. Josefa.

KAPLE SV. JOSEFA (quasifarní chrám), vystavěná roku 1693 hrabětem Ad. hr. Vratislavem. (Viz půdorys na obr. 48.)

Zevnějšek zcela střízlivý, lisenami ozdobený. V průčelí jednoduchý štít, v něm výklenek se sochou sv. Josefa a dvěma soškami andělů po stranách. Na římse nápis:

S. IOSEPH GLORIOSVS PACIS ET VBERTATI DIVINAE EXIMIVS NOBIS PATRONVS.

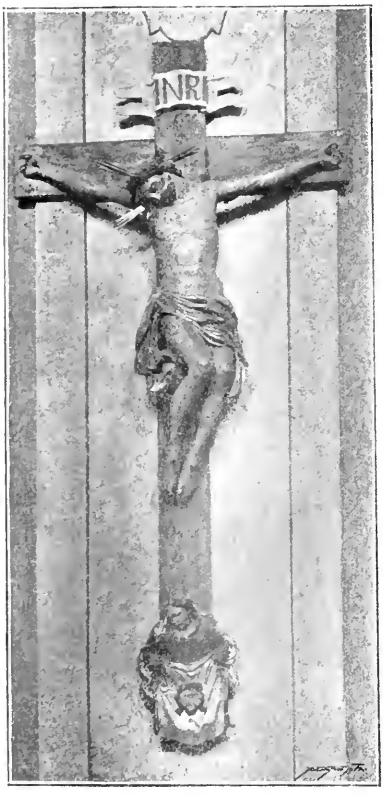

Obr. 50. Mirošov. Krucifix.

Loď obdélníková o třech polích klenbových. Z pilířů vystupují široké pásy, mezi nimiž rozpjaty křížové klenby bez žeber. Postranní lodi s emporami.

Presbytář zakončen třemi stranami. Vítězný oblouk polokruhový. Po pilířích vítězného oblouku a v presbytáři táhne se široká profilovaná římsa. Klenba presbytáře lunetová.

Obr. 51. Mirošov. Znak Diviše Vratislava z Mitrovic na cínových svícnech.

Do lodi vede od strany západní zajímavý portál (viz obr. 49.): kamenné pažení s rovným nadpražím, nad nímž šikmé úseče říms se sedícími na nich andílky. Do nadpraží vtesáno:

16 ILLIMVS D. ADAMVS FRANCISCUS
WRATISLAW L. B. DE MITROVIC & C FF 93.

Pod tím kartuše s nápisem: DOMVS ORATIONIS. Po stranách portálu kamenné sochy sv. Antonína a sv. Jana Nep., hrubě z kamene tesané.

Před tímto portálem sínec, nad nímž tesaný znak Vratislavský.

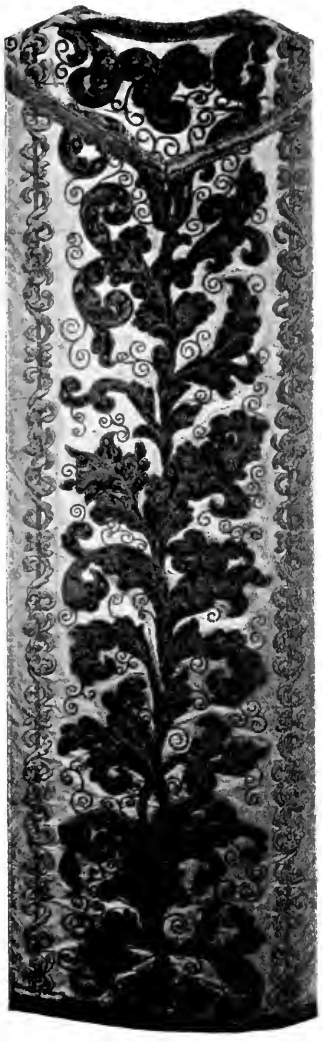

Obr. 52. Mirošov. Vyšívání na kasuli.

U vchodu po stranách sloupy s drobnými soškami sv. Václava a sv. Ludmily.

Na hlavním oltáři rámec obdélníkový z akantových listů, obklopený po stranách velikými rozvilinami, v nichž po andělu s každé strany. Nad ním menší rám oválový, z něhož nahoře vyčnívá poprsí andílka držícího širokou korunu.

V lodi na pilíři visí krucifix; obstojná řezba ze XVII. století; při dolejším konci kolmého března malé poprsí sv. Veroniky z obláčků vynikající a roušku s veraikonem v rukou držící (viz obr. 50.).

Dva postranní barokní oltáře s drobnými soškami nevykazují nic pozoruhodného; leda jen cínové svícny s trojbokými nohami, do nichž vsazen oválový medaillon se znakem Vratislavským a s opisem: DIWISS FRANT. WRATISLAW Z MITROWICZ. (Viz obr. 51.)

Na empoře sochy P. Marie a sv. Jana barokní; obstojná jest první z nich (zvláště záhyby rouch jsou dosti dobré).

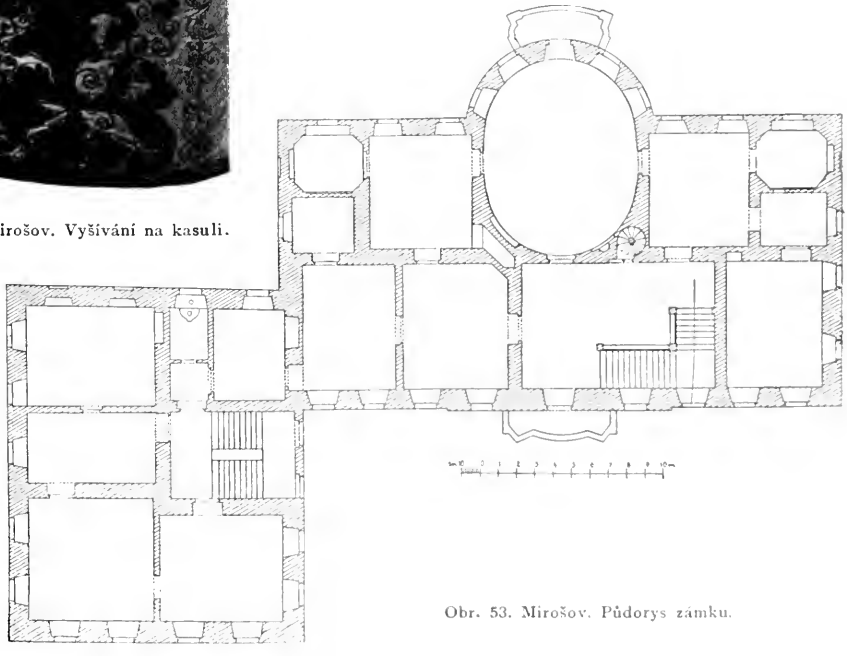

Obr. 53. Mirošov. Půdorys zámku.

Obr. 54. Mirošov. Přední fronta zámku.

Kasule »Wratislavská«. Zbyl z ní toliko střední pás, jenž na novou bílou látku byl přenesen. Jest to stilisovaný ornament z rudého sametu vystříhaný a zlatem prošívaný (viz obr. 52.).

K jižní straně presbytáře přiléhá nízká věž, v níž visí zvon 0·54 *m* v prům., 0·45 *m* vys. Nahoře pásek z věncoví vavřínového, pod ním nápis: REQVIEM ETERNAM DONA EIS DOMINE ET LVX PERPETVA LVCEAT EIS REQVIESCANT IN PACE ✠ 1677. Pod nápisem dva ornamentální pásy.

Obr. 55. Mirošov. Zahradní fronta zámku.

Na plášti postava biskupa pod arkadou stojící. Vedle značka zvonařova (zvon a písmena S. P.). Na druhé straně pláště dva znaky vedle sebe a nápis:

ILLMVS DNVS DNVS DYONISIVS FRANCVS ET ADAMVS FRANCUS ET ADAMVS FRANCUS BERADUS WRATISLAW LIBERI BARONES DE MITROWITZ DNI IN MIRASCHAV ET CHLVNZAN · MARIA MAGDALENA WRATISLAWIANA NATA BORINGIA DE LHOTA DNA IN MIRESCHAV CHLVNZAN PIE DEFUNCTA VXOR DIONYSII WRATISLAW.

Za kostelem stojí hrubě tesaná socha sv. Jana se znakem Wratislavským na podstavci.

ZÁMEK. Severní část vystavěl r. 1550 Florian Griespek, jižní část r. 1726 Jan Ant. Vratislav z Mitrovic. (Viz půdorys na obr. 53.) Starší budova nezachovala sobě ničeho z původní své podoby. Část novější zajímava jest především půdorysem svým; zejména ellipsovitým sálem v 1. poschodí. Také zevnějšek činí pěkný dojem. Jest to jednopatrová budova s mansardskou střechou a vížkou. Přední fronta (viz obr. 54.) ozdobena

jest ve středu svém karyatydami v podobě obrů držících po obou stranách vjezdu balkon; dále v prvém poschodí nad římsou prostředního okna jest dvojznak pod společnou korunou, nad ním římsa v trojhran se sbíhající, pak následuje nízké patro a střecha s věžkou (vikýř s hodinami jest moderní). Dojem neméně příznivý činí i fronta zahradní (obr. 55.), kdež k platnosti přichází oblý střed ozdobený balkonem na jonských sloupcích spočívajícím. Vnitřek zámku byl v nejnovější době (1893—97) úplně zmodernisován.

Obr. 56. Mirošov. Krucifix.

V SOUKROMÉM MAJETKU:

1. Kříž (korpus 0·29 *m*) ze dřeva dobře řezaný, zajimavý pojetím. XVIII. stol. (Viz obr. 56.)

2. Pečetidlo mosazné, 26 *mm* v průměru, velmi zajímavé (viz obr. 57.). Uprostřed trojhranný štítek s jakousi nezřetelnou postavou zvířecí. Opis: ✝ S. NICOLAI LOBOKEN (?)

Obr. 57. Mirošov. Pečetidlo.

Mlečice (vlastně Bnečice).

Pol. a škol. okr. Rok. 324—325.

FARNÍ CHRÁM NANEBEVZETÍ P. MARIE, již r. 1344 jako farní uváděný, byl po 30leté válce filialním kostelem k Drahoňovu Újezdu, od r. 1767 zřízena při něm lokalie, a r. 1858 opět samostatná fara. Vyhořel r. 1885. Obnoven r. 1896, při čemž obdržel nové gotické zařízení

Obr. 58. Mlečice. Pohled na kostel.

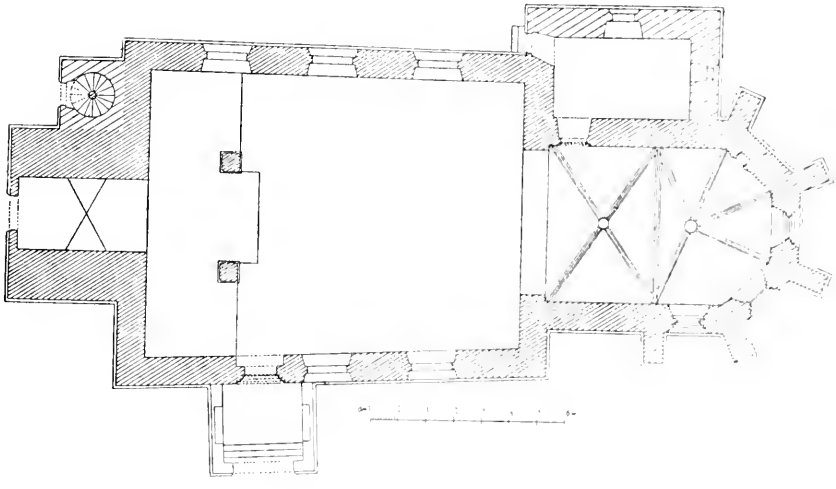

Obr. 59. Mlečice. Půdorys kostela.

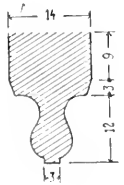

Obr. 60. Mlečice. Profil žebra.

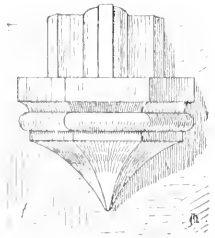

Obr. 61. Mlečice. Konsola žeber.

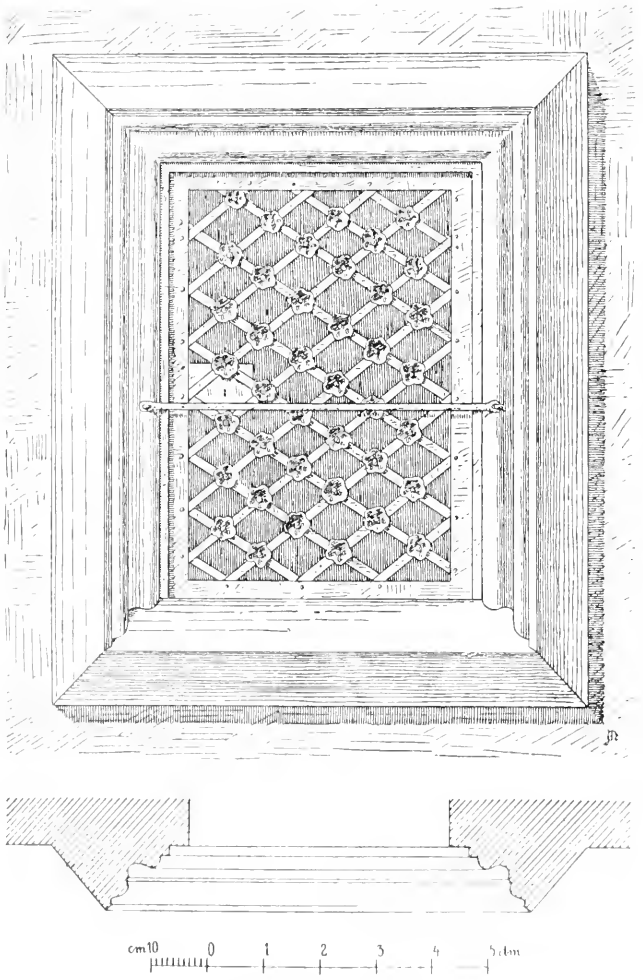

Obr. 64. Mlečice. Sanktuář.

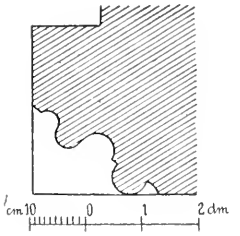

Obr. 62. Mlečice. Profil vchodu do sakristie.

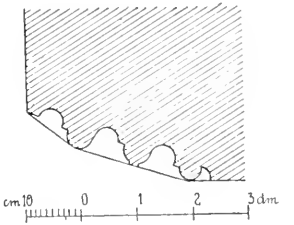

Obr. 63. Mlečice. Profil portálu.

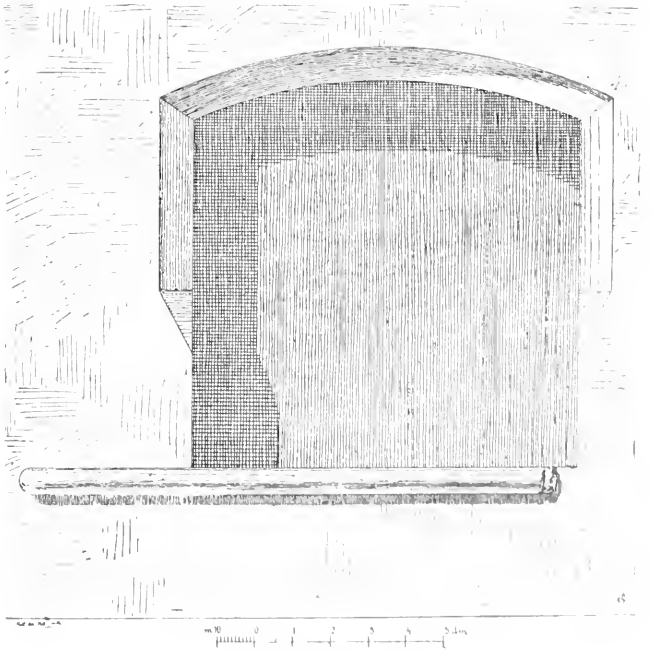

Obr. 65. Mlečice. Sedile.

(oltáře, kazatelnu, křtitelnu atd.). Věž dříve báňovitá obdržela štíhlou širokou střechu. (Viz pohled na obr. 58., půdorys na obr. 59.).

Presbytář gotický, třemi stranami osmiúhelníka zakončený, na zevnějšku opěrnými pilíři s jedním ústupkem opatřený. Klenba skládá se ze dvou polí; žebra hruškového profilu (viz obr. 60.) vycházejí z konsol trojbokých (tři strany osmiúhelníka), jejichž dolejší část má tvar dolů obráceného jehlance s prohnutými stěnami. Žebra sbíhají se ve dvou hladkých svornících. Okna jsou hrotitá bez kružeb. V severní stěně hrotitý vchod do sakristie, jehož ostění profilováno jest třemi žlábky a dvěma oblouny (viz obr. 62.).

Loď obdélníková, plochým stropem krytá, s každé strany po třech širokých (nově vybouraných) oknech opatřená. V jižní zdi hrotitý portál profilovaný třemi oblouny a čtyřmi žlábky (viz obr. 63.). V severní stěně (na straně evang.) polygonálního

Obr. 66. Mlečice. Hlava Kristova.

Obr. 67. Mlečice. Socha P. Marie.

zakončení obdélníkové sanktuarium s profilovaným kamenným rámcem a mřížovými dvířky (viz obr. 64.). Na straně epištolní jest sedile segmentem sklenuté se šikmo sříznutými hranami (viz obr. 65.).

Vítězný oblouk jest hrotitý s částečně sešikmenou přední hranou.

Nad hlavním vchodem zasazena krásně tesaná hlava Kristova nevšední ceny, s volnými pletenci vlasů po stranách a s kruhovou svatozáří, v níž jest kříž (viz obr. 66.).

Dřevěná socha P. Marie z poč. XV. stol. 1·08 *m* vys., na půlměsíci stojící, nyní nově polychromovaná (obr. 67.).

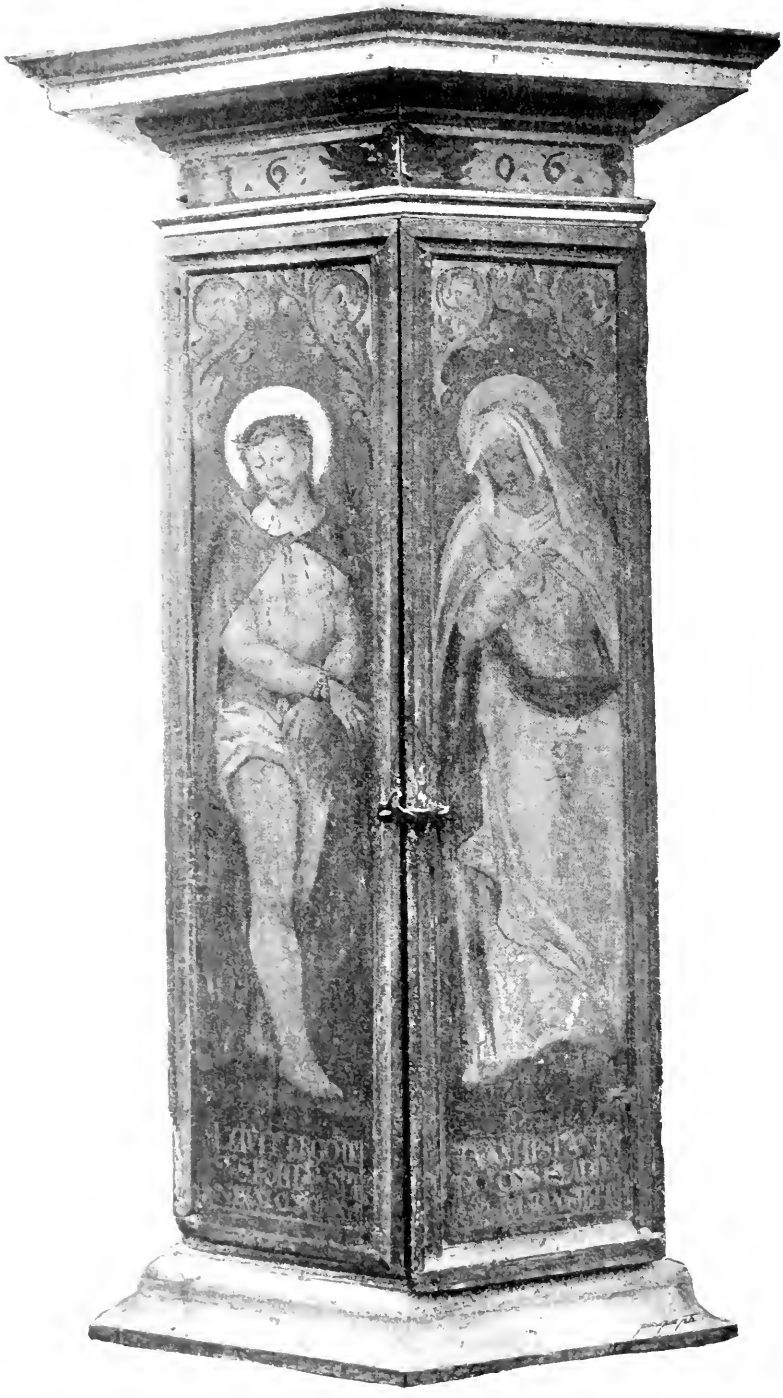

Obr. 63. Malčice. Skládací oltářík.

Skládací oltářík 1·02 *m* šir. Přední část dvojdílná, v tupý úhel vybíhající, rozvírací. Dole prostá římsa, nahoře římsa široce vyložená. Na

Obr. 69. Mlečice. Skládací oltářík otevřený.

hořejší římse uprostřed okřídlená hlavinka a letopočet 1606. Uvnitř nad výklenkem zlacené vyřezávané větvoví gotické, dole na římse nápis:

Letha 1606 S nakladem Vrozeneho Pana Jana Bieſſina z Bieſſin Hrzeſſihlawech a Swinne Tato Archa y z obrazkem k obnowenij ſwemu prziſſla geſt. P. B. rařz duſſi geho w poczet wywolenych prigjti.

Na dvířkách zevně jest zbičovaný Kristus s podpisem: EXIVIT ERGO IESUS PORT̄AS SPINEAM CORONAM a bolestná P. Maria s podpisem: TUAM IPSI' ANIM̄Ā DOLORIS GLADIUS PERTRANSIBIT (viz obr. 68.)

Uvnitř ve výklenku obhrouble pracovaná soška (0·54 *m* vys.) sv. Anny držící na pravém lokti Ježiška, na levém P. Marii*); na pravém křídle sv. Anežka česká, na levém sv. Ludmila (viz obr. 69.).

Na půdě pozoruhodné, pohříchu však valně již poškozené dřevěné sochy: *1.* sv. Václava 1·35 *m* vys. v plném brnění a *2.* sv. Víta (1·37 *m* vys.) Obě z XVI. stol. (Viz. obr. 70.)

Veliké obrazy na plátně v lodi na stěnách visící (»Kristus na hoře Olivetské« a »Z mrtvých vstání«) z XVIII. stol. nemají umělecké ceny.

Obr. 70. Mlečice. Sochy sv. Václava a sv. Vita.

Obr. 71. Mlečice. Kuppa kalicha.

Kuppa kalichu: košíček z prolamovaného stříbra; mezi ovocnými skupinkami tři medaillonky světců (viz obr. 71.).

V sakristii truhlice (nyní na skříň upravená) s nepatrnými zbytky železného, jednoduše ornamentovaného kování gotického.

O zvonu s domnělým polovypuklým obrazem m. J. Husi, rozlitém při ohni r. 1885, viz zprávu Frt. Patery v Pam. arch. VI. a Ant. Drachovského »Obrazy Zbirovské« 158—160.

*) Drachovský v o. c. 160 píše: »Socha P. Marie z archy té, krásné práce řezbářské, před několika roky za sošku neforemnou a nepěknou v Praze, kamž k opravě dodána, na velikou škodu zaměněna jest.«

Mýto.

Pol. a škol. okr. Rok. 326—329.

FARNÍ KOSTEL SV. JANA KŘTITELE, původně gotický, časem přestavěný. Stavba zcela prostého zevnějšku s věží v průčelí. (Viz půdorys na obr. 72.)

Presbytář obdélníkový, třemi stranami osmiúhelníka zakončený prkenným omítnutým stropem na způsob mírně prohnuté klenby opatřený. Zevně opěrné pilíře bez ústupků.

Vítězný oblouk hrotitý (profil jeho jest: pět stran osmiúhelníka, jehož každá strana měří 0·305 *m*).

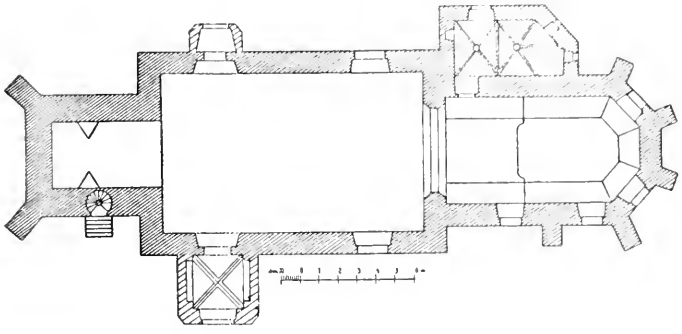

Obr. 72. Mýto. Půdorys kostela sv. Jana Křtitele.

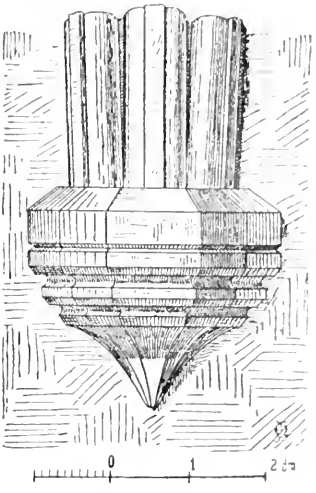

Obr. 73. Mýto. Farní kostel. Konsola žeber v sakristii.

Loď obdélníková, prkenným, omítnutým, mírně prohnutým stropem krytá, s obou stran dvěma obdélníkovými, nízkým segmentem překlenutými okny osvětlená.

K severní zdi presbytáře přiléhá sakristie, jež dosud zachovala původní gotickou svou podobu. Jest obdélníková, na straně východní dvěma stranami osmiúhelníka zakončená. Hruškovitě profilovaná žebra vycházejí z konsol nahoře několika hranolovitými prstenci obepjatých a dole v jehlanec s prohnutými stěnami vybíhajících (viz na obr. 73.) a sbíhají se v hladkých okrouhlých svornících. Okna jsou úzká, hrotitá, bez kružeb. Vchod z presbytáře do sakristie vedoucí jest hrotitý s hladkým tympanonem (viz obr. 74.) a profilován jest jedním polokruhovým a dvěma hruškovitými pruty (profil viz na obr. 75.).

Oltář barokní, dřevěný, ničím nevynikající. Nad tabernakulem zlacený malovaný nápis:

ANNO 1686 ARA HAEC SUB R D. GREGORIO W. SLAWIK ERECTA IMPENSIS LEOPOLDI I AUGUSTISSIMI IMPERATORIS · RENOVATA SUB V. D. JOSEPHO LÜFFTNER CURATO LOCI IMPENSIS EJUSDEM ET FIDELIS POPULI ANNO 1803 · DENUO RENOVATA SUMPBTIBOS PAROCHIANORVM ANNO 1862.

Kazatelna z r. 1767 barokní, obhroublých tvarův.

Křtitelnice gotická, 0·87 *m* vys. Podstavec čtyřhranný se šikmenými rohy; dřík: osmihranný sloup; nádrž rovněž osmiboká (jehlanec dolů obrácený); nejhořejší část osmistěnný hranol (viz obr. 76.). Na cínovém, jednoduchém kotlíku, do kamenné křtitelnice vsazeném, vyryto: TEMPORE CURATI JOANIS LIBERTIN TAVFSTEIN 1723.

Monstrance gotická (Seznam českých starožitností ve výstavě uspořádané od jednoty Arkadie v Praze 1861; Mikovec, Album; Method XXII. 1896, strany 5—7

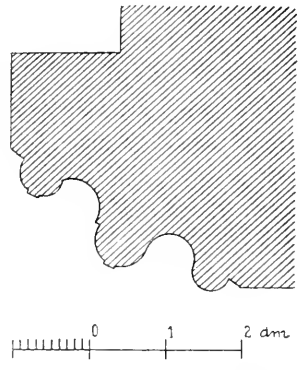

Obr. 75. Mýto. Profil portálu do sakristie.

Obr. 74. Mýto. Portálek sakristie farního kostela.

Obr. 76. Mýto. Gothická křtitelnice.

s vyobrazením) bronzová, pozlacená, 0·64 *m* i s křížkem vysoká, 0·245 *m* široká. Široká, do šestihranu konstruovaná noha přechází šesti mírně prohnutými lupeny znenáhla se súžujícími ve štíhlý dřík, ozdobený uprostřed nodem rotulemi prostoupeným. Dřík rozšiřuje se nahoře v pěkný podstavec pro schránku na Nejsvětější, která skládá se z křišťálového válce, nahoře i dole pěkným gotickým ornamentem kovovým na způsob korunky opatřeného. Nad křišťálovým válcem vypíná se šestiboký hranol, utvořený malými gotickými prolamovanými okénky, kteryž na hranách vkusnými

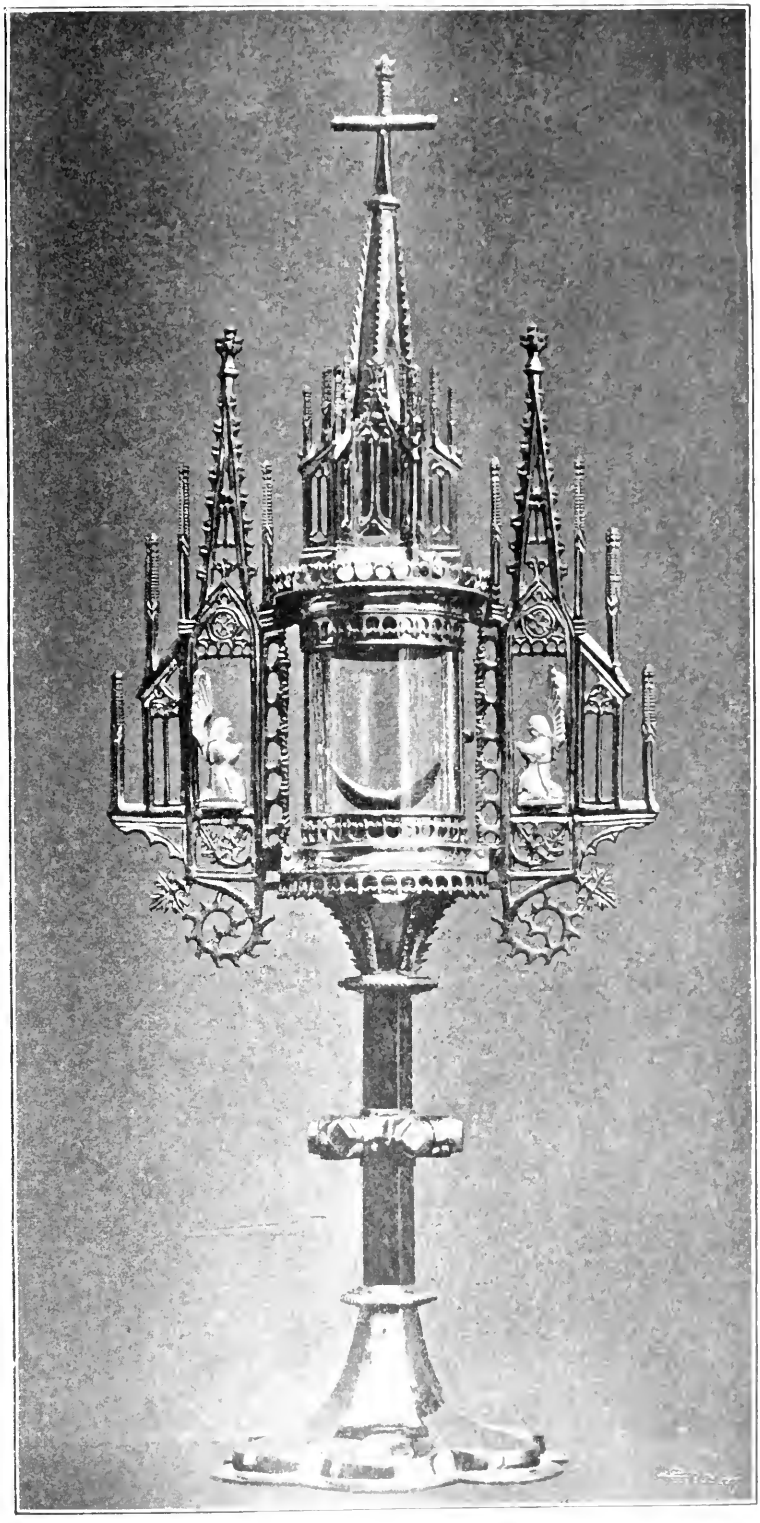

Obr. 77. [illegible] monstrance

Obr. 78. Mýto. Soška z mrtvých vstavšího Vykupitele.

Obr. 79. Mýto. Cechovní lavice.

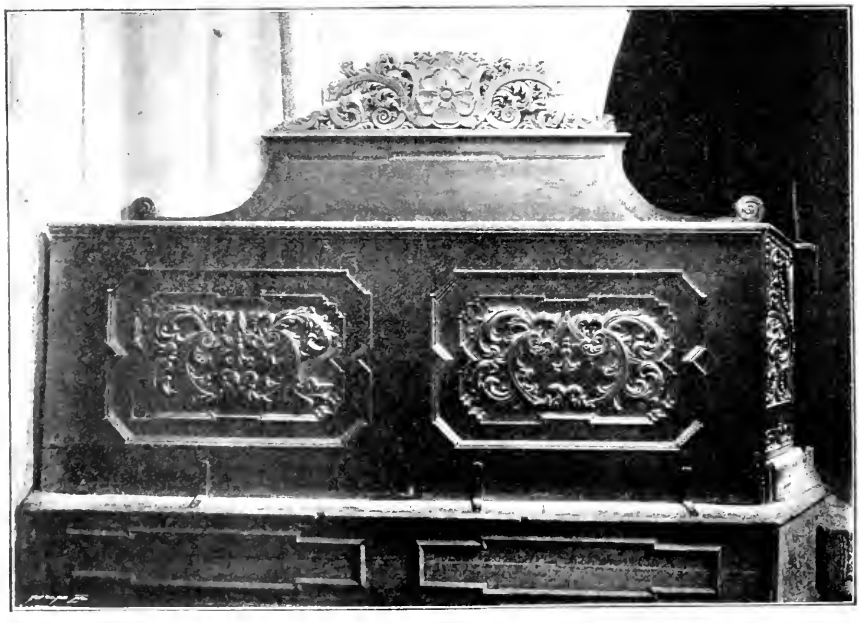

Obr. 80. Mýto. Lavice s vyřezávaným znakem městským.

pilířky opěrnými jest ozdoben a svrchu pak v šestihrannou věžovou helmici křížkem korunovanou vybíhá. Ke hlavní této části střední připojují se po obou stranách široká plochá křídla, z nichž každé skládá se z gotického okénka se štíhlou lomenicí a kružbou, a z několika úměrně rozestavených opěrných pilířků s fiálami. Hrany fiál, štítků a vížky posázeny jsou gotickými lupénky. Ve zmíněných okénccích po obou stranách sošky klečících andělů. Konsolami postranních křídel jsou prosté sice, nicméně však vkusné výběžky spirálovitě zahnuté. Poč. stol. XV. (Viz obr. 77.)

Soška z mrtvých vstavšího Vykupitele, gotická, 0·57 *m* vys. (viz. obr. 78.).

Zajímavě vyřezávané postrannice kostelních lavic cechův s odznaky jejich (viz obr. 79.). Také lavice s vyřezávaným znakem městským zasluhuje povšimnutí (obr 80.).

Vazba missálu se zlacenými, do kůže tlačenými ornamenty a s nápisem:

MISSAL NALEZICI DO CHRAMV PANE SWATEHO STEPANA NA PANSTWI BIRCWSKIM DAROWAL NA PAMATKV GIRZI BERAN MESTENIN STAREHO MESTA PRASKEHO LETA PANE 1673.

ZVONY: *1.* 0·59 *m* šir., 0·47 *m* vys. Nápis: † o rex † glorie † veni cum † pace † helf † goth † maria † bey noth (viz faksimile na obr. 81.).

2. 0·745 *m* šir., 0·58 *m* vys. Kolem hořejšího okraje nápis:

Anno ✠ M ✠ cccc ✠ xv ii ✠ me ✠ fucit ✠ magister ✠ bartholomeus ✠ n ✠ nova ✠ ciuitate ✠ pragenli ✠ cit ✠ lau ✠

SOCHA SV. JANA NEP. na náměstí, postavená na počátku XVIII. stol. nákladem Jana Ignáce Libertina. Obyčejná práce barokní.

SOŠKA SV. ANTONÍNA PAD. na vysokém oblém sloupku při cestě ke kostelu sv. Štěpána stojící. Na hranolovém podstavci nápis: »Ctěte Antonína svatého, v zázracích muže divného. VIro MIraCVLoso eX DebIto posVIt Ioannes IgnatIVs LIbertIn.«

PEČETIDLA MĚSTSKÁ, tři mosazná, uměleckou rytbou nevynikající, ze XVII. a XVIII. stol. se znakem městským (pětilistá růže) uprostřed a s opisem: »SIGILLVM CIVITATIS IN MVTT«; na nejstarším pečetidle jest tento tvar »MVTT«; na obou ostatních »MVTH«.

PEČETIDLO CECHU MLYNÁŘSKÉHO, mosazné, hrubě ryté: uprostřed znak cechovní, na okraji nápis: PECET MLINARZVW · MIESTIS · MEGTA. ANO 1715.

FILIALNÍ KOSTEL SV. ŠTĚPÁNA, as čtvrt hodiny východně od města ležící, druhdy farní. Stavba slohu gotického. V průčelí nízká barokní věž šindelovou bání přikrytá (viz půdorys na obr. 82., pohled na obr. 83.).

Presbytář obdélníkový, třemi stranami osmiúhelníku zakončený, v rozích třemi opěrnými pilíři o jednom ústupku opatřený. Klenba skládá

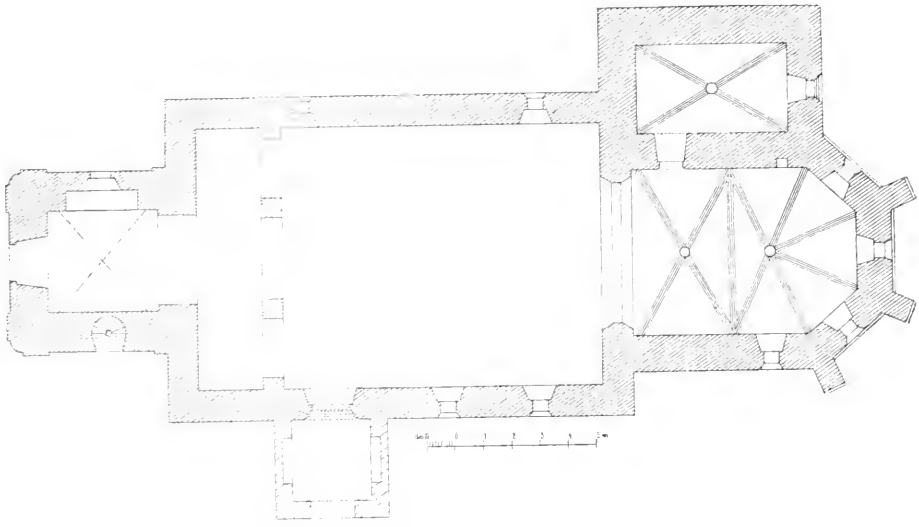

Obr. 82. Mýto. Půdorys kostela sv. Štěpána.

Obr. 83. Mýto. Kostel sv. Štěpána.

Obr. 81. Mýto. Farní kostel. Nápis na zvonu č. 1.

se ze dvou polí. (Viz pohled do presbytáře na obr. 84.). Žebra klenby jsou hruškovitého profilu a vycházejí z konsol, jež mají v horejší části podobu pětibokého hranolu a v části dolejší tvar komolého jehlanu, jehož

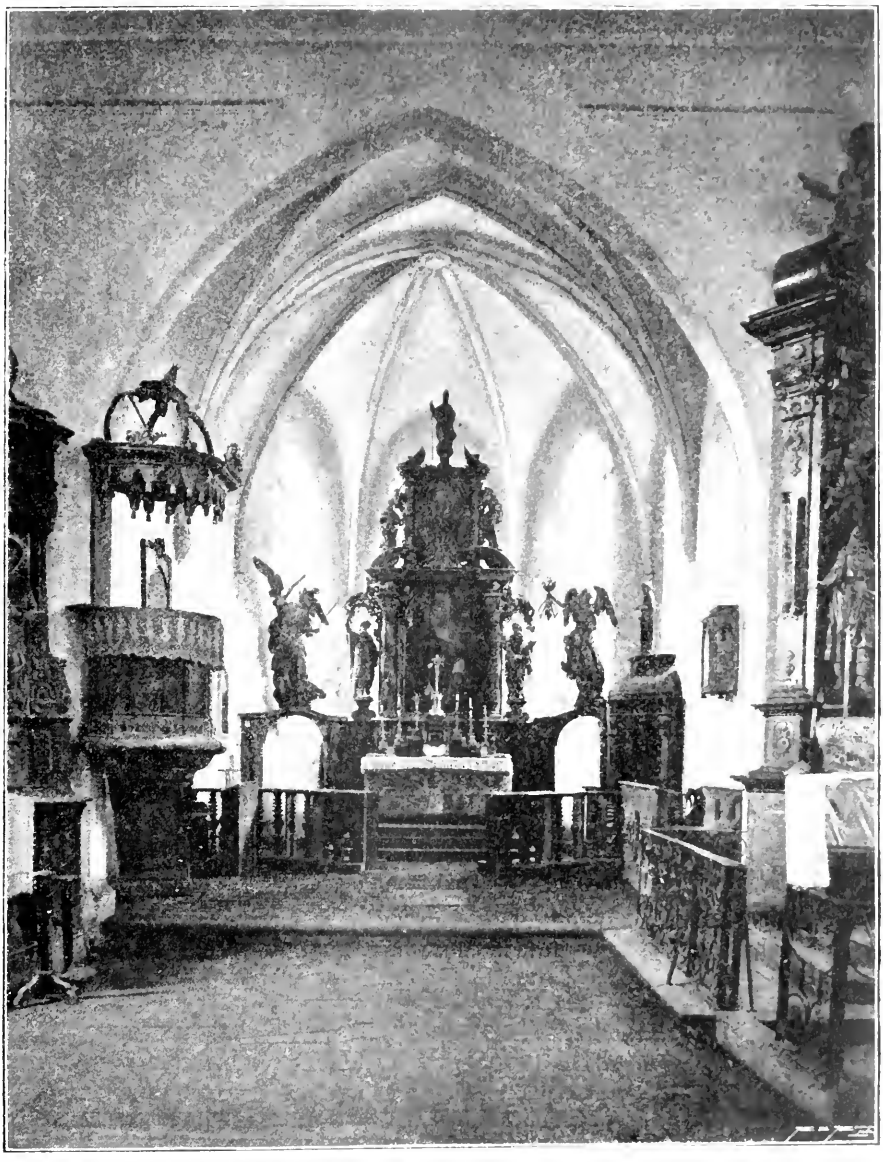

Obr. 84. Myto. Kostel sv. Štěpána.

hrany při konci šikmo jsou seříznuty, a jenž polokoulí dole jest zakončen. (Viz obr. 85.) Žebra protínají se ve dvou svornících, z nichž jeden ozdoben šestilistou růžicí a druhý znakovým štítem, v němž vytesána růžice ze dvou řad srdcovitých lupenů složená (viz obr. 86.).

Okna s kružbami částečně vytlučenými (střední prut u všech chybí), nahoře trojlist nebo čtyřlist, dole dva dvojnosy (viz obr. 87.). Za oltářem okno se čtyřlistou kružbou; zazděno, kružba zvenčí patrna.

Na straně evangelijní ve zdi sanktuář s hrotitým neprofilovaným rámcem kamenným.

Vítězný oblouk hrotitý (profil: 5 stran osmistěnného hranolu).

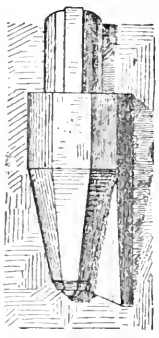

Obr. 85. Mýto. Kostel sv. Štěpána. Konsola žeber.

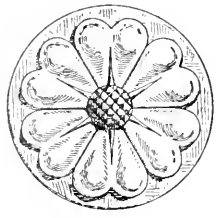

Obr. 86. Mýto. Kostel sv. Štěpána. Svorník.

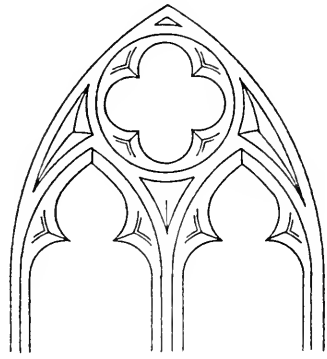

Obr. 87. Mýto. Kostel sv. Štěpána. Kružba v okně.

Loď obdélníková s plochým stropem, s úzkými okny, v nichž na straně epištolní dosud dvojnosé kružby.

V jižní zdi portál, jehož ostění ozdobeno třemi žlábky a dvěma pruty, z nichž jeden má oblý a druhý hruškový profil (viz obr. 88). Tympanon jest zakryt stříškou sínce.

K severní zdi presbytáře přiléhá vysoká obdélníková sakristie, goticky sklenutá. Konsoly tytéž jako v lodi; uprostřed stěn konsoly přebytečné — patrně klenba původně myšlena o dvou polích. Okno úzké s dvojnosou kružbou. Do sakristie vede vchod hrotitý, jehož ostění ozdobeno dvěma žlábky a prutem hruškovitého profilu; hrot vyplněn hladkým tympanonem, dole vykrojeným (viz obr. 89.).

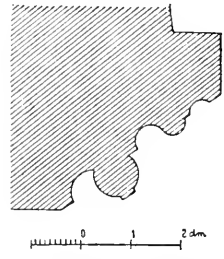

Obr. 88. Mýto. Kostel sv. Štěpána. Profil portálu.

Hlavní oltář barokní s dobrými sochami (viz na obr. 84.).

Nad zpovědnicí stojí gotická socha sv. Štěpána (as 1 *m* vys.) v hávu jáhenském s rozevřenou knihou v ruce levé a s palmovou ratolestí v ruce pravé. Polychromie původní: alba bílá, svrchní roucho červené se zlacenými třásněmi. Zajímavo jest uspořádání záhybů rouch. (Viz obr. 90.).

Postranní oltáře:

1. na straně evangelijní barokní z r. 1738, chatrný, r. 1900 odstraněný.

2. na straně epištolní barokní oltář sv. Anny, obklopený prostou, ale dobře kutou mřížkou složenou ze zprohýbaných, na konci ve svinuté lístky roztepaných prutů. Na oltáři na prkně malovaný, 0·45 *m* šir., 0·895 *m* vys

obraz sv. Anny, na levé ruce P. Marii, na pravé Ježíška chovající. Ve svatozáři napsáno: SANCTA ANNA. Pod obrazem: Swatá Anna, Maria Panna, u Krysta Pana naſſe obrana. Kolorit jasný: loktuše sv. Anny žlutozelená, svrchní roucho zelené, spodní červené; roucho P. Marie modré. Tváře velmi jemně provedeny. Pozadí hnědé. Svatozáře zlacené. Vynikající malba z 1. pol. XVI. stol. (Viz obr. 87.).

Obr. 89. Mýto. Kostel sv. Štěpána. Portálek sakristie.

Obr. 90. Mýto. Kostel sv. Štěpána. Socha sv. Štěpána.

V presbytáři v dlažbě chrámové litá železná náhrobní deska s nápisem:

Pozaſtaw se tuto maliczko, gdaurzj čtenarzi,
Zde dwogjctihodný kněz Gan Jgn. Liberlin leží
Byl on rodicz Rakownickj,
od roku 1719. kaplan Kutnohorskj,
philosophiae magister, sv. Pjſma baccalaureus,
Swatoapoſſtolské rzjmské Stolice juratus notarius

Obr. 21. Mýto. Chrám sv. Štěpána. Tabulový obraz sv. Anny.

W Wegtu gakožto farař přes 23 leta pracował,
při apoſtolské práci swůg wěk dokonal.
Wechtiel ginde než u lidu farnjho pochowán byti,
by k saudu s swými owcžickami mohl gjti.
Tuto wzkrzjſſenj ſſiaſtného očekáwá,
a tebe za pobožnau modlitbu žádá.
Za swého živobytj, wieda, že ho smrt nemine,
dal ſobie ſjti tento plech nebo hrobnj kámen.
Rzekni: Requiescant in sancta pace. Amen.

Zvony:

1. 0·60 *m* šir., 0·52 *m* vys. Nápis nesrozumjtelný; viz faksimile na obr. 92.

2. 0·77 *m* šir., 0·59 *m* vys. Nahoře barokní obhroublý ornament: andělé v oblacích klanějící se monogramu Kristovu. V hrubém bobkovém věnci nahoře dvouhlavý orel, a pod ním nápis:

AERO TINNITV DVM PULSO MEMENTO VIATOR HIC IACET IN TVMVLO QVI BENEFACTOR ERAT VENERABILIS IOANNES IGNATIVS LIBERTIN PASTOR ET CVRATVS MAVTHENSIS EX RAKONA VENIAT EI A DEO AETERNA REQVIES.

Při dolejším okraji nápis:

SVB CAPITANEATV CAESARAE ARCIS ZBIROVIENSIS CHRISTOPHORI ANTONII A KAISER EX LOTHARINGIA NEC NON PASTORALIBVS CVRIS MARTINI RAVS.

Na druhé straně pláště mezi dvěma páskou převázanými větvicemi bobkovými polovypuklý obraz světce klečícího s podpisem S. LIBERTINVS. Při okraji medaille zvonařova (poprsí) a znak jeho (v něm zvon a dělo) s opisem: FREY STUCK UND GLOCKENGUSSER IN DER KÖNIGL. STADT PRAG.

Pod tím:

FVDIT ZACHARIAS DIETRICH VETERO-PRAGAE.

3. 1·08 *m* šir., 0·85 *m* vys. Nahoře široký rozvilinový ornament s motivem delfína v rozviliny přecházejícím; pod tím užší ornamentální pás, nejníže věnec stylisovaných gotických lilií. Na plášti kartuše s nápisem:

VOX MEA VOX VITE VOS VOCO
AD SACRA VENITE
THOMAS IAROSCH BRVNENSIS
AVXILIO DIVINO ME FVDIT
MDLVI.

Obr. 92. Mýto, Sv. Štěpán. Nápis na zvonu č. 1

Na plášti kříž, na němž korpus připájený již odpadl; po stranách polovypuklé obrazy sv. Václava a sv. Sigmunda.

KAPLIČKA SV. VOJTĚCHA, na návrší u Mýta, prostinké staveníčko, ničím nevynikající.

Němčovice.

Pol. a škol. okr. Rok 284—285.

Na jihozápadní straně vsi stopy předhistorického pohřebiště.

Nevěžeň.

Pol. a škol. okr. Rok. 365.

Zaniklá osada v lese u Mlečic.

Nevido.

Pop. škol. okr. Plz. 207. — Pol. a škol. okr. Rok. 285.

Na blízku stávala tvrz Kamýk (v. t.).

Okrouhlík.

Pol. a škol. okr. Rok 365.

Zaniklá dědina mezi Lišnou a Sebečicí.

Olešná (Volešná).

A. Sedláček, Hrady VI. 269. — A. Drachovský, Obrazy Zbirovské 55. — Pol. a škol. okr. Rok. 329.

U vsi Olešné nedaleko Sv. Dobrotivé stával prý nějaký hrad. Místo v lese, kde dle podání hrad tento se nalézal, nebylo dosud podrobněji ohledáno.

Osek.

A. Drachovský, Obrazy Zbirovské 56. — Pop. škol. okr. Plz. 207. — Pol. a škol. okr. Rok. 286—287.

FARNÍ KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE, již r. 1884 jako farní připomínaný. Fara v bouřích husitských zanikla a byla r. 1703 znovu zřízena. Kostel přestavěn r. 1707.

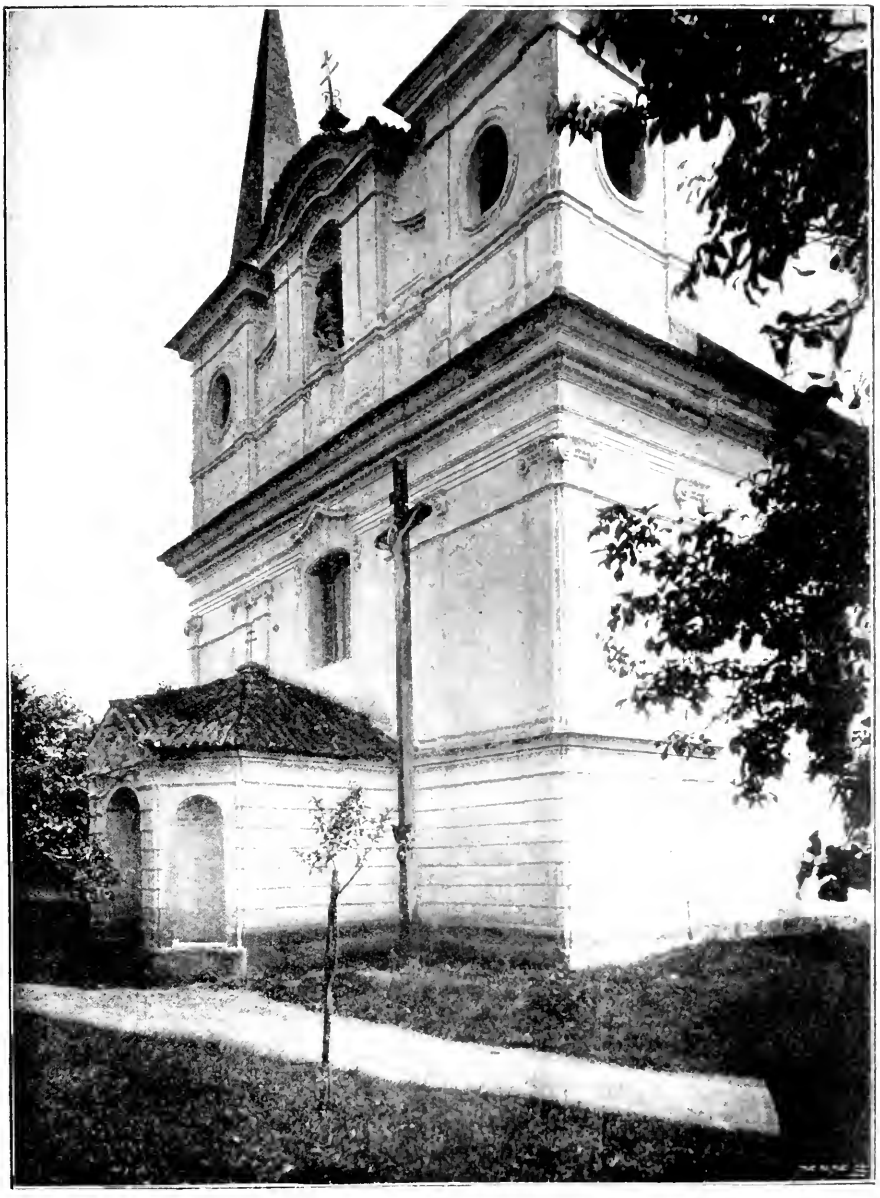

Obr. 93. Osek. Zevnějšek farního kostela.

Zevnějšek prostičký. Rozložité průčelí rozčleněno pilastry s hlavicemi římsko-jonskými. Uprostřed okno nízkým segmentem překlenuté a barokní římsou ozdobené. Nad širokou římsou štít s výklenkem, v němž

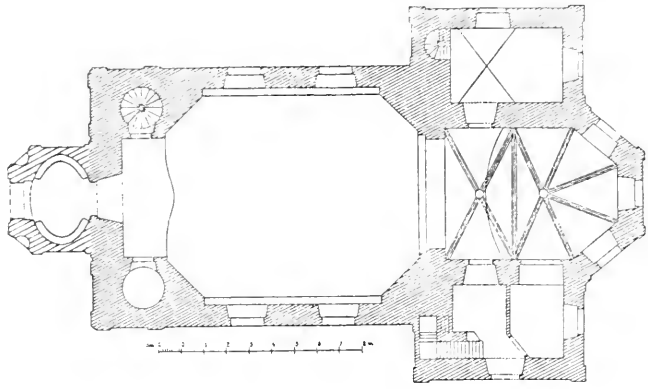

Obr. 94. Osek. Půdorys kostela.

socha P. Marie, po stranách nízké věžky s hranolovými stříškami. Před kostelními dveřmi sínec na způsob barokní kaplice, nad vchodem jeho v trojhranném štítu z kamene tesaný znak Nostický (viz obr. 93.).

Obr. 95. Osek. Profil žebra.

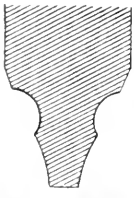

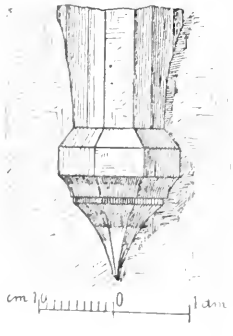

Obr. 96. Osek. Konsola žebra.

Obr. 97. Osek. Plastická skupina Ukřižování.

Presbytář gotický, třemi stranami osmiúhelníka zakončený (viz půdorys na obr. 94.). Klenba jeho, ze dvou polí se skládající, opatřena jest žebry, jež mají podobu otupeného klínu po stranách měkkými žlábky

Obr. 98. Osek. Nápis na zvoně č. 1

opatřeného (viz obr. 95.). Konsoly žeber jsou v hořejší části ozdobeny hranolovým prstencem a v části dolejší mají podobu hrotem dolů obráceného jehlance s boky prohnutými (viz obr. 96.). Svorníky hladké. Okna segmentovitě překlenutá.

Po obou stranách presbytáře přístavky obsahující sakristii a oratoř.

Vítězný oblouk polokruhový.

Loď obdélníková, ploskou klenbou krytá; uprostřed klenby otvor na půdu obstojně kutou mřížkou barokní uzavřený.

Obr. 99. Osek. Nápis na zvonu č. 2.

Mramorová křtitelna půdorysu trojúhelníkového se sfericky vydutými boky.

Postranice lavic kostelních pokryty jsou vzorem rozvilinovým s páskovým hrubým ornamentem.

Na oltářích vesměs barokových nic nevyniká; pouze na oltáři při evangelijní straně stojícím pozoruhodnou jest v zasklené skříni barokní plastická (0·85 *m* šir.) skupina Ukřižování. Zejména levá skupina svatých žen prozrazuje v draperii ještě vliv gotický, kdežto vše ostatní jest barokní (viz obr. 97.).

Obr. 100. Osek. Socha sv. Isid. r.a.

Kalich 0·265 *m* vys. Hrubě tepané ornamenty rostlinné na noze a kupě. Na noze nasazena postříbřená polovypuklá poprsí Sv. Kateřiny, sv. Barbory a sv. Jana Nep. (hrubě pracovaná). Na kupě tepané polovypuklé obrazy sv. Františka a andělů. Na noze vyryt nápis:

FRANCISCVS ENGELTHALLER CVRATVS WOSSECENSIS OBIIT XVII MAJI MDCCCXV.

Zvony: *1.* 0·47 *m* šir., 0·35 *m* vys. Nápis:

ave ✠ maria ✠ gracia ✠ plena ✠ dominus ✠ tekum ✠ mistr ✠ brtos [= bartoss?]

Faksimile viz na obr. 98. Plášť hladký.

2. 0·60 *m* šir., 0·50 *m* vys. Nápis: MARCVS § LVCAS § IOHANES § MATEVS §§§ PROKOPE 1533. Pod tím ornamentální vlys (viz obr. 99.). Na plášti polovypuklina P. Marie.

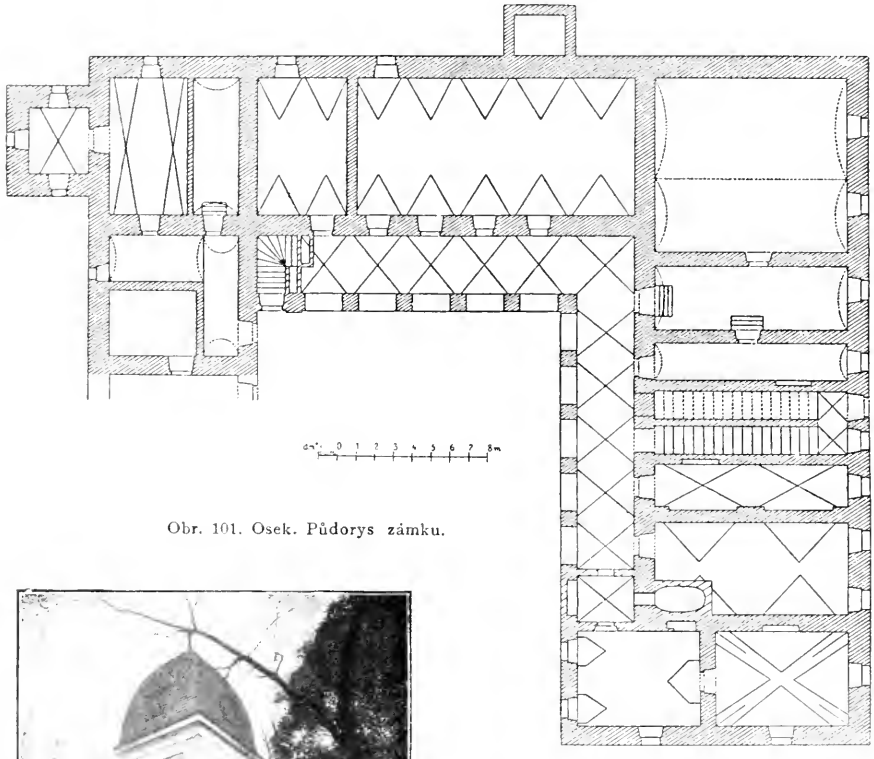

Obr. 101. Osek. Půdorys zámku.

Obr. 102. Osek. Věž zámku.

SOCHA SV. ISIDORA při silnici do Stupna, as 10 minut od vsi vzdálená. Z pískovce, krojově zajímavá. Světec oděn jest v kroj selský z poč. XVIII stol. Dlouhý kabát jeho je dole porozhalený; má krátké kalhoty a vysoké, nahoře přehrnuté boty. Pod pravou rukou má širák; levá ruka položena jest na prsa. Hlava se svatozáří pozdvižena jest k nebesům (viz obr. 100.).

ZÁMEK z bývalé tvrze přestavěný. Stavení jednopatrové; dvě křídla do pravého úhlu stavěná (viz půdorys na obr. 101.). V přízemí do nádvoří otevřená klenutá loubí. Architektonických ozdob není. Na severozápadní straně věž o dvou poschodích. Okna segmentovitě překlenutá, s barokními římsovými ozdůbkami nahoře. Na pažení jednoho okna letopočet 1689. Věž kryta báňovitou šindelovou střechou (viz obr. 102.).

V prvním patře věže bývalá kaple: místnost klenutá se šikmými rohy, v nichž prázdné výklenky. V prvém poschodí veliký sál se štukovým stropem: drobné rozvilinové ornamenty, v rozích znakové kartuše se znakem Nostickým a Maloveckým, větvice vavřínové a j.

V zahradě rozvaliny barokní kapličky.

Ostrovec.

Sedláček, Hrady a zámky VI., 268. — A. Drachovský, Obr. Zbir. 56; Pol. a škol. okr. Rok. 330

Obr. 103. Ostrovec. Dřevěná zvonička.

Zajímavá nízká zvonička z klad sroubená (viz obr. 103.).
O někdejším panském sídle zdejším viz Sedláček o. c.

Padrť.

»Probošství Teslínské« v Pam. arch. IV, 171. A. Drachovský, Obr. Zbir. 57; Pop. šk. okr. Plz. 208; Jan Lego v Pam. arch XVIII (1898), 123—124; Pol a škol. okr. Rok. 287; Ottovy »Čechy« IX, 80.

As hodinu cesty jihozápadně odtud patrny v lese základy orientované budovy, dle všeho chrámu nějakého. Dvě rovnoběžné hromady nepravidelně lámaného tvrdého kamenu as 1·70 *m* vysoké táhnou se od západu k východu v délce 28·5 *m*, jsouce od sebe as 10 *m* vzdáleny; potom sbližují

se k sobě navzájem na vzdálenost 6 *m*, běží rovnoběžně v délce as šesti metrův, načež v oblouku nepravidelném se sbíhají. Na straně západní v pravém úhlu se zalomují a k sobě se přibližují, nechávajíce mezi sebou

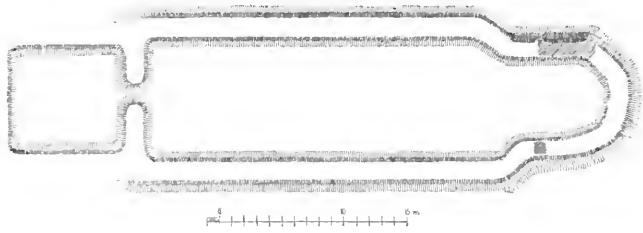

Obr. 104. Padrť. Zříceniny kostelíka.

mezeru 1·5 *m*. Dále na západ jest čtvercová prohlubina as 9 *m* šir. a dlouhá rovněž lámaným kamením obklopená i naplněná. Na straně východní zachovaly se nepatrné zbytky zdiva (viz půdorys na obr. 104.). Největší kus jeho stojí na straně severovýchodní. Jest 3·15 *m* vys., as 4·20 *m* dlouhý a asi 1 *m* silný. Skládá se z kamene lámaného, maltou spojovaného. Zdivo

Obr. 105. Padrť. Zbytek zdiva na straně severovýchodní (pohled se str. jižní)

již značně pobořené netvoří více hladké plochy, ale zdá se, že táhne se rovně, a že z něho vybíhal pilíř opěrný (viz obr. 105.). Kus zdiva na straně jihovýchodní jest pouze as 1 *m* dl. a tolikéž vysoký.

Jak se zdá, stával zde kostel jednolodní, gotický, jehož presbytář byl polygonálně zakončen a zvenčí pilíři opřen. Jsou to snad pozůstatky benediktinského kláštera Teslínského.

Les, kde zříceniny tyto se nalézají, sluje »na Břízkách (Břízkových) u sv. Anny«; zříceninám říká se »Kostelík«.

Sv. Petr (u Lišné) viz Řebřík.

Podmokly.

Voigt, Schreiben an einen Freund von den bei Podmokl gefundenen Goldmünzen. Prag 1771. — K. J. Bienenberg: Abhandlung über die bei Podmokle im Jahre 1771 gefundenen Goldklumpen (s předmluvou Stanislava Vydry 1777. — Kalina v. Jäthenstein, Böhmens heidnische Opferplätze und Grabstätten 40. — Wocel, Pravěk země čes. 140. — Šnajdr, o. c. 69. — Pol. a škol. okr. Rok. 331. — Pam. arch. II. str. 188 a 189. — »Archaeologické sbírky v museum království Českého v Praze« (katalog z r. 1863) str. 17. čís. 100 až 164, str. 19. čís. 254—258, str. 32. čís. 4. — Kliment Čermák. O českých penězích do roku 1526. V Čáslavi 1888, 5.—6. — M. F. Polák, Podmokelský poklad. Pam. arch. VIII, 474. — Ostatní bibliografii nálezu viz u Zíbrta, Bibliogr. č hist. č. 23522.

106. Obr. Podmokly. Kamenné sousoší.

Ves stojí na někdejším hradišti. Dosud viditelno ohražení příkopem a valy při čís. 17. a 74.

R. 1771 učiněn zde znamenitý nález praehistorický: bronzová nádoba naplněná zlatými mincemi v hodnotě 60 až 70 tisíc zlatých, mezi nimiž ležel zlatý kruh 4 a půl lotu těžký. Mimo to nalezeny tu předměty rázu latènského: bronzové jehlice, fibule, kroužky a korále z jakés žluté hmoty. Zmíněná bronzová nádoba, kotlík s obloukovitým držadlem na koncích v hadovité hlavy zahnutá, vyobrazena jest na tabulce připojené ke spisku Voigtovu. Nalézá se v majetku knížete Fürstenberga (srvn. Katalog retrospektivní výstavy 1891 str. 31. čís. 297. a 298.). Malá část zmíněných předmětů nalézá se v zemském museu; předměty ty shodují se celkem úplně s rázem nálezů Stradonických. Některé mince v majetku soukromém (viz katalog retrospektivní výstavy 1891 str. 34.) a v zemském museu.

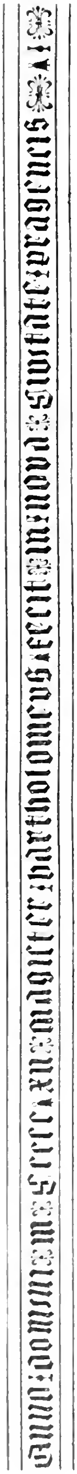

Obr. 108. Přívětice. Nápis na zvonu.

SOCHA P. MARIE před školou stojící, v nadživotní velikosti; dobrá barokní práce kamenická. Madonna stojí se sepjatýma, v pravo odvrácenýma rukama stojí na zeměkouli hadem ovinuté. XVIII stol.

SOCHA SV. JANA NEP. severně od Podmokel; obstojná práce barokní.

Mezi Podmokly a Zvikovcem hranolovitá kaplička s hrubě v kameni vytesanými reliéfy P. Marie, sv. Josefa, sv. Antonína Pad. a sv. Vojtěcha. Druhá pol. XVIII stol.

ZÁMEK (bývalý) zcela jednoduché stavení jednopatrové. V průčelí nad vchodem dvojznak v kameni tesaný s letopočtem 1707.

Východně od Podmokel na návrší pěkně tesané kamenné SOUSOŠÍ barokní: uprostřed kříž se Spasitelem, po stranách P. Maria a sv. Jan Nep. v téměř životní velikosti. Z XVIII. stol., obnoveno 1854. (Viz obr. 106.)

Příkosice.

Pop. škol. okr. Plz. 208; Pol. a škol. okr. Rok. 288a.

O nedalekém hradu Homberku v. t.

Přívětice.

Pam. kn. Rok. I App. XVI. — Pop. šk. okr. Plz. 208. — Pol. a škol. okr. Rok. 288.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. MARTINA, druhdy (již r. 1359) farní. Leží o samotě na mírném návrší. Zevnějšek prostý; pouze prosté liseny oživují jednotvárné zdivo. V prů-

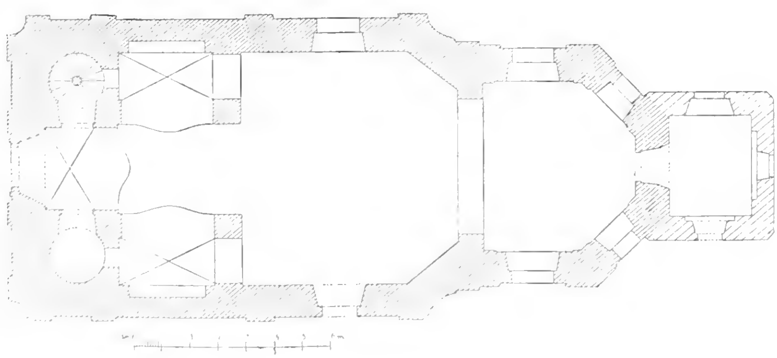

Obr. 107. Přívětice. Půdorys kostela.

čelí štít nahoře zaoblený s dvěma jehlanci po stranách; nad ním v osnově stavby hranolová nízká vížka cibulovou bání krytá.

Presbytář uzavřen jest pěti stranami osmiúhelníka (viz půdorys kostela na obr. 107.). Jest klenutý s výseči nad okny. V rozích uvnitř jednoduché pilastry s římsovými hlavicemi. Po stranách obdélníková široká okna nízkým segmentem překlenutá; v zadu okno ellipsové. Oltářík barokní bez umělecké ceny.

Loď obdélníková, šikmým, na zevnějšku vydutým zdivem k presbytáři připojená. S každé strany 2 okna nízkým segmentem překlenutá.

Vítězný oblouk polokruhový.

Kruchta trojdílná, na pilířích spočívající: část při zdi průčelní, stejné části při zdech postranních.

Zvon 0·69 *m* v prům., 0·58 *m* vys. Nápis: Anno ✠ domini ✠ m ✠ Cccc ✠ xii ✠ magister ✠ bartholomeus ✠ fecit ✠ in ✠ nova ✠ Civitate ✠ pragensis ✠ ✠ ✠ (viz faksimile na obr. 108.). Na plášti polovypuklina Madonny s dítkem.

TVRZ stávala v místech, kde nyní panský dvůr stojí.

Rač, Radč (Mitrvald).

Sedláček, Hrady a zámky V, 261—262. — Ant. Drachovský, Obr. Zbirov 57. — Pol. a škol. okr. Rok. 365.

Na severozápadním konci vrchu »Radeč« neb »Rač« zvaném, asi půl hodiny od Lhoty, nepatrné zbytky starého HRADU. Jest to as 38 *m* vys.

Obr. 109. Hradiště Rač u Lhoty.

Obr. 110. Radnice. Farní chrám.

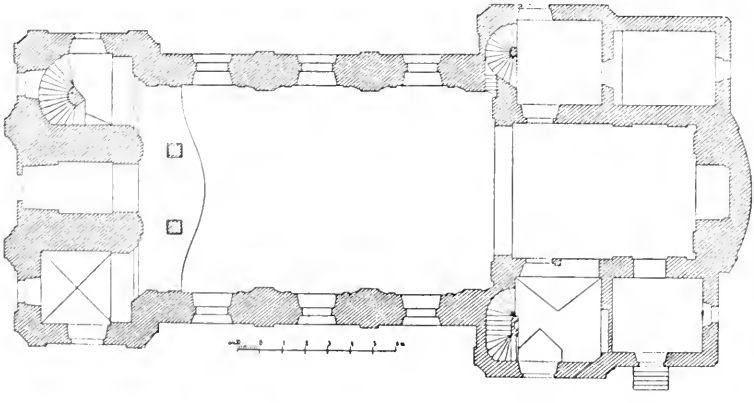

Obr. 111. Radnice. Farní chrám. Půdorys.

křemenitá skála, na západní straně rozmeteným kamením pokrytá a otevřenému lomu podobná. Na východní straně jest úbočí skály mírnější, zemí zanesené a stromovím porostlé. Na této straně táhne se polokruhová ve skále vytesaná hradba, kteréž lid říká zde »srub«, jíž vede úzký průchod do příkopu, za nímž zvedají se skaliny, na nichž stával vlastní hrad rozměrů sice nepatrných, ale nad míru pevný. Nejvyšší skalinu oblou nazývá lid »hláskou«. (Viz obr. 109.)

Obr. 112. Radnice. Socha P. Marie a Sv. Anny.

Radnice.

Pam. kn. děk. Rok. (rkp.) I. app. XVI. — Pop. škol. okr. Plz. 209—210. — Pol. a škol. okr. Rok. 287b—289.

FARNÍ CHRÁM SV. VÁCSLAVA (viz pohled na obr. 110., půdorys na obr. 111.), již r. 1385 jako farní připomínaný. Stavba barokní

Obr. 113. Radnice. Sochy P. Marie a sv. Jana.

z r. 1720. V průčelí nad rozložitým vysokým štítem věž do osnovy stavby pojatá, cibulovitou šindelovou bání krytá. Průčelí oživeno pilastry s římskými hlavicemi; nad vchodem výklenek se sochou sv. Václava. Nad obdélníkovými, nízkým segmentem překlenutými okny zprohýbané římsy s jednoduchými plastickými ozdobami.

Presbytář uvnitř rovně zakončený, zevně poněkud vypouklý. Loď i presbytář nízkou valenou klenbou opatřeny. Vnitřek rozčleněn hojnými pilastry. Mezi okny lodi vždy pilastr širší s hlavicí římskou, po stranách vždy dva užší s okřídlenými andílčími hlavinkami. Pod klenbou na pilastrech těch obíhá profilovaná římsa nad okny prohnutá.

Do věže z kruchty vede hrotitý gotický vchod 1·95 *m* vys., šikmo na vnějších hranách sříznutý.

Po obou stranách presbytáře široké jednopatrové přístavky: v přízemí sakristie, v prvém patře oratoře do presbytáře širokým segmentem otevřené; nad nimi plastické znaky okorunované, s orly a palmovými ratolestmi po stranách (obhroublá práce).

Obr. 114. Radnice. Z bronzu lité deska náhrobní.

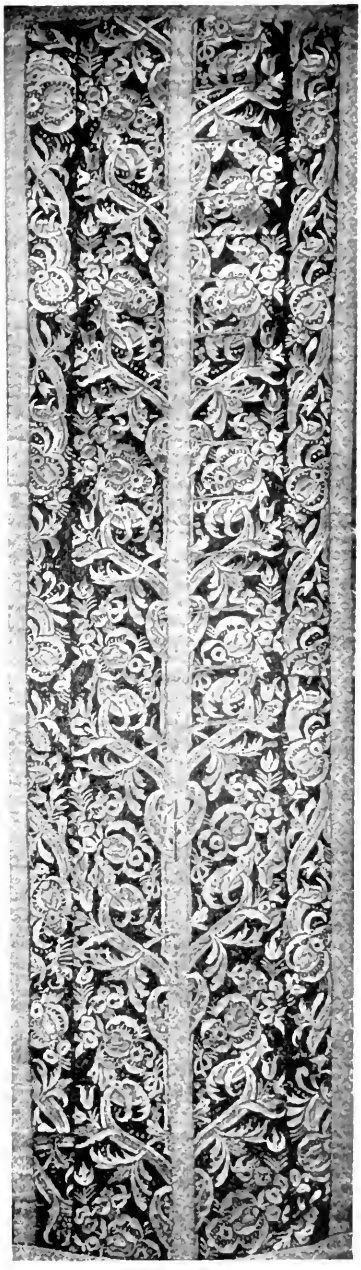

Obr. 115. Radnice. Ozdobně vyšitý pás na kasuli.

Hlavní oltář jest nový; postranní čtyři oltáře jsou barokní, umělecky bezcenné, ale na dvou z nich v zasklenných skříních pěkné sochy: Panny Marie (1·20 *m* vys., soše Chomelské podobná) a sv. Anny (0·91 *m* vys) s P. Marií a Ježíškem na loktech (viz obr. 112.).

V sínci podvěžním stojí dřevěné 1·55 *m* vysoké sochy P. Marie a sv. Jana, zdařilé (zvláště záhyby rouch) práce, z prvé pol. XVI stol. (viz obr. 113.).

Na kruchtě barokní sochy sv. Ludmily a sv. Víta ze starého hlavního oltáře, v nadživotní velikosti, bez umělecké ceny.

V lodi ve dlažbě náhrobní kámen mramorový 1·95 *m* dl., 1·035 *m* široký, v hořejší polovici helma s dvěma slonními nosci; pod ní proti sobě dva lvi; nápisová tabule, dolejší polovici zaujímající, jest již zcela vyšlapána

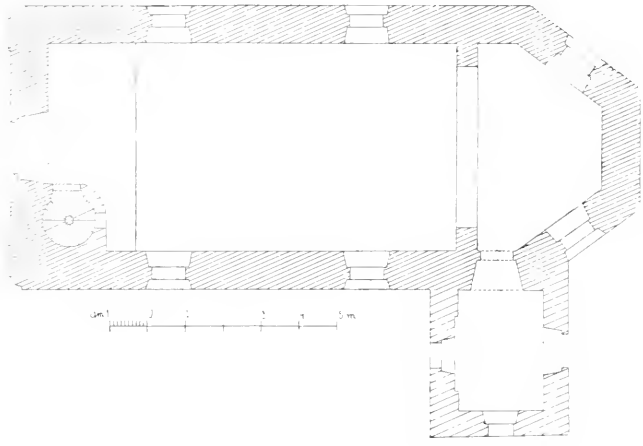

Obr. 116. Radnice. Půdorys hřbitovní kaple.

V presbytáři ve dlažbě náhrobní kámen, do něhož vsazena oválovitá, 0·68 *m* vys. z bronzu litá deska barokní se znakem hr. z Bubna*) a pod společnou korunou (viz obr. 114.).

V presbytáři u oltáře stojí dva stejné cínové svícny 1·35 *m* vys. Obvyklá forma barokní z konce XVII stol.: nohy trojboké rostlinným a ovocným polovypuklým dekorem pokryté; uprostřed oválové štítky, v nichž vyryt znak hrabat z Bubna a písmena L C G V B V L.

V sakristii mešní roucho, jehož střed tvoří pás nádherného vyšívání stříbrem na červeném sametu; jest to vlastně vyšívání šlechtického kabátce (knoflíkové obšité dírky dosud jsou patrny) z druhé pol. XVII stol. (viz obr. obr. 115.).

HŘBITOVNÍ KAPLE SV. ROSALIE (viz půdorys na obr. 116.), prosté, nízké staveníčko barokní, zakončené třemi stranami osmiúhelníka. Strop presbytáře i lodi rovný. Zevnějšek nevzhledný. V průčelí štít oble

*) Rod hrabat z Bubna držel panství Radnické v letech 1682—1758.

zakončený, po stranách v trojúhelníkové výzdoby, nahoře kamennými šiškami ozdobené vybíhající. Vnitřek rozdělen prostým segmentovým obloukem vítězným v malý presbytář a loď.

Obr. 117. Radnice. Hřbitovní kostel: nápis na zvonu.

Okna v presbytáři ellipsovitá, v lodi s každé strany dvě barokně zprohýbaná.

Dva barokní oltáříky hrubých forem, bezcenné. Při stěně jižní ze dřeva řezaný kříž se sochami P. Marie a sv. Jana po stranách, barokní, bez umělecké ceny.

Obr. 118. Radnice. Kaple na Kalvarii.

Zvon 0·30 *m* v prům., 0·25 *m* vys. s nápisem, jenž reprodukován na obr. 117.

KAPLE NA KALVARII z r. 1735, zajímavá stavba barokní na návrší nad městem (viz pohled vnější na obr. 118., pohled vnitřní na obr. 119. a půdorys na obr. 120.). Loď čtvercová s rohy zevně vydutými. Presbytář

Obr. 112. Radnice. Kaple na Kalvarii (vnitřek.)

polokruhový; za ním čtvercová sakristie. V předu obdélníková přístavba s polokruhovou kruchtou uvnitř a s dvěma okrouhlými schodišti v rozích. V průčelí nízká vížka v osnovu stavby pojatá; po stranách na podezdívkách sochy sv. Václava a sv. Jana Nep. Nad vchodem s rovným nadpražím v kameni tesaný znak hrabat z Bubna; nad ním trojhranný římsový štít s nápisem: IOANNES WENCESLAVS COMES DE BVBNA ET · LI . . . . EREXIT.

Veškery rohy stavby zevně lisenami ozdobeny; okna barokně zprohýbaná s omítkovým ozdobným orámováním.

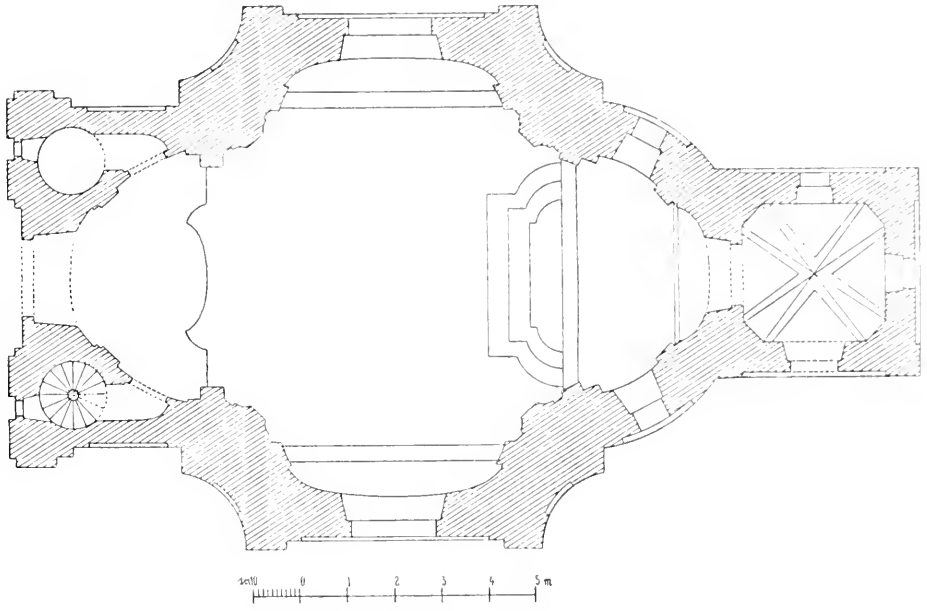

Obr. 120. Radnice. Půdorys kostela na Kalvarii.

Vnitřek úhledně rozčleněn pilastry a římsovím (viz obr. 119.). V rozích lodi výklenky se sochami proroků.

Oltář v presbytáři velmi zajímavě vyzdobený: nad mensou celá scéna Ukřižování skupinou soch ze dřeva řezaných znázorněná (uprostřed Spasitel na kříži, po stranách oba lotrové; u paty kříže Kristova Marie Magdalská, P. Maria a sv. Jan); v mense znázorněn plasticky očistec. Pozoruhodná práce z prvé pol. XVIII. stol. (Viz obr. 119.)

Postranní oltářík na straně epištolní, barokní, s pěkně ze dřeva vyřezávaným baldachýnem, pod nímž dobře řezaná socha Madonny. (Viz obr. 121.)

RADNÍ DŮM, starý, vyhořel r. 1849. Byla to jednopatrová prostá stavba s vížkou cibulovitou. (Hrubý náčrt v městském museu.)

MUSEJNÍ SBÍRKY: *1.* Předměty prachistorické: bronzová sekyrka s úškem z Volešné, měděný nožík z Němčovic, úlomky prachistorických

Obr. 121. Radnice. Kaple na Kalvarii. Postranní oltář.

nádob ze Lhotky Liblinské a nádobky nalezené u Radnic v cihelně Kozákově (viz obr. 122.).

2. Dřevěný relief »Sv. tří králové klanějící se Ježíškovi« (0·55 *m* šir., 0·59 *m* vys.). Pozoruhodná práce z druhé pol. XVI. stol. [z bývalého kostela sv. Barbory u Radnic]. (Viz obr. 123.)

3. Dřevěný relief polychromovaný »Oplakávání Krista« (0·66 *m* šir., 0·43 *m* vys.): u hlavy a nohou mrtvoly Kristovy andílci; v zadu P. Maria a Maria Magd. Pěkná práce z konce XVII. slol. [Z kostela Voldušského.] (Viz obr. 124.)

Obr. 122. Radnice. Musejní sbírky. Předměty praehistorické

Obr. 123. Radnice. Dřevěný reliéf sv. Tří králů. (Museum.

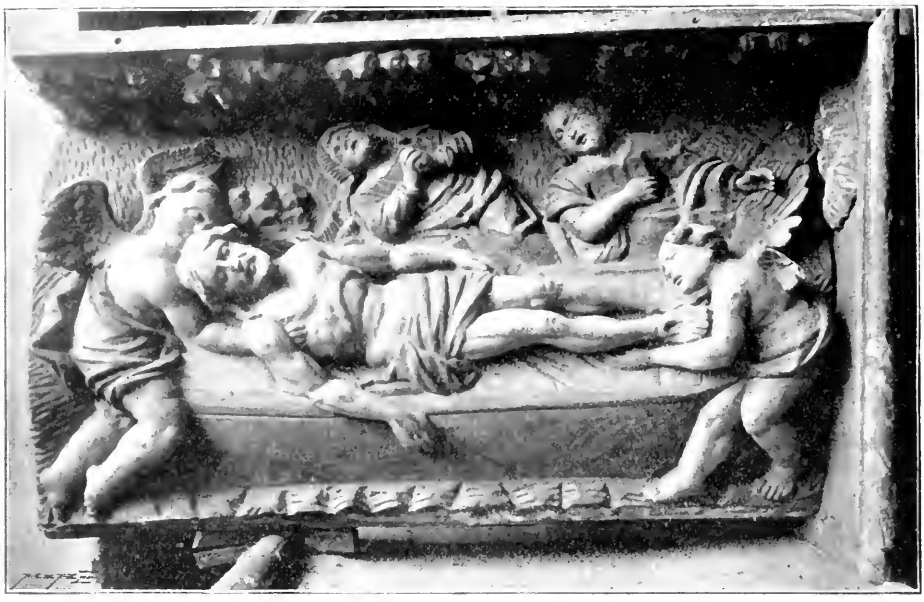

Obr. 124. Radnice. Musejní sbírky: Dřevěný reliéf »Oplakávání Krista«.

4. Gotický zámek (plech) 0·245 *m* šir., vkusně zdobený ladné zprohýbanými kutými stonky, jež na koncích v gotické listy jsou roztepány (viz obr. 125.).

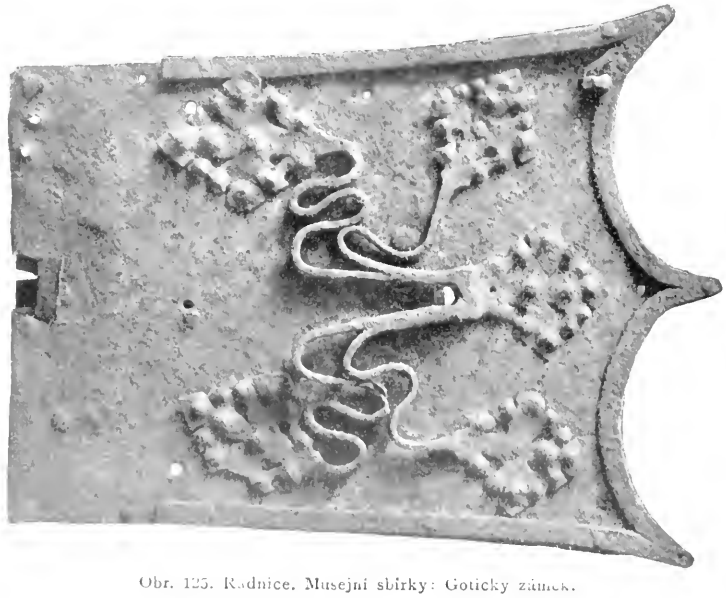

Obr. 125. Radnice. Musejní sbírky: Gotický zámek.

5. Městské pečetidlo s řetízkem. Uprostřed znaková kartuše s petilistou růží; na okraji opis: SIGILLUM CIVITATIS RADNICENSIS: 1575. (Viz obr. 126.) Na polokruhovém držadle pěkné rytinky ornamentální (viz obr. 127.).

Obr. 126. Radnice. Musejní sbírky: Městské pečetidlo.

Obr. 127. Radnice. Musejní sbírky: Držadlo pečetidla.

Obr. 128. Radnice. Musejní sbírky: Vyšívání v barokním rámci.

6. Dva cínové svícny na trojbokých nohách z r. 1682.

7. Ozdobné vyšívání stříbrem na červené (vybledlé) látce v barokním rámci (0·455 *m* šir., 0·515 *m* vys.). Viz obr. 128.

SOCHA SV. JANA NEP. na náměstí, slabá práce kamenická. Na podstavci tyto nápisy:

1. na straně západní: HONORI DIVI IOANNIS NEPOMVCENI PATRONI REGNI FIERI FECIT

2. na straně jižní: ILLVSSIMA D. D. LVDMILA CONSTAN S · R · S · C · DE KVPERVALD NATA C · DE BVBNA ET LITTICZ DOA IN RADNICZ ET SUCHOMAST DIE 18 MAR. 1727.

3. na straně severní: ILLVSSIM · D · D · CASIMIR FERDINAND S · R · I · C · DE KVPPERVALD · D · IN RADNICZ ET SUCHOMAST P. T. REGIVS CAPITAN. DISTRICT. PILS.

4. na straně východní: FLOS PRAESENS DIVVS REMANET PER SAECVLA · DIE MARTII 18.

Rokycany.

Liber memorabilium ecclesiae capellarumque Rokicanensium (rkp. na děkanství Rokycanském. — Ant. Podlaha v časop. »Method« XV. (1889) str. 82 87—94 a 100—101. — Ant. Tytl, »Rokycany, královské svobodné město«. V Plzni 1890 — Pop. škol. okr. Plz. 211—214. — Pol. a škol. okr. Rok. 289 - 293. — K. V. Tuček v Ottových »Čechách«. — Eduard Srb, »Rokycanské historie«.

O praehistorických nálezech, učiněných v minulém století v Rokycanech, zaznamenána v »Liber. memorab. eccl capellarumq. Rok.« (str 9. a 10.) tato zajímavá zpráva: »Dum caput anguli ruinam minaretur penes capellam S Annae, volui angulum illum fulcire per fulcrum a foris; ast dum murarii foderent pro hoc fulcro profundius fundamentum, mox ad fluxum seu canalem molarem, extra civitatem inveni in eodem fundamento cadavera tria, unum orientem, alterum septemtrionem, et tertium meridiem versus capite locata, ex ossibus magnorum virorum staturam representantia, et ad horum caput vasculum seu urnam luteam triangularem, ex quo patebat, ethnicorum haec sepulchra esse debuisse quod et alia vice colapso nonnihil lapideo pavimento in foro inventum ad viciniam coemeterii aliud cadaver, ubi non una, sed tres tales parvae urnae deprehensae ad caput fuêre . . .« Tak zaznamenal r. 1780 děkan Jan Coelestin Künstler.

PROSPEKT MĚSTA nezachoval se ze starších dob žádný, leč toliko jen lithografie nedatovaná asi z r. 1830 kterouž dle výkresu Schönbergerova lithografoval Schubert a vytiskl lithografický ústav Vídeňský. Jest 0·48 *m* šir. a 0·23 *m* vys. Zajímava jest tím, že podává mnohé podrobnosti z bývalé podoby města (na př. hradeb, domů na náměstí a j.), jež již zmizely. (Viz zmenšenou reprodukci lithografie té na obr. 129.)

OPEVNĚNÍ zachovalo se dosud z části na straně západní a severní. Zdi městské, opatřené několika baštami, táhnou se v těchto místech

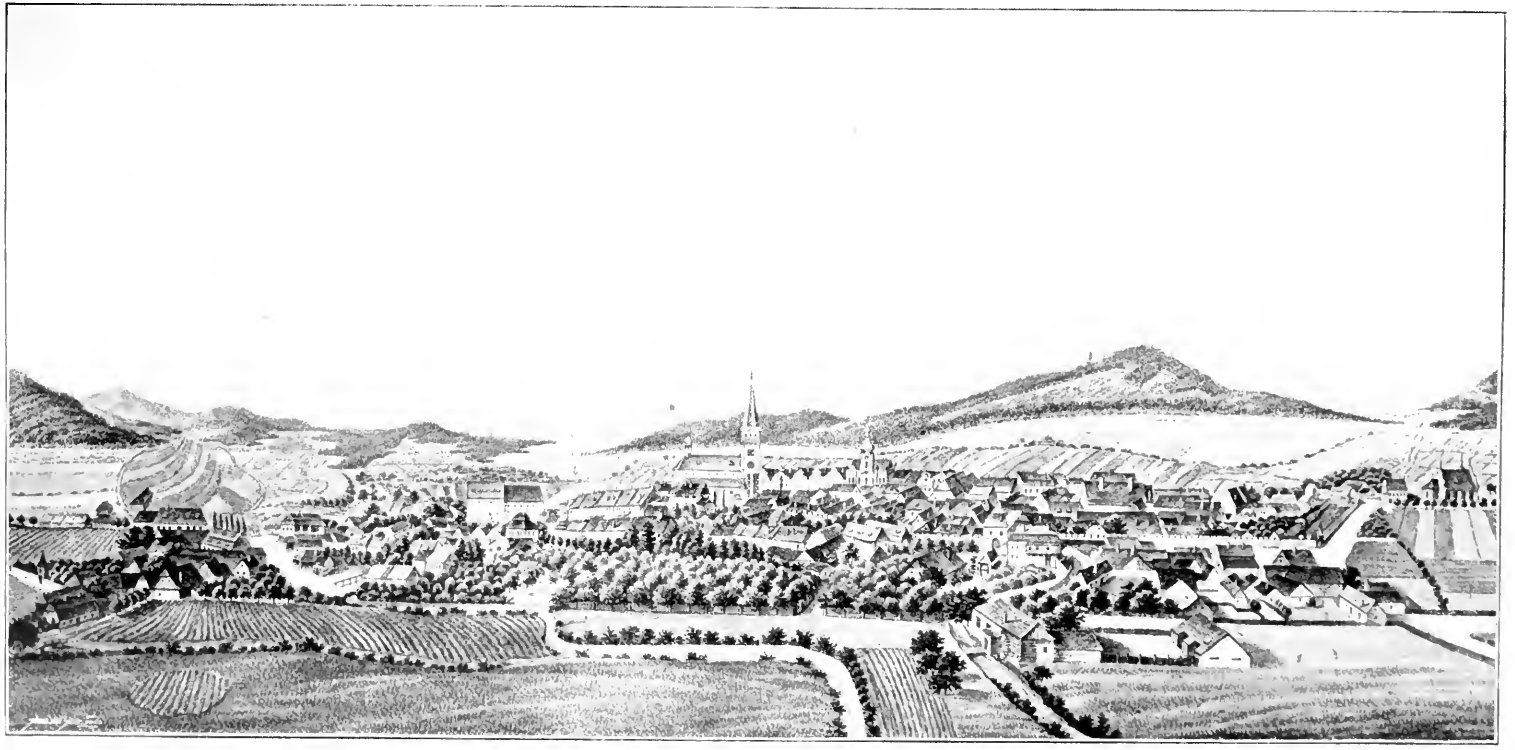

Obr. 129. Rokycany. Pohled na město z r. 1830.

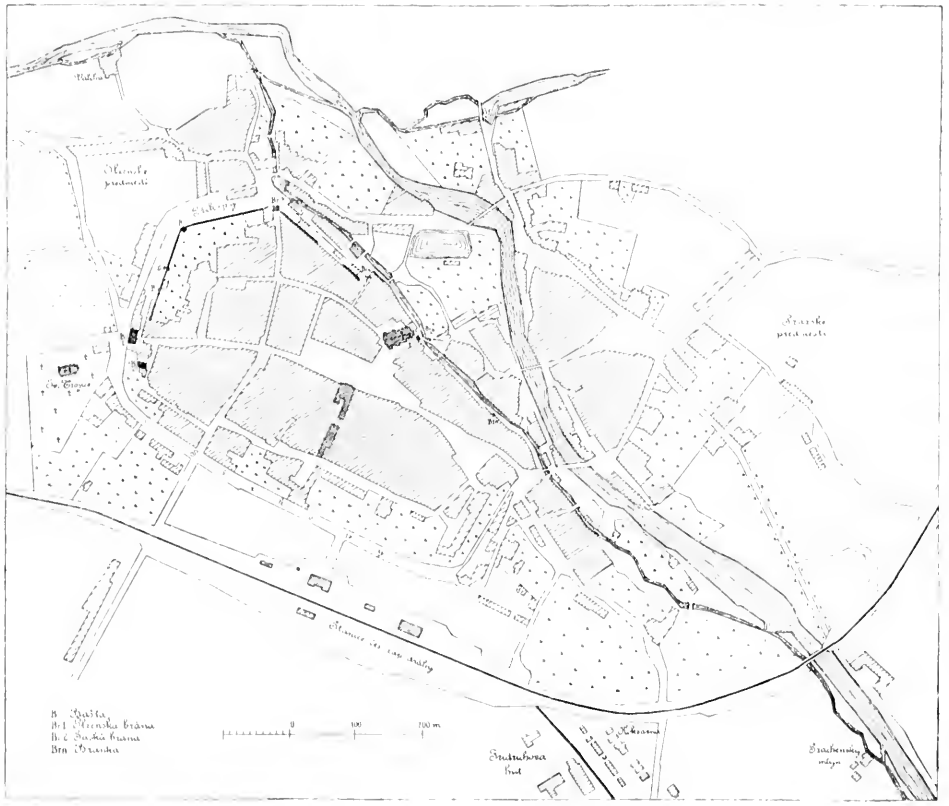

Obr. 130. Rokycany Plán města a opevnění.

Obr. 131. Rokycany. Bašta.

ve třech přímkách, lomících se v tupém úhlu. Na straně jižní byly do r. 1890 patrny příkopy a valy. (Viz plán města na obr. 130.) Jižně od t. zv. brány Plzeňské, kde již hradeb není, stávala čtyřhranná bašta, před několika lety zbořená (viz obr. 131.). Brána Plzeňská přestavěna byla v nynější podobu svou r. 1723. Ve středním klenáku vytesán znak městský.

Obr. 132. Rokycany. Brána Plzeňská.

nad branou chromografický dvouřádkový nápis: »ANNO QVO CAROLVS SEXTVS ET CONIVX SVA ELISABETH QVA REX ET REGINA BOHEMIAE IN CASTRO PRAGENO OSTENSA INGENTE CONSOLATIONE CORONATI SVNT«; nejvýše veliký v kameni tesaný dvouhlavý orel s českým znakem na prsou (viz obr. 132.). Od této brány směrem severovýchodním táhne se přímočárně zeď opatřená třemi baštami. Zeď, jak na prospektu z roku 1830 jest viděti, byla opatřena cimbuřím, z něhož toliko část místy se zachovala. První bašta jest zevně polokruhová, nahoře cimbuřím a uprostřed kamennou střílnou opatřená. Střílna má podobu kříže na kruhu stojícího. (Viz na obr. 133. vnější pohled, na obr. 134. půdorys a na

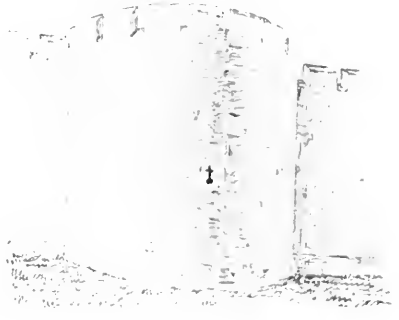

Obr. 133. Rokycany. Bašta.

obr. 135. řez.) Druhá bašta jest rovněž polokruhová, nemá však cimbuří a jest šindelovou stříškou krytá (viz obr. 136.). Třetí bašta, čtyřhranná, stojí

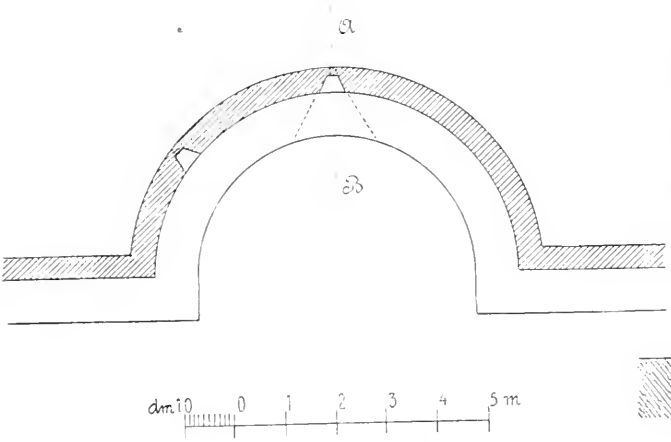

Obr. 134. Rokycany. Půdorys bašty.

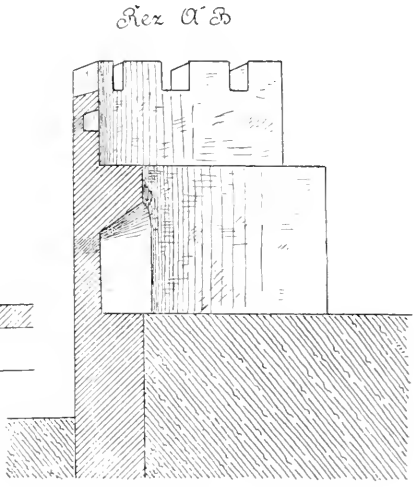

Obr. 135. Rokycany. Řez bašty.

na konci prvého oddílu zdi městské, která se tu lomí v tupém úhlu (viz obr. 137.). Od této bašty jde zeď směrem východoseverním k bráně Saské.

Obr. 136. Rokycany. Bašta.

Tato část hradeb není opatřena baštami. Brána Saská, jednopatrové stavení obdélníkové s velkým průjezdem a menší fortnou. Na vnější straně vedle velikého průjezdu na obrubě obdélníkového kamenného rámce vytesán letopočet 1529. Zevně opřena brána v rohu severozápadním mohutným šikmým zdivem. (Viz na obr. 138. pohled od severovýchodu, na obr. 139.

pohled od jihu.) Brána Saská zbořena r. 1900. Od brány Saské táhne se krátký pruh hradeb s cimbuřím směrem východojižním podél mlýnského ramene řeky Klabavky (viz na obr. 138. a 139). Dříve táhla se ozubená hradba až téměř k děkanskému kostelu (viz obr. 129.); nyní však kromě zmíněného krátkého pruhu není v těchto místech žádných hradeb více. Toliko dvě klenuté fortny připomínají bývalé opevnění: jedna u děkanského kostela a druhá o něco dále k jihovýchodu.

Obr. 137. Rokycany. Bašta.

DĚKANSKÝ CHRÁM MATKY BOŽÍ SNĚŽNÉ. Kdy v Rokycanech kostel zřízen byl, nelze s jistotou říci. Farní kostel byl tu prý r. 1110 od českého knížete Vladislava založen a od Pražského biskupa Heřmana posvěcen. R. 1295 dal jej opraviti biskup Tobiáš z Bechyně. Arcibiskup Arnošt z Pardubic zřídil r. 1362 na místě dosavadní fary klášter řeholních kanovníků sv. Augustina.

Obr. 138. Rokycany. Saská brána (pohled od severovýchodu.)

Konvent Rokycanský honosil se četnou knihovnou; ještě na konci minulého století chovalo se z ní 44 rukopisův (seznam jich v Lib. mem. děk. Rok. 17—19) a mnoho knih tištěných v domě děkanském.*) Ve sbírkách zemského musea v Praze chová se mešní zvonek, na němž jest mandorlovitá polovypuklina, v jejímž středu trůnící P. Maria s Ježíškem, pod ní tři drobné klečící postavy; kolkolem opis: S. CLEMENT. ECCLE. IE. RACZAN (viz Pam. arch IV. 88 s vyobr. na tab. 4.)

Obr. 139. Rokycany. Saská brána (pohled od jihu).

Ve válkách husitských klášter byl zpustošen a zanikl r. 1575 zanedlouho úplně. Potom vedli správu duchovní v Rokycanech kněží světští.

R. 1784 při velikém požáru, kterýmž téměř celé město bylo zachváceno, vyhořel a pobořil se i chrám děkanský.

Tehdáž to byla vysoká stavba gotická, kterouž pamětní kniha děkanská líčí těmito slovy: »Ecclesia decanalis B. V. Mariae ad Nives est . . . vetusta non minus quam ampla basilica, penes quam presbyterium duobus gradibus elevatum et longum et jucundum est, tectum antiquo-germanicum, quatuordecim orgias altum, ingenti congerie lignorum artificiose constructum videntibus admirationem movet.«

V tympanonu hlavního gotického portálu nalézala se zajímavá skulptura kamenná, představující osoby v událost r. 1110 v Rokycanech se sběhší zapletené: Jindřicha V., Vladislava, markrabího Děpolta, biskupa Heřmana a Václava Grojského. Jest velice toho litovati, že se tato skulp-

*) R. 1836 daroval Frant. Suchý, děkan rokycanský, z bývalé knihovny konventní 12 rukopisů knihovně zemského musea. Srovn. Č. Č. M. 1836, str. 112.

tura nezachovala. V pamětní knize farní jest hrubý náčrtek její jenž poskytuje nám aspoň jakous takous o ní představu.*)

Ze staré stavby původní zachovalo se zdivo, i jest tudíž půdorys původního chrámu dobře znatelný; zejména presbytář s opěrnými svými pilíři prozrazuje původní gotickou svou podobu. Ze starších stavebních článků zachoval se pouze gotický hlavní portál a nadpraží vchodu postranního.

Znova byl kostel stavěn od Pražského stavitele Palliardiho a dokončen r. 1788, avšak bez věže. Zvony byly zavěšeny v dřevěné zvonici, která vedle kostela byla postavena. R. 1821 položen základ k nové věži, jejíž plán zhotovil Frant. Höger, stavitel Pražský; stavba věže dokončena r. 1823. R. 1856 byla věž chrámová mědí pokryta a také ve zdivu o něco zvýšena. V letech 1863, 1884 a 1896 byl kostel opravován.

Nynější kostel jest budova prostorná o třech lodích. Délka obnáší 39 *m*, šířka 17 *m* (hlavní loď je 7·5 *m*, postranní 4·5 *m* šir.), výška až ku klenbě 18·5 *m*. Kostel, jehož gotický půdorys byl ponechán (viz obr. 140.), upraven jednoduchým slohem barokním.

Hlavní loď oddělena jest od lodí postranních čtyřmi arkádami na třech pilířích spočívajícími (viz na obr. 141. podélný řez chrámem). Z pilířů vystupují v hlavní lodi pilastry s hlavicemi řecko-jonskými, které nesou širokou římsu kolem celé lodi běžící. Z pilastrů vybíhají polokruhové pásy, kterými celá klenba lodi ve čtyři křížově klenutá pole se dělí (viz na obr. 142. vnitřní pohled do kostela).

Pokračováním hlavní lodi jest presbytář, jenž skládá se ze dvou obdélníkových klenbových polí a z polygonálního zakončení, jež uzavřeno jest třemi stranami pravidelného osmiúhelníka. Hrany presbytáře jsou na zevnějšku podepřeny opěracími pilíři. Uvnitř rozčleněn jest presbytář pilastry stejné podoby s pilastry lodi hlavní.

Postranní lodi, jež jsou rovněž tak dlouhé jako loď hlavní, zakončeny jsou rovnou zdí. Jižní loď opatřena jest na rohu východním šikmo postaveným opěrným pilířem, loď severní má podobný pilíř na rohu západním.

K severní straně presbytáře v prodloužení pobočních lodí přiléhá přístavek, v jehož přízemí jest sakristie, z níž vedou schody na kazatelnu a výše k pevně klenuté komoře, kde chovají se bohoslužebná roucha a liturgické nářadí, i na oratorium, jehož obloukem sklenutý výhled otvírá se do kostela nade dveřmi, jež ze sakristie do presbytáře vedou.

---

*) K náčrtku připojeno jest v pamětní knize toto vysvětlení: »Explicatio iconis in hoc portali insculptae: A. significat Ladislaum in ducem Bohemiae ab imperatore confirmatum et quasi coronatum B significat imperatorem Henricum, qui duci Wladislao coronam confirmat. C. marchio de Polta hic caesarei militis dux. D. Hermanus Pragensis Episcopus, pro Ladislao testis et patronus, qui ecclesiam hanc hic aedificatam sibi et successoribus transscriptam accepit E. Borziwojus frater vinculis constrictus et ab hac ad carceres decretus. F. Wenceslaus Wittbergus, qui fuit pro Borziwojo militum dux.«

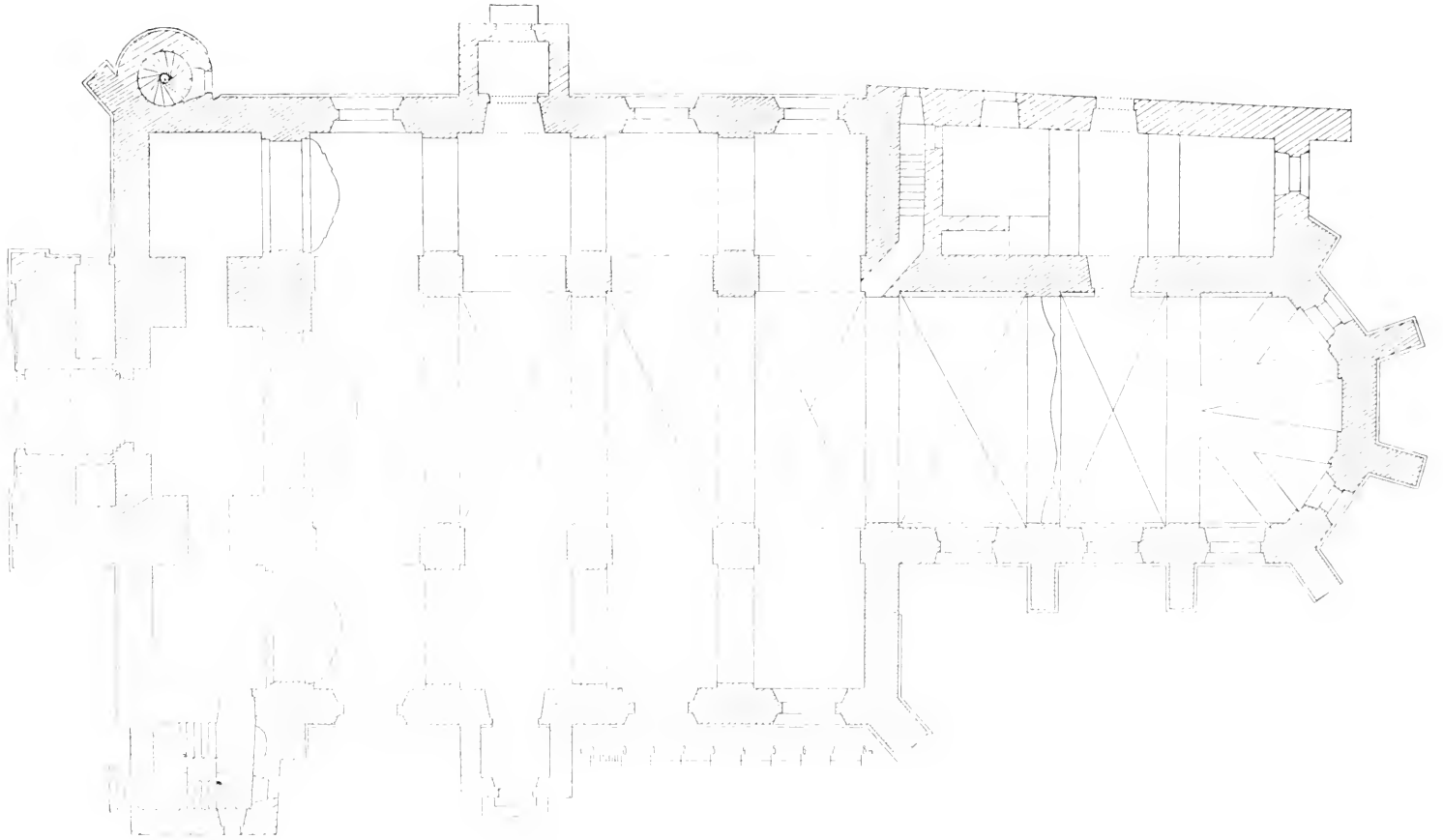

Obr. 140. Rokycany. Děkanský kostel: půdorys.

Obr. 141. Rokycany. Podélný řez chrámu.

Kostel osvětlen jest v lodích postranních osmi (v každé lodi po 4), v presbytáři třemi (toliko se strany epištolní) okny obdélníkovými (1·62 *m* šir., 3·68 vys.), která nahoře vybíhají v polokruh o něco menšího průměru

Obr. 142. Rokycany. Děkanský chrám (vnitřek).

nežli šířka jejich. Hlavní loď má nad střechami lodí pobočních ellipsovitá okna; rovněž taková okna jsou i v presbytáři.

Do hlavní lodi vede z podvěžního sínce gotický portál, profilovaný čtyřmi žlábky, z nichž dva jsou kruhovité a jeden oblý (viz. obr. 143.).

Do kostela vchází se také ještě dvěma postranními vchody uprostřed podélných zdí lodí bočních; u obou jsou malé předsíně. Nade dveřmi předsíně severní jest dvouřádkový český nápis (z r. 1506), uprostřed malým heraldickým lvem rozdělený:

> buh otecz syn duch ss trogice . . . . .
> giz ZigMVnd werzegl zaklad dal vdielat na swug naklad.

V průčeli kostela stojí věž římsami na čtyři díly rozdělená; ve spodním jest portál kostelní zdobený dvěma pilastry s obou stran dveří, na nichž spočívá násloupí a vlys s triglyfy; nad vlysem pak jest trojhranný štít. Nade dveřmi nalézá se lunetové okno. Nadpraží nese zlacený chronogram (1823): »In Dei honoreM haeCCe tVrris eXstrVCta«. Druhý díl ozdoben jest rustikou, ve třetím jest okrouhlé okno a hodiny, čtvrtý konečně, jenž o polovici ve zdivu ustupuje, obrouben jest pavlačí na kamenných krákorcích spočívající. Střecha věže jest šestiboký vysoký jehlan, mědí pokrytý. K jižní lodi přiléhá nevkusné schodiště na kruchtu vedoucí, k lodi pak severní okrouhlé schodiště, kudy na věž se vstupuje. (Viz vnějšek chrámu na obr. 144.)

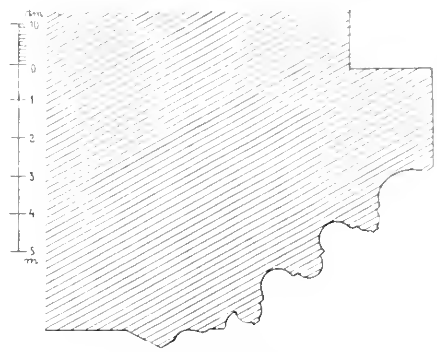

Obr. 143. Rokycany. Děkanský. kostel (profil star. goth. portálu).

Hlavní oltář. V dřívějším kostele stál až do r. 1717 oltář se starobylými, na dřevě malovanými obrazy.*) Toho roku zřízen nákladem 1200 zl. nový oltář, k němuž použito řezeb se starého oltáře. Oltářní obraz, na němž vypodobněna byla Panna Maria Sněžná a níže příběh, který k názvu »Sněžná« podnět dal, zhotovil Pražský malíř Jan Hiebl za 300 zl. Staré tabulové obrazy oltářní dány do kaple sv. Anny, a byly z nich některé i při požáru r. 1784 zachráněny, nyní však není po nich památky.

Nynější nádherný oltář (viz obr. 145.) z červeného, šedého a černého mramoru ve slohu rokokovém dle nákresu architekta Karla Pree zhotoviti dal r. 1750 hrabě František Karel Rudolf Sweerts († 1757) pro klášterní kostel Servitů sv. Michala na Starém městě Pražském nákladem asi 24.000 zl. Mramor tesal kameník Josef Lauermann, dřevěné sochy a ozdoby zhotovil sochař František Platzer starší.**) Oltář ten po zrušení kláštera a kostela sv. Michaela (1786) obdržel vyhořelý kostel Rokycanský. Krásný obraz Brandlův (boj archanděla Michaela) zaměněn byl tehdy za obraz nynější (Panny Marie Sněžné) malovaný (za 70 zl.) od Jos. Kramolína, bývalého

---

*) Náčrt tohoto oltáře, patrně nepříliš věrný, nalézá se v Pamětní knize děkanství Rok. I. při str. 135.

**) Srvn. Ekert, Posv. místa Praž. II, 307.

Obr. 144. Rokycany. Děkanský chrám a socha P. Marie.

Obr. 145. Rokycany. Hlavní oltář v děkanském chrámu.

Obr. 146. Rokycany. Mramorový oltář sv. Tří králů v děkanském chrámu.

bratra z Tov. Jež. Rozebrání oltáře a opětné postavení jeho obstaral Tetínský kameník Josef Liftner.

Kredenční stolek i mřížka dělící presbytář od choru a v presbytáři dlažba jsou rovněž mramorové.

V jižní lodi jest pěkný mramorový oltář sv. Tří králů (viz obr. 146.), k němuž nákres zhotovil Quirin Jahn*) s obrazem od Fr. Xav. Balka, pocházející rovněž z kostela Svatomichalského.**)

V rohu, kde zdi presbytáře a boční lodi se stýkají, umístěna jest dřevěná kazatelna, jejíž řečniště i stříška jsou v dosti bohatém rokoku provedeny.

---

*) Quam struxisse dicitur Quirinus Jahn.

**) Také jiný, tomuto podobný oltář Narození Páně měl sem darován býti, avšak liknavost a odkládavost magistrátu Rokycanského zavinila, že příslušné úřady, nechtíce déle čekati, darovaly jej kostelu Líbeznickému (okr. Karlínský).

Naproti kazatelně stojí veliký krucifix s klekátkem (nový); do dolejší jeho části vsazen pěkný ze dřeva řezaný relief barokní představující P. Marii podávající sv. Dominiku růženec (viz obr. 147.).

Obr. 147. Rokycany. Barokní relief v děkanském chrámu.

Mezi tímto klekátkem a oltářem sv. Tří králů stojí mramorová křtitelnice s cínovým jednoduchým víkem.

Starší křtitelnice z pískovce stojí u hlavního vchodu a užívá se jí za kropenku. Na sloupkovém podstavci ellipsovitá miska. Na podstavci štítek s písmenami KT a letopočtem 1721.

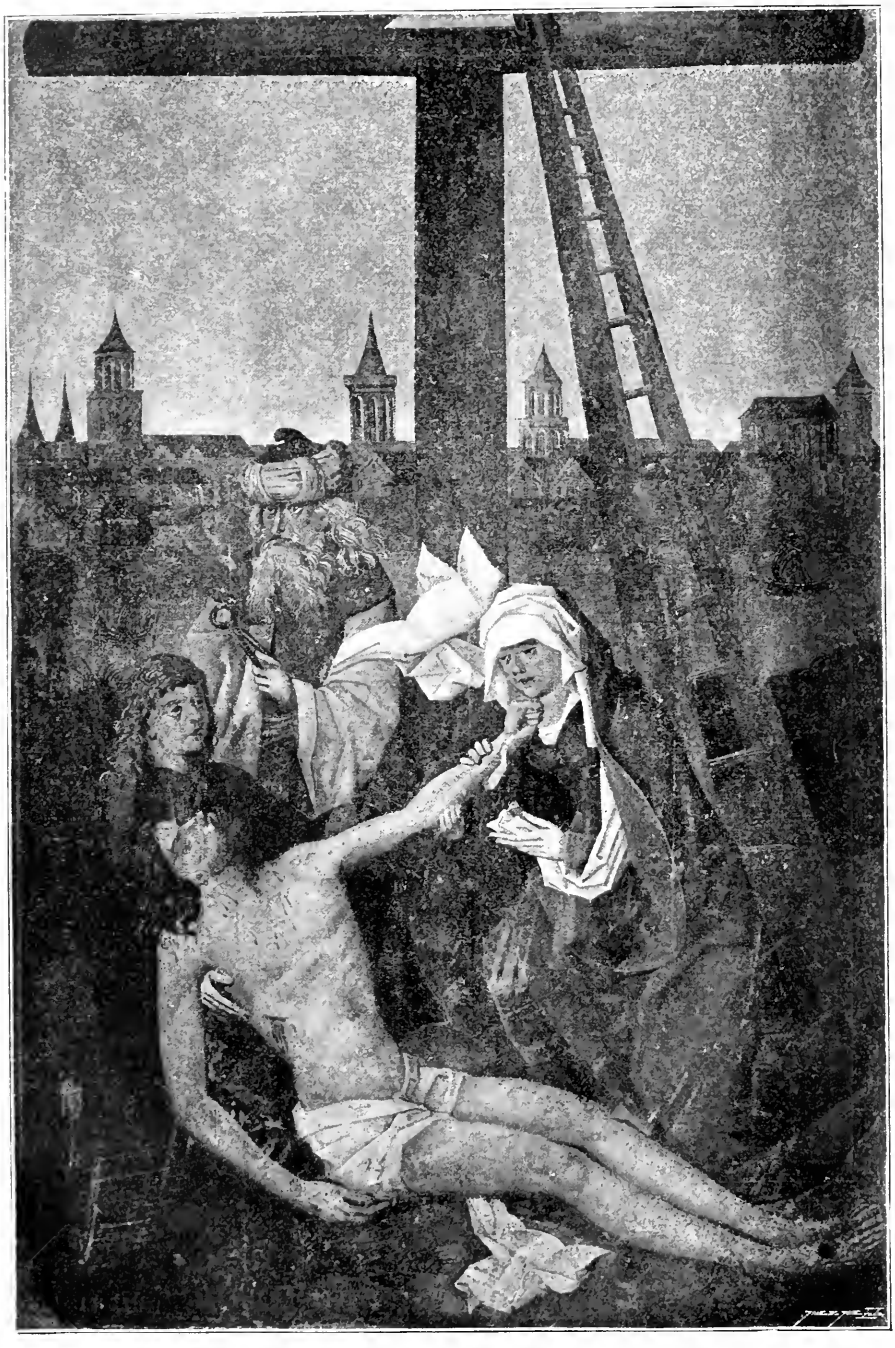

Obr. 143. Rokycany. Tabulový obraz ze XVI. stol.

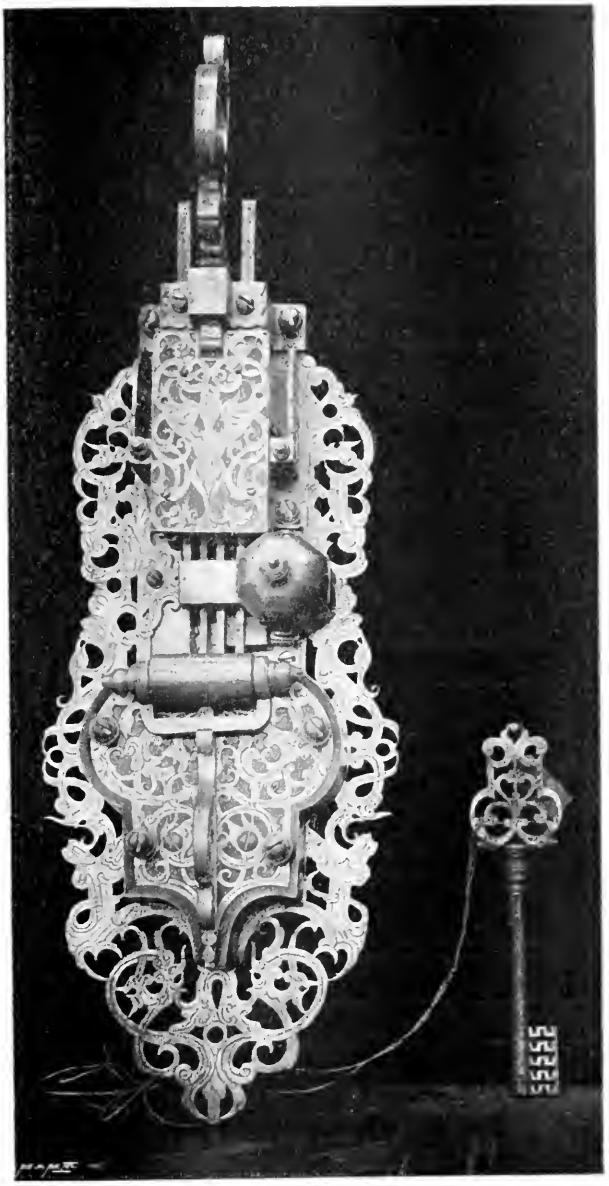

Obr. 149. Rokycany. Zámek od hlavních dveří děkanského chrámu.

V presbytáři stojí dvě patronátní lavice, z nichž pouze jedna jest starší a pěkněji pracovaná.

V severní lodi pod kruchtou visí tabulový obraz 0·96 *m* šir., 1·16 *m* vys. (viz obr. 148.): pod křížem sňaté tělo Kristovo, jež sv. Jan podpírá, a jehož levou ruku P. Maria drží; za nimi stojí Nikodem s kleštěmi v rukou. Ke kříži přistaven žebřík. V pozadí město. Půda zlatá.

Spodní roucho P. Marie červené, plášť zelený; rovněž tak i oblek sv. Jana Nikodem oděn jest rouchem světle žlutým, a hlavu pokrytu má turbanem. Zajímavá malba z poč. XVI. stol.

Na prostranné kruchtě v hlavní lodi, k níž připojují se dvě menší v lodích pobočních, umístěny jsou pěkné varhany, pozlacenými okrasami barokními vyzdobené. Korpus vysoký. Nad prostřední částí socha sv. Michaela draka potírajícího; po stranách anděl s rukama rozestřenýma a jiný anděl s rukama na prsa položenýma. Varhany tyto pocházejí rovněž z kostela sv. Michaela v Praze. Zhotovil je varhanář Leopold Siegel v Praze.*)

Obr. 150. Rokycany. Zámek od dveří levé lodi děkanského chrámu.

Na dveřích chrámových nalézaly se krásně pracované a ryté zámky, jež nyní dočasně zapůjčeny museu Plzeňskému. Srvn. vyobrazení jich v díle »Památky výtvarné z československé výstavy národopisné roku 1895« na tab. 120., kdež však omylem uvedeny jakožto majetek řečeného musea. Viz na obr. 149. zámek s hlavních dveří a na obr. 150. zámek s dveří levé lodi.

Na oratoři: 1. dobrý obraz na plátně »Kristus zjevuje se sv. Ignáci Loyolskému«, manýrou Raabovou provedený. Původně nalézal se na hlavním oltáři kostela Nejsv. Trojice. 2. obrázek na plechu 0·30 *m* šir., 0·39 *m* vys.: P. Maria mnichu Dominikánskému obraz jiného Dominikána s lilií a knihou v ruce; po obou stranách P. Marie dvě světice. Dobrá malba barokní. Na

*) Ve varhanách nalezeny tyto nápisy: »Leopold Siegel, Orglmacher in der königl. Stadt Prag Ao 1723, 16. maji.« Později připsáno: »Mortuus 1730 die 24. Aprilis.« A ještě později: »Antonius Siegel, Orgel- und Instrument-Macher der königl. Kleinenstadt Prag hat mich reparirt ao. 1750 in Augusti, leiblicher Sohn des in Gott verschiedenen Leopold Siegel unter V. P. Lambert Prior, Regenschori Pringmann.«

zadní straně rámce napsáno: »Dieses Bild opferte im Jahre Christy 1792 Herr Ignatius Rössler, ein Rokitzaner Bürgerssohn, wohnhaft in S. Petrsburg in Russland, der Rokitzaner Kirche.«

V pokladnici chrámové nad sakristií a v sakristii samé chová se několik vzácných památek církevního umění; jsou to zejména:

1. Gotická monstrance (0·57 *m* vys.), ze XIV. stol., bronzová, zlacená. Šestilupenná noha. Rozložitý nodus rotulemi prostoupen. Střední válcovitá část skleněná uzavřena nahoře i dole kovovými prsténci na obou stranách ve věnec gotických stilisovaných lilií vybíhajícími. Nahoře gotická kaplička v křížek vybíhající. Po stranách kapličkovitá plochá křídla s kružbami a fiálami; v nich postavy andělské. Viz obr. 151.

2. Paprskovitá monstrance barokní (0·76 *m* vys.) z kláštera Praemonstrátek v Chotěšově. Jest stříbrná, silně pozlacená a drahokamy i perlami bohatě posázená. Na noze vytepán vpředu sv. Václav mezi dvěma anděly držícími znak Vrtbovský (Hroznatův), vzadu sv. Kryštof. (Viz obr. 152.) Zajímavé jest pouzdro na tuto monstranci, potažené hnědou kůží, do níž vtlačeny zlacené ornamentky (viz obr. 153.).

3. Kalich barokní,*) stříbrný, částečně zlacený, 0·26 *m*

*) Srvn. o něm Pam. kn. děk. Rok. I, 148.

Obr. 151. Rokycany. Gotická monstrance.

Obr. 152. Rokycany. Monstrance barokní.

vys. Na kuppě andílčí hlavinky, květinové guirlandy a páskový ornament. Na nodu přitulené k sobě hlavinky. Na noze andílčí hlavinky, mušlový a květinový dekor. Ve třech oválových vypuklých štítcích vyryto: 1. »(tit.) Pan Frantissek Dworzak hrale Polskiho tagny Ssahmistr.« 2. »(tit.) Pani Mariana Manzelka geho. 3. Pelikán krmící mláďata. — Značka Novoměstská s letopočtem 1711 a RR. Velmi ušlechtilá práce (viz obr. 154.).

4. Kalich barokní (0·265 *m* vys.) stříbrný, zlacený. Na kuppě tepaná poprsí sv. Víta, sv. Vácslava a sv. Jana Nep. Na noze kartuše s tepanými obrázky »Z mrtvých vstání«, »Kristus na hoře Olivetské« a »Poslední večeře Páně«. Punc: značka Staroměstská a AS. (Viz obr. 155.)

5. Kasule s vidlicovitým vyšitým křížem z doby gotické. Látka původní (nepochybně aksamitová se vzorkem granátového jablka) nezachovala se a nahražena byla modravou, hustě pruhovanou látkou s drobnými naturalistickými kvítky. Při přenášení na tuto novou látku byl kříž pektorální pokažen:

Obr. 153. Rokycany. Pouzdro na monstranci.

Obr. 154. Rokycany. Kalich barokní.

Obr. 155. Rokycany. Kalich barokní.

Obr. 155. Rokycany. Děkanský chrám. Detail vyšívání na kasuli.

vyšité figury přestřihány, části otřené asi bez milosrdenství zahozeny, zbytky pak bez ladu a skladu dohromady sešity, takže nyní spatřujeme hořejší polovici překrásné postavy sv. Alžběty dole, dolejší pak část postavy jiné světice právě nad ní; opět jiný přestřižený obraz Madonny s děťátkem a zbytky ustřižených křídel andělův v žalostném zmatku vyplňují mezeru ostatní. Kříž dorsální zachoval se až na malé přistřižení při koncích poměrně beze škody. V dolejší části vidíme P. Marii sedící pod baldachynem. (Viz obr. 156.) V hořejší části spatřujeme v mandorle vznášející se Madonnu, ana Ježíška pozdvihuje. Nesena jest třemi anděly s krásnými, v bohatých duhových barvách vyšitými pávími křídly. Veškero vyšívání provedeno mistrně rozeklaným stehem soustředným a zlatým stehem přiložným (viz obr. 157.). Jest to vynikající práce vyšívačská ze stol. XIV. Srvn. Method 1896 a »Památky výtvarné z československé výstavy národopisné« r. 1895 tab. 14.

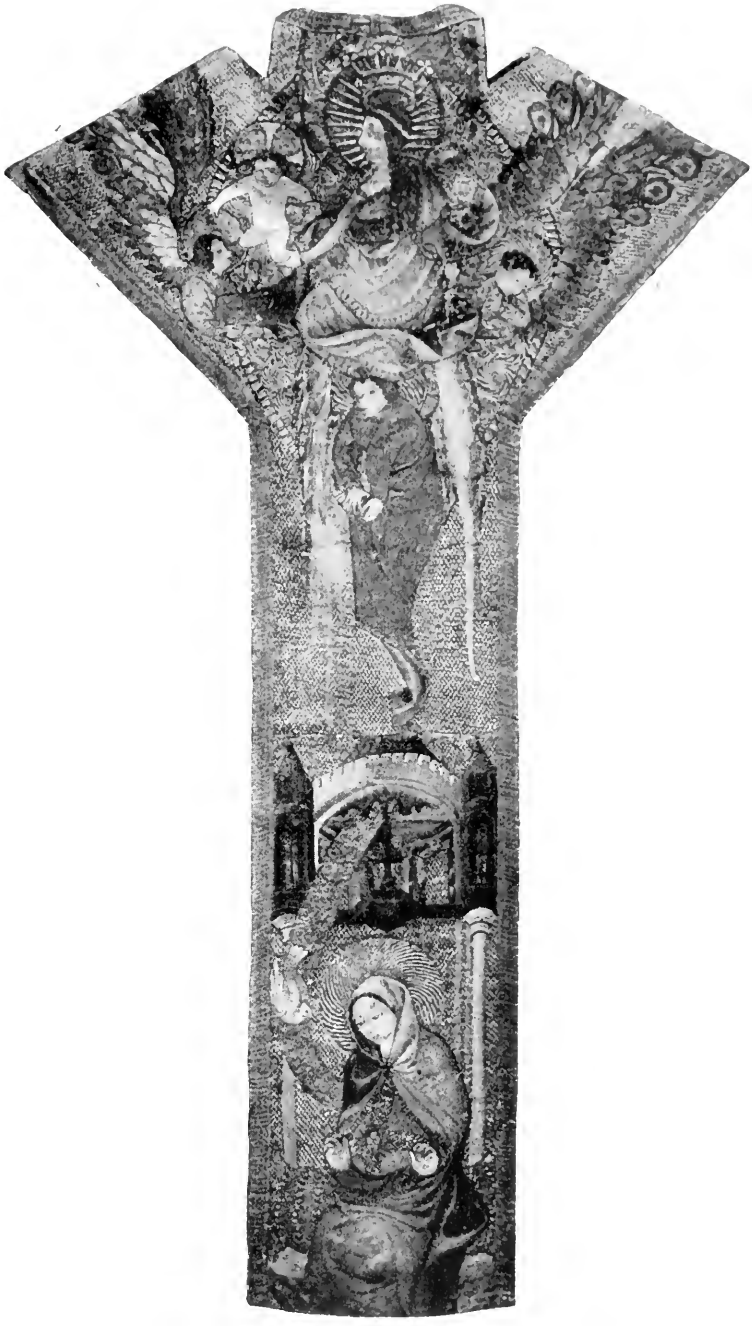

Obr. 157. Rokycany. Vyšívaný vidlicovitý kříž kasule.

6. Kasule z temně fialového sametu s vetkaným zlatým vzorkem granátového jablka. Na zadní straně rovný kříž pokrytý krásným figurálním vyšíváním na půdě vyšité zlatým příložným stehem spirálovým. Ve středu kříže postava z mrtvých vstavšího Vykupitele, po obou stranách jeho i nad

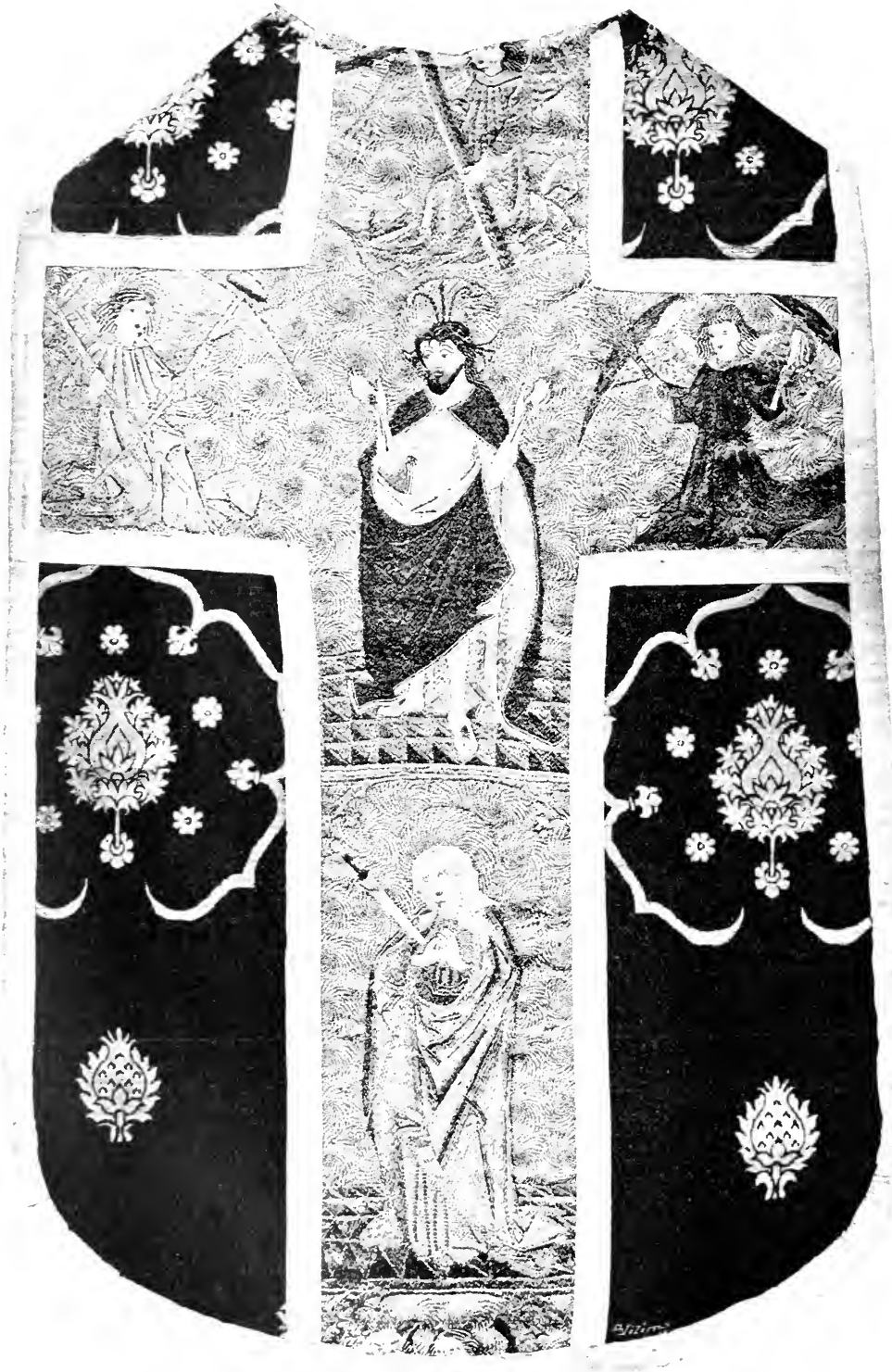

Obr. 15. Rokycany. Děkanský chrám. Vyšívaná kasule.

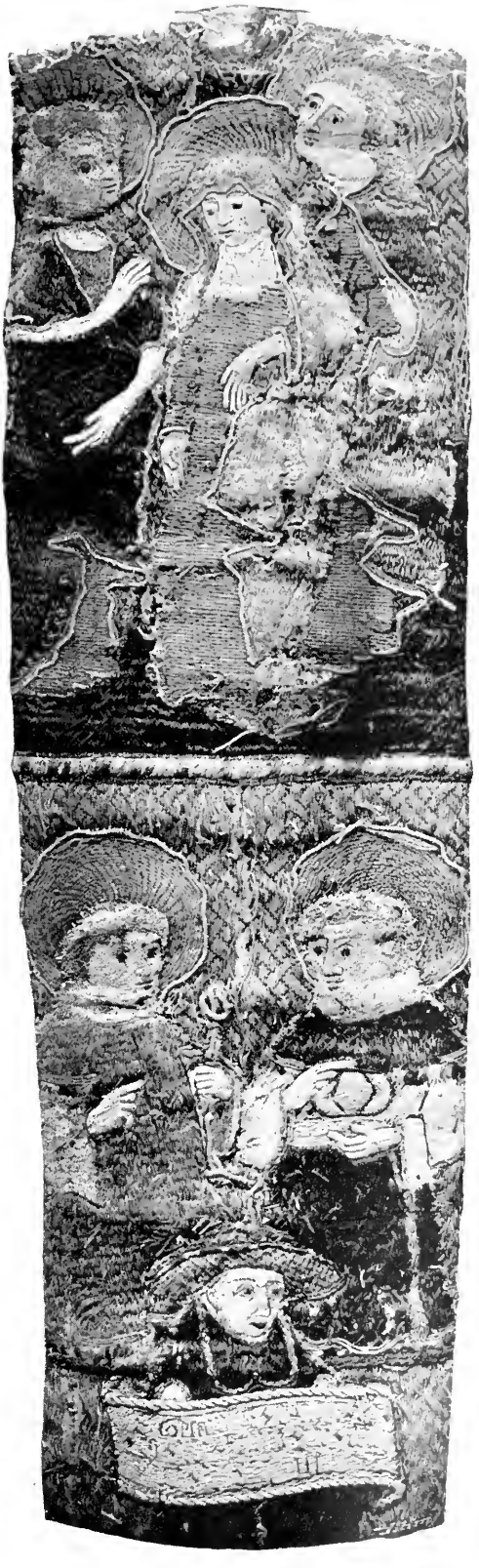

Obr. 159. Rokycany. Děkanský chrám. Vyšívání na kasuli.

ním vznášejí se klečící andělé ve dlouhých řízách nesoucí nástroje umučení; dole obraz Bolestné P. Marie. Figurální vyšívání provedeno stehem Kolínským (viz obr. 158.). Na straně pektorální zachovaly se zbytky vyšívaného pásu, z něhož se pouze dolejší část zachovala. Spatřujeme tu vyšitu skupinu postav pod křížem, jehož svrchní část jest odstřižena a chybí. Níže jsou postavy sv. Vavřince a sv. Štěpána, nejníže pak velezajímavý obraz kardinála v červeném hávu, bez svatozáře, v kardinálském klobouce, držícího blánku s nápisem dnes již nečitelným (viz obr. 159.) Srvn. »Method« 1896 str. 54.

7. Kasule z olivového sametu, do jehož jemně srstnatého povrchu vhlouben jest žlutý vzorek granátového jablka. Střední část dorsálního kříže vyplňuje figurální vyšívání představující Krista na stromu kříže pnicího a skupinu postav pod křížem. Nad křížem jest poprsí Boha Otce; při obou koncích příčného břevna poprsní postavy dvou světců-biskupů (sv. Rufa a sv. Liboria). V dolejší části kolmého pruhu vyšit obraz sv. Krištofa. (Viz obr. 160.)

8. Vyšívaný kříž, nyní na novou látku našitý. Uprostřed jest postava sv. Kateřiny, nad jejíž hlavou vznáší se poprsí Madonny s Ježíškem. Níže spatřujeme obraz sv. Apolonie a pod ní necelou postavu sv. Voršily. V příčném břevně jsou poloviční postavy sv. Barbory a sv. Markéty. (Viz obr. 161.). Srvn. Method 1896 str. 41.

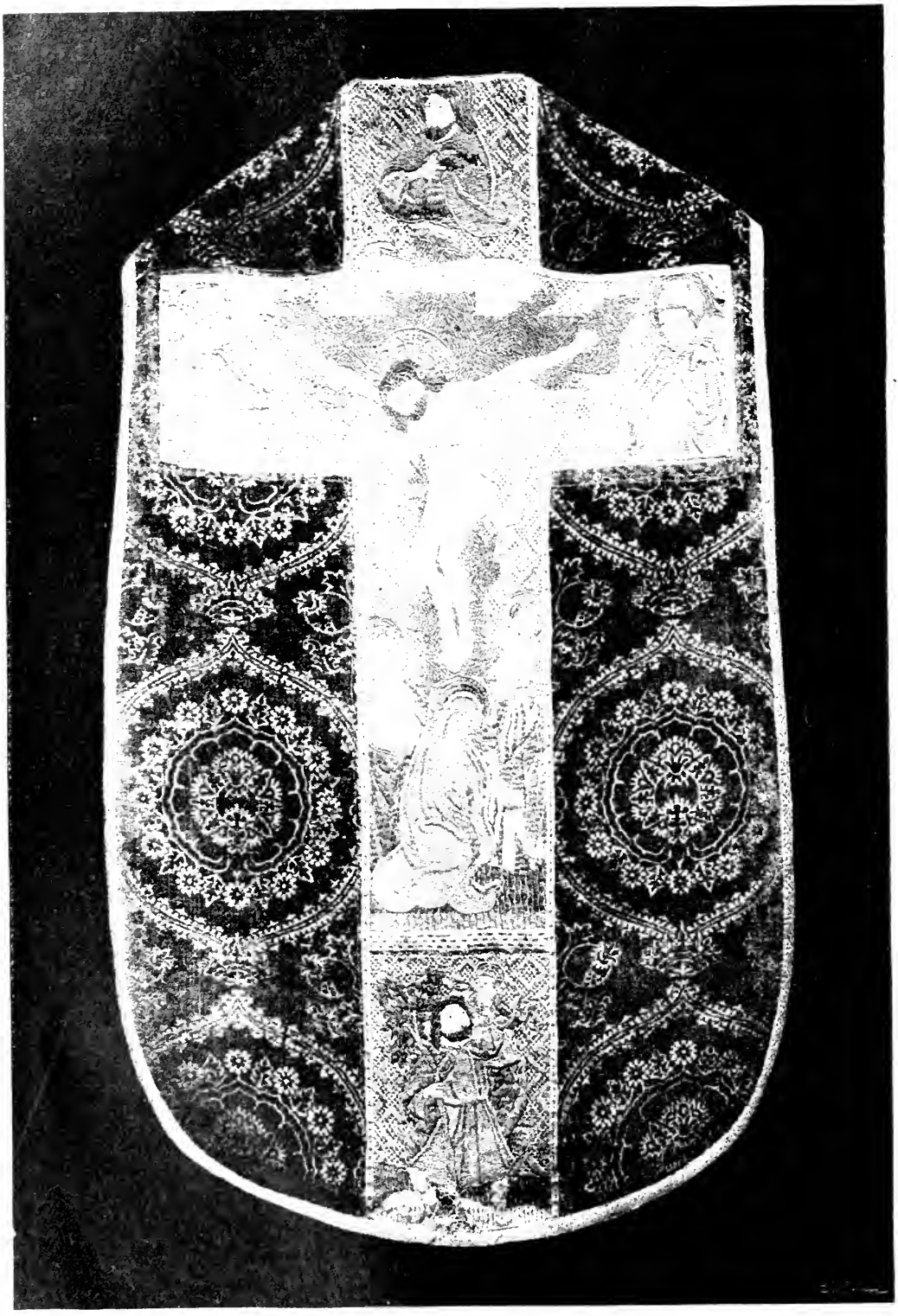

Obr. 150. Rokycany. Děkanský chrám. Gotická kasule.

Obr. 151. Rokycany. Děkanský chrám. Gotický vyšívaný [illegible]

Zvony: 1. 1·21 *m* v prům., 0·90 *m* vys. Na plášti polovypuklina znázorňující boj archanděla Michaela (viz obr. 162.). Nad tím nápis: S. MICHAEL. Nahoře nápis: VERBVM DOMINI MANET IN AETERNVM · ANNO DOMINI MDCXII. Značka zvonařova: v ellipsovitém medaillonku stojící medvěd; kolkolem při okraji nápis: MARTIN · HILLGER · ME · FECIT 1612. (Viz faksimile na obr. 163.) Pod hořejším nápisem řada svislých akanthových listův.

2. 0·99 *m* v prům., 0·75 *m* vys. Nápis: SIC TRANSIT GLORIA MVNDI ANNO DOMINI MD · CXII. Tatáž značka zvonařova jako u předešlého. Pod nápisem vlys akanthových listů. Na plášti polovypuklina sv. Václava, nad níž: »S. WENCESLA[9]«.

3. Od Jana Dietricha z r. 1752, přelit byl r. 1884 od A. Samassy v Lublani.

DĚKANSTVÍ. R. 1728 vyhořel děkanský dům, tehdy nepatrný a většinou dřevěný. Nový dům stavěn liknavě plných sedm let. R. 1784 vyhořela děkanská budova znovu až na kle-

Obr. 162. Rokycany. Polovypuklina sv. Michala na zvonu

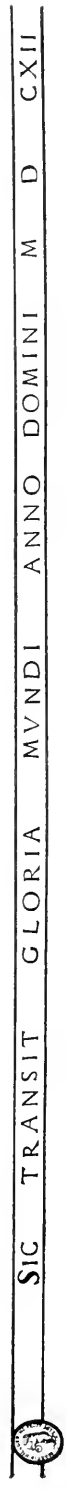

Obr. 163. Rokycany. Faksimile nápisu na zvonu č. 1.

...mý přízemek. Potom obnovena v nynější podobu. Prostá jednopatrová budova žádných architektonických zvláštností nevykazující.

Obr. 164. Rokycany. Rukopisný missál.

Na děkanství chovají se tyto předměty:

1. Rukopisný missál 0·215 *m* šir., 0·305 *m* vys. na hrubém papíru. Zběžné písmo (viz obr. 164.). Kanonový obraz (viz obr. 165.): kontury

pérové, pozadí modré; záhyby rouch světlohnědou barvou stínovány. Okrajový ornament červený na žlutém pozadí.

2. Malba na dřevě představující církev vítěznou, trpící a bojující. Množství postaviček světců a světic účinně seskupených. Uprostřed archi-

Obr. 165. Rokycany. Rukopisný missál. Obraz kanonový.

tektura na hadovitých sloupech spočívající. Jakožto prostřední partie výjevy z působení řádu Trinitarského. (1·07 *m* šir., 1·575 *m* vys.) Prvá pol. XVIII. stol.

3. Na půdě trosky bývalého hlavního oltáře z kostela nejsv. Trojice; barokní práce dobrého dekorativního účinu z druhé pol. XVII. stol. (Viz oltář ten na obr. 169.)

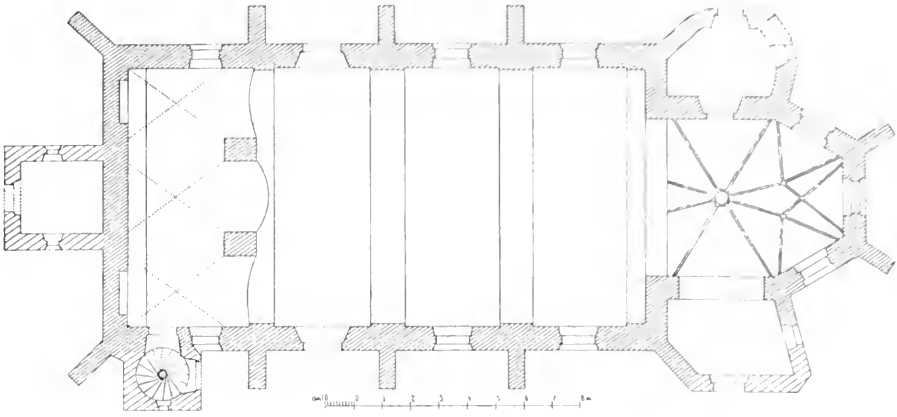

Obr. 166. Rokycany. Půdorys kostela nejsv. Trojice.

Obr. 167. Rokycany. Kostel nejsv. Trojice (od východu).

Obr. 168. Rokycany. Kostel nejsv. Trojice (od jihozápadu).

HŘBITOVNÍ KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE vystavěli r. 1609 protestanté Rokycanští; r. 1624 odevzdán k bohoslužbám katolickým. — Jest to jednolodní budova (25 *m* dl., 9·7 *m* šir. a 7·5 *m* vys.) se dvěma vysokými renaissančními štíty (ozdobenými dvěma poschodími slepých arkád), ku které přiléhá uzší (5·6 *m* šir.) a nižší presbytář třemi stranami osmiúhelníka zakončený, jenž, jakož i celý kostel opěracími pilíři jest opatřen. Při rohu jihozápadním nízká úzká pokrytá střechou jehlancovitou. (Viz obr. 166. půdorys; obr. 167. pohled od strany východní, obr. 168. pohled od strany jihozápadní.) S jedné strany presbytáře jest sakristie, s druhé oratorium; oba tyto přístavky jsou zevně souměrně upraveny a nízkým cimbuřím ozdobeny. — Při opravě r. 1872 obdržel presbytář uvnitř úpravu gotickou tím, že na klenbu připevněna gotická žebra z pálené hlíny a postaven dovnitř nový gotický oltář. Starý oltář z r. 1669 odstraněn (trosky jeho na půdě

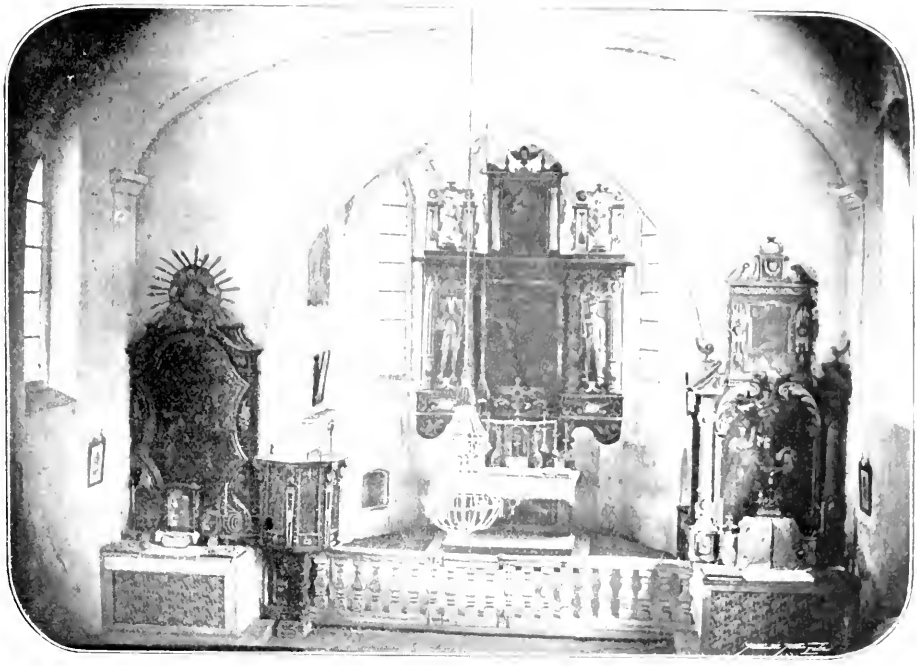

Obr. 169. Rokycany. Vnitřek kostela nejsv. Trojice před opravou.

Obr. 170. Rokycany. Nejsv. Trojice (postranní vchod).

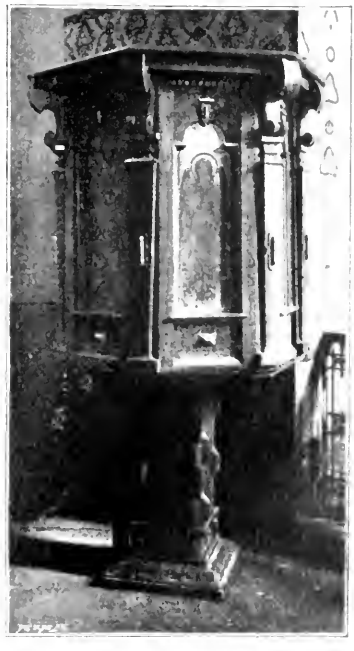

Obr. 171. Rokycany. Nejsv. Trojice. Kazatelna.

děkanství). Kterak vnitřek vypadal před zmíněnou opravou, viz na obr. 169. Loď od presbytáře dělí goticky sklenutý oblouk vítězný. Loď klenuta není; rovnému rákosovému stropu dán toliko jakýsi vzhled ploské klenby.

Do kostela vchází se dvěma postranními vchody, jichž rovné nadpraží ozdobeno jest renaissančním plastickým ornamentem, nad nímž táhne se rovná římsa s kamennými kulemi po stranách a s hrotitým štítem římsovým, v jehož poli okřídlená hlavinka andílčí se nalézá uprostřed. (Viz obr. 170.)

U vítězného oblouku nízká kazatelna dřevěná beze stříšky z prvé poloviny XVII. stol. Řečniště rozčleněno pilířky dolů se súžujícími; výplně nahoře polokruhově zakončené ozdobeny malovanými postavami andělskými (viz obr. 171.).

V lodi na evangelijní straně visí veliké (2 *m* vys., 1·4 *m* šir.) dřevěné epitafium slohu renaissančního s tabulovým obrazem z mrtvých vstání Páně. Po obou stranách obrazu na konsolách rovné sloupky v hořejších dvou třetinách kanellované s andílčími hlavicemi. Nahoře římsa a nástavec s malovaným erbem. Dole mezi konsolami obdélný, na dřevě malovaný obrázek představující v řadách proti sobě klečící členy rodiny: v pravo mužské (otec se šesti syny), v levo ženské (matka se sedmi dcerami) členy. Nejníže kartuše s nápisem:

Letha Panie 1638 Vrozeny Pan Jan Letniansky z Wysserowicz Miesstienin a spolu Raddni Mesta Rokycan s Ludmillau Manželkau swau Na pamatku gich a swych milych djtek, zde w tomto Chramie Panie odpoczjwagjcych tuto Tabuli postawiti dal W naděgi přzi werzegně Saudu Blahoslawené s nimy Shledanj. (Viz obr. 172.)

Pod kruchtou jest dřevěné epitafium Hanuše Krištofa z Velvart. Na něm malovaný erb a nápis:

Anno 1618 den 17 Septembris ist der Woll Edel Vnd Gestreng Hans Kristoff von Melwart vor Bilsen mit einem Stück geschossen worden. Gott wolle seiner Selen genedig sein. Amen.

K průčelí kostela nejsv. Trojice přistavěna jest malá kaplička sv. Rosalie: čtvercové jednoduché staveníčko na způsob sínce, osvětlené dvěma úzkými okny s každé strany. V kapličce té nalézá se stará oltářní mensa, nepochybně z kostela nejsv. Trojice sem přenesená, na jejíž hranách vytesán nápis:

Letha Panie 1615 Tento Kamen sprawen gest ku czti a chwale Bozj nakladem Pana Purgmistra Panuw Mesta tohoto Rokytzan.

V okrouhlém okénku nade dveřmi na skle malovaný erb s opisem: · MAT · Z · SRNO · Z WARWAZOWA. Počátek XVII. stol. (Viz obr. 173.)

Na hřbitově dva pěkně pracované kříže železné z konce XVII. (viz obr. 174.) a z 1. pol. XVIII. stol. (v. obr. 175.).

Obr. 172. Rokycany. Nejsv. Trojice. Epitafium Jana Letčanského z r. 1583.

Obr. 173. Rokycany. Nejsv. Trojice.
Erb na skle malovaný.

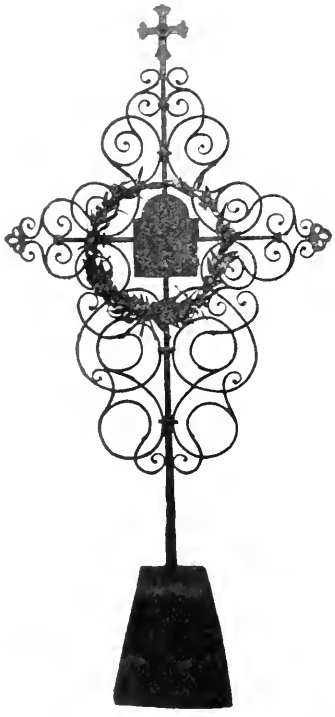

Obr. 174. Kutý kříž na hřbitově z konce XVII. stol.

Obr. 175. Rokycany. Kutý kříž z první poloviny XVIII. stol.

KAPLE BOLESTNÉ P. MARIE, při cestě k Oseku; jednoduché obdélníkové stavenîčko ničím nevynikající, vystavěné r. 1768, opravené 1858.

KAPLE SV. PETRA A PAVLA, připomínaná již r. 1409, stávala na předměstí zvaném »Pátek« v místech, kde nalézá se dům čís. 118. R. 1781 zrušena, 1784 požárem zničena.

KAPLE SV. ANNY stávala na někdejším hřbitově mezi děkanstvím a kostelem v místech nynější školní budovy.

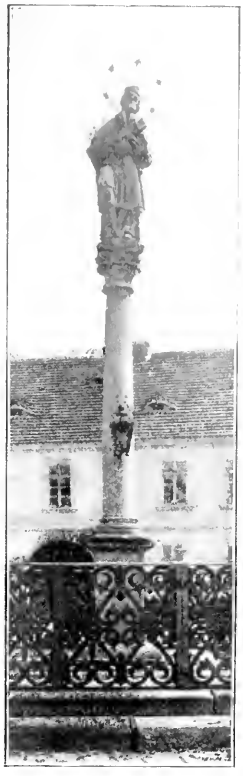

Obr. 176. Rokycany. Sloup se sochou sv. Jana Nep. (1709.)

Obr. 177. Rokycany. Socha sv. Jana.

SLOUP MARIANSKÝ na velkém náměstí, postavený r. 1770. Nejníže vysoký trojhranný podstavec třemi pilířovitými výstupky, na nichž, jakož i uprostřed každého boku sochy: sv. Marciany, sv. Jana z Mathy, sv. Jana Křtitele, sv. Kateřiny, sv. Rocha a sv. Barbory. Na podstavci tomto spočívá podstavec užší se třemi sochami: sv. Vojtěcha, sv. Michala a sv. Floriana. Z podstavce tohoto zvedá se vysoký trojboký pilíř s pěknou sochou P. Marie. (Viz na obr. 144.) Na podstavci nápis:

HONORI ET VENERATIONI VIRGINI AETERNI REGIS GENITRICI TER EX IGNE EXILIENTI IOANNES RAVCH IOANNES EISEL IOANNES GALLVS CIVES ROKITCANENSES GRATIA NIMI ERGO PONI FECERE a podpis sochaře: WENCESLAVS BAURA, PILTHAVER.

Kolkolem sloupu ballustrada ozdobená barokními vásami.

SLOUP SE SOCHOU SV. JANA NEP. na menším náměstí z r. 1709. Na hranolovém podstavci oblý hladký sloup, na jehož hlavici obstojně tesaná socha sv. Jana. (Viz obr. 176.) Na podstavci nápis nyní jen do polovice čitelný:

KE CZTI A CHWALE NEJSWETEJSSI TROJICE A SWATEHO IANA NEPOMUCKEHO OD IANA ROMANA ANT. WODNIANSKYHO Z WILTFELDV A ANNY MANZELKY ROZ. Z HIRSENFELDV . . .

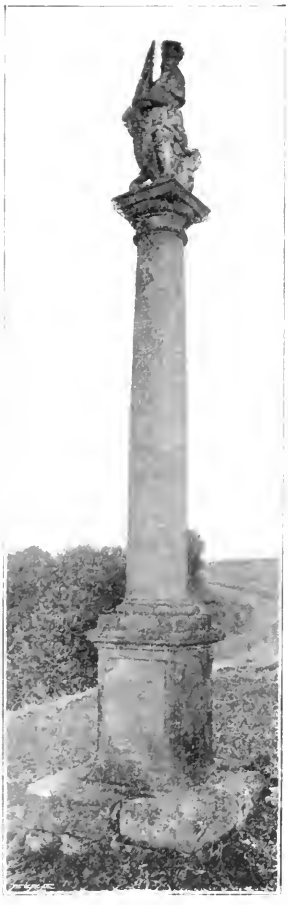

Obr. 178. Rokycany. Sloup sv. Václava z r. 1694.

Obr. 179. Rokycany. Dvojitý kříž kamenný v polích.

SOCHA SV. JANA NEP. u domu čís. 145. na Pátku. Velice pěkná práce barokní. (Viz obr. 177.)

KAMENNÝ SLOUP SE SOCHOU SV. VÁCSLAVA na stráni severozápadně od města se táhnoucí, kde druhdy vinice se rozkládaly. Hranolový podstavec, na něm oblý sloup, na jehož hlavici malá socha sv. Václava. Na podstavci nápis: ADAM EXL · SVSANA EXLOVA · ANNO

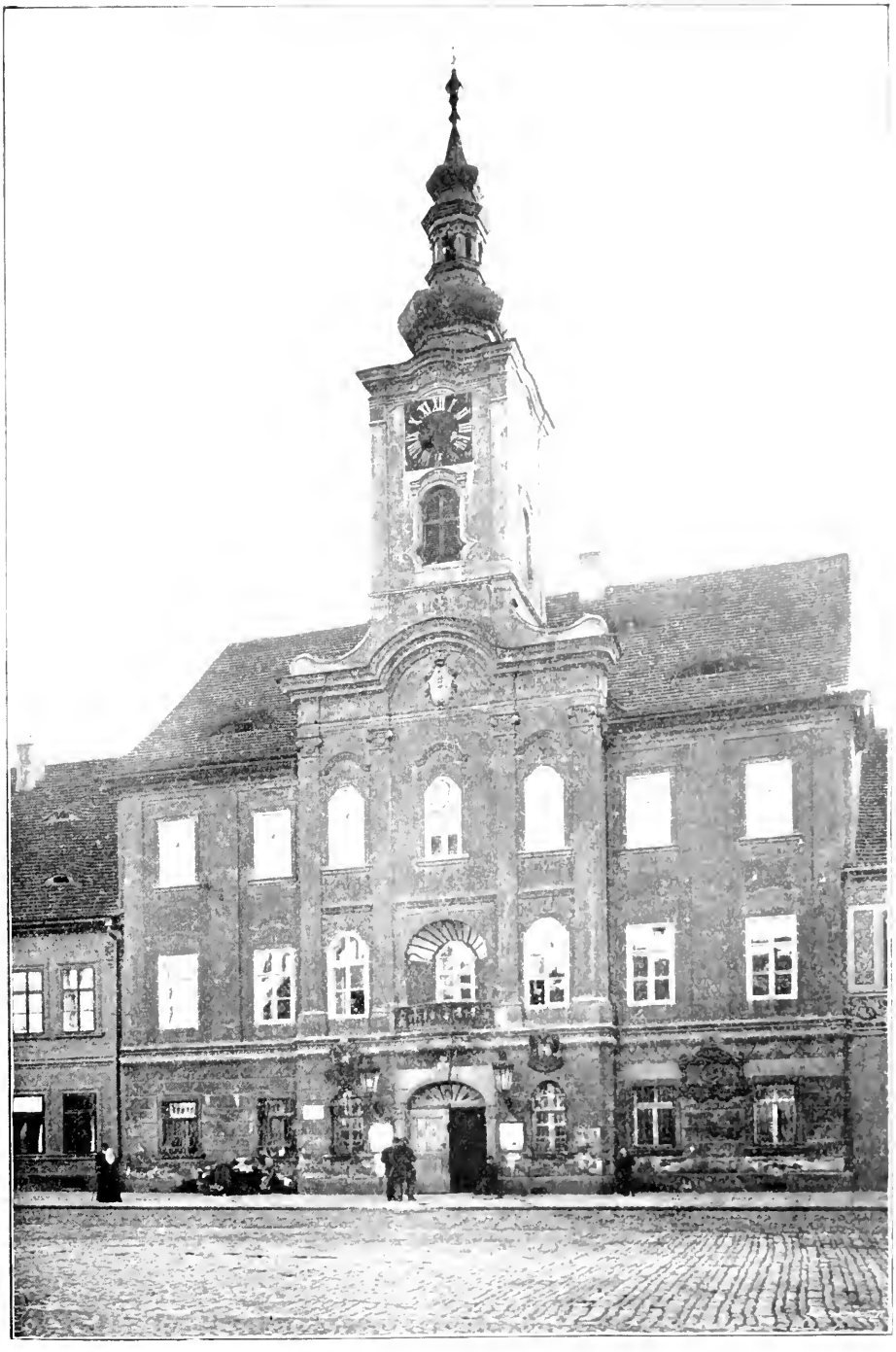

Obr. 130. Rokycany. Radnice.

1694. (Viz obr. 178.) Za Bedřichovou hutí stojí podobný sloup se soškou sv. Václava z téže asi doby.

DVOJITÝ KŘÍŽ KAMENNÝ v polích nedaleko cesty ke Žďáru vedoucí, 1·83 *m* vys. Na širším příčném břevnu IHS. Na oválové části, ve kterouž kříž dole vybíhá, nápis již nejasný: RENOV . . . Na podstavci vytesána umrlčí hlava. Druhá pol. XVII. stol. (Viz obr. 179.)

Obr. 181. Rokycany. Pečetidlo č. 1.

Obr. 182. Rokycany. Pečetidlo č. 2.

Obr. 183. Rokycany. Pečetidlo č. 3.

MOHYLA kamením vroubená za předměstím Plzeňským u silnice do Litohlav; na ní kříž. Společný hrob popravených vojínů pluku Madlonského, u Rokycan r. 1643 zdecimovaného.

RADNICE. Dvoupatrová budova barokní. Střed, jenž jako risalit o něco povystupuje v před, jest ozdobnější a převyšuje o něco obě křídla. Přízemí rustikované obsahuje prostý vchod a dvě okna. Obě patra rozčleněna jsou čtyřmi pilastry s hlavicemi římsko-jonskými. V prvním patře výklenek s balkonem. Okna vesměs zalomeným obloukem zakončená a římsami ozdobená. Nahoře zakončen risalit římsou uprostřed nad plastickým městským znakem prohnutou. Nad risalitem zvedá se čtyřboká věž cibulovitou lucernovou bání zakončená. (Viz obr. 180.)

PEČETIDLA MĚSTSKÁ STŘÍBRNÁ:

1. prům. 5·5 *cm*. Opis: SIGILLVM * CIVITATIS * ROKYCANAE * MAIVS. Uprostřed městský znak a po stranách jeho letopočet 1609. (Viz obr. 181.)

2. prům. 3·8 *cm*. Opis: SIGILLVM MINVS CIVITATIS ROKYCZANAE. Uprostřed městský znak a letopočet 1609. (Viz obr. 182.)

3. prům. 3·2 *cm*. Opis: SIGIL · IVDI : CIVITA : ROKIZANENSIS. Uprostřed znaková kartuše, v jejíž dolejší polovici šachovaná zeď, v polovici hořejší pak ruka. Nad kartuší písmena T M; po stranách letopočet 1653. Na rubu vyryto: TOMAS LINEL. (Viz obr. 183.)

VÁČEK NA PEČETIDLA MĚSTSKÁ z červeného atlasu, 21 *cm* šir., 20 *cm* vys. Na něm vyšit zlatou a stříbrnou nití městský znak ve věnci. (Viz obr. 184.)

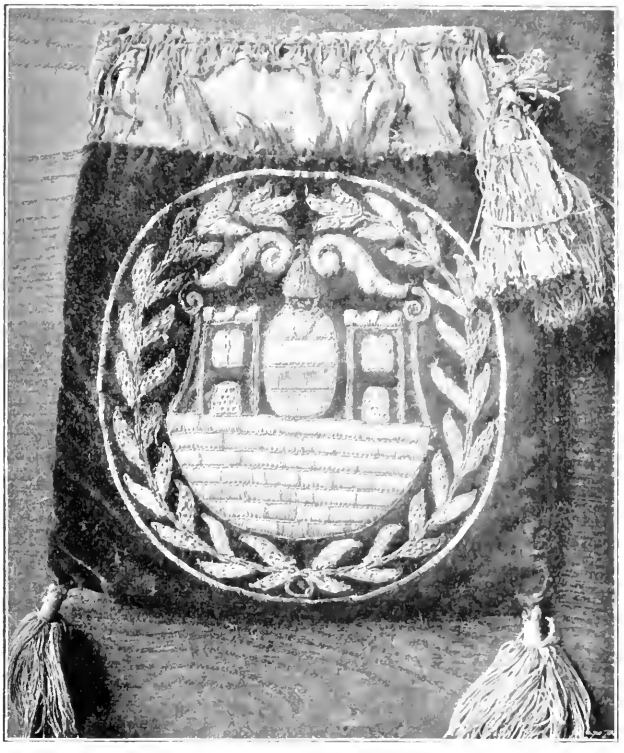

Obr. 184. Rokycany. Váček na městská pečetidla.

VAZBA Z BÍLÉ KŮŽE na privilegiích městských se vtlačenými ornamenty zlacenými: uprostřed zemský znak, při krajích dvojnásobný rámec ze stilisovaných ornamentů rostlinných. (Výška 0·32 *m*, šířka 0·26 *m*.) Velmi vkusná práce z druhé pol. XVII. stol. (Viz obr. 185.)

DOMY SOUKROMÉ:

1. Portál domu č. 10. (nyní zazděný) polokruhem sklenutý; na ostění postranních růžice; uprostřed oblouku znakový štítek; v rozích obloukových lví hlavy s kruhem v tlamě. Nad portálem římsa, v níž uprostřed letopočet 1593. (Viz obr. 186.)

2. Portál domu čís. 9. Polokruhem sklenutý; uprostřed oblouku znakový štítek se znakem Srnců z Varvažova: po stranách jeho čísla letopočtu 1599. Uprostřed postranních ostění, jakož i na oblouku ozdoby mušlové. V rozích nad obloukem ornamentální výplně. Nahoře římsa s tryglify. (Viz obr. 187.)

Obr. 185. Rokycany. Vazba na městských privilegiích.

3. Dům číslo 5., zbořený r. 1890. Byla to zajímavá stavba barokní (viz obr. 188.). Fasáda rozčlenčna čtyřmi pilastry s hlavicemi římsko-korintskými; průjezd ozdoben nahoře volutami a plastickým lvem; uprostřed výklenek s kamennou sochou P. Marie. Okna ozdobena prohnutými římsami. Kamenná soška z průčelí nalézá se nyní ve výklenku průjezdu no-

vého domu. Dům tento míval druhdy vysoký zděný trojdílný štít. Malebné bylo nádvoří tohoto domu s dřevěnými pavlačemi a stříškami (viz obr. 189.).

4. Dům na nároží u děkanského kostela, zajímavá jedno-

Obr. 186. Rokycany. Portál domu č. 10 z r. 1593).

patrová stavba rokoková se štukovým orámováním oken a s plastickým obrazem madonny (viz obr. 190.).

5. V domě čís. 38. zvaném »v klášteře« zajímavé vyřezávané dvéře barokní. V klenáku rovného nadpraží nápis: LAVDETVR; v hořejší polovici dveří kartuše s písmeny IHS, uprostřed pěkné kování, a dole zase kartuše s $\overset{\frown}{\text{XP}}$. (Viz obr. 191.)

Obr. 187. Rokycany. Portál domu č. 9. z r. 1599.

Obr. 188. Rokycany. Dům č. 5.

Obr. 189. Rokycany. Nádvoří domu č. 5.

Obr. 190. Rokycany. Nárožní dům u děkanského kostela.

Obr. 191. Rokycany. Dvéře domu č. 18.

Rovný.

Sedláček, Hrady a zámky VI, 264—265. — Ant. Drachovský o. c. 58. — Pol. a školní okres Rok. 366.

TVRZ, jejíž nepatrné pozůstatky, dvojnásobnými valy obehnané, spatřiti lze v lesní úžlabině nade vsí Chotětínem. Ze zachovalých základů možno seznati, že vlastní tvrz byla stavení obdélníkové, chráněné věží čtyřhrannou a branou (viz situační plánek na obr. 192.). Také části sklepů dosud se spatřují. V lukách nade tvrzí temenící potok nadýmal i příkop obkličující tvrz. Tvrz zanikla před válkou 30letou.

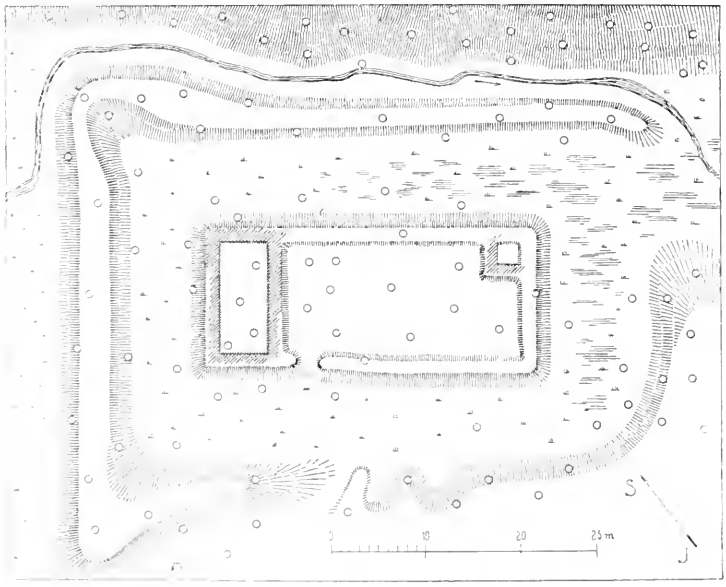

Obr 192. Rovný: Situační plán a půdorys tvrze.

Řebřík.

Sedláček, Hrady a zámky VI, 262—263 (se situačním plánem). — Ant. Drachovský, Obr. Zbir. 57. — Pol. a škol. okr. Rok. 366—367.

HRAD Asi čtvrt hodiny severozápadně ode vsi Lišné na skalním hřbetě nad osamělým chrámem sv. Petra a Pavla místo, kde druhdy hrad stával. Příkop ve skále vytesaný dělí místo, kde stával hrad, od bývalého předhradí. Patrny jsou místy nízké základy zdí.

Obr 193 Řebřík. Chrám sv. Petra a Pavla.

KOSTEL SV. APOŠTOLŮ PETRA A PAVLA o samotě pod zmíněným hradem, již r. 1348 připomínaný. Býval chrámem farním pro okolní vesnice, nyní jest filiálním k Drahoňovu Újezdu. Přestavěn r. 1728 a opětně r. 1845 v nynější podobu (viz obr. 193).

Presbytář uvnitř polokruhem, zevně třemi stranami osmiúhelníka zakončený. Krátká loď po stranách vybíhá v loď křížovou (viz obr. 194.). Zevnějšek úplně prostý; průčelí rozčleněno čtyřmi lisenami s římsovými hlavicemi a zakončeno nahoře štítem. Střed tohoto štítu jest dvěma lisenami

obstoupen, nahoře stlačeným obloukem zakončen a mělkým výklenkem opatřen; po stranách má šikmé vyzdívky, zakončené hranoly, na nichž stojí kamenné nízké jehlance. Vnitřek kryt plochým stropem. Okna jsou stlačeným segmentem překlenuta.

Oltář prostý barokní: nahoře socha »Bůh Otec v oblacích«, po stranách na římsoví andílek s mitrou a knihou; dole po stranách andělé držící štíty. Uprostřed nový obraz sv. Petra a Pavla.

Na stěnách zavěšeno několik obrazů na plátně z konce XVII. a počátkem XVIII. stol. vesměs chatrné ceny umělecké:

1. Anděl vede Tobiáše; v pozadí ďábel v ohni, po stranách vyňatky z knihy Tobiášovy.

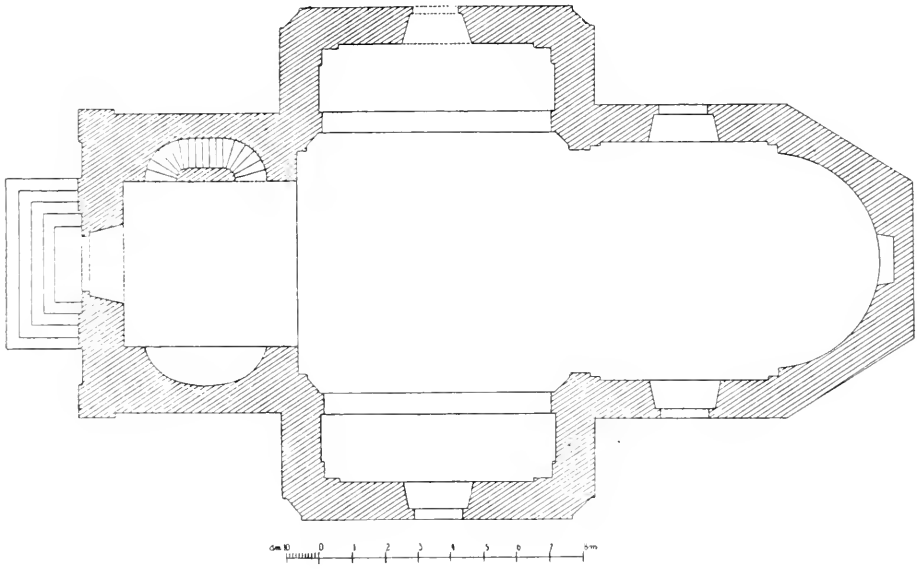

Obr. 194. Řebřík. Půdorys kostela sv. Petra a Pavla.

2. Sv. Rodina, poprsní oválový obraz.

3. Madonna v kroji prvé pol. XVIII. stol. na zeměkouli stojící. Rámec s dosti dobře řezaným nástavcem hořejším.

4. Kristus vyhání kupce z chrámu.

Ve zdech křížové lodi kostelní zazděny uvnitř tři náhrobní kameny:

1. 1·76 *m* vys., 0·82 *m* šir., z pískovce; obdélníkový vyhloubený prostředek prázdný; na okraji nápis valně setřený: . . . M⁰CCCC⁰LXX w pondělj po S. Girzj vmrzela Panj . . . . (viz obr. 195.).

2. 0·72 vys., 0·52 šir. z mramoru; uprostřed vytesán znak kachny s hadem v zobáku, na štítě i v klenotu helmy; na hořejším lemu nápis: Leta 1574 vmrzel Jan protiwecz z entuſſlanku (viz obr. 196.).

3. 1·66 *m* vys., 0·82 *m* šir., z mramoru; v dolejších dvou třetinách znak jako na předešlém; hořejší třetina prázdná. Při hořejším kraji nápis

Obr. 194. Řebřík. Nahrobní kámen v chrámu sv. Petra a Pavla.

Obr. 196. Řebřík. Chrám sv. Petra a Pavla. Nahrobní kámen z r. 1574.

Obr. 197. Řebřík. Nahrobní kámen z r. 15[illegible] v kostele sv. Petra a Pavla.

dvouřádkový, při ostatních krajích nápis jednořádkový: Leta panie 1575 w druhau nedieli w postie vmrzel vrozeny pan girzy protiwecz z entusslanku a na lissnym zebrzjce tuto odporzjwa pan Buh racz dussy geho w porzet swych swatych wolenych przigit (viz obr. 197.).

Na bývalém předhradí nad kostelem dřevěná zvonice; v ní zvon 0·80 *m* vys., 0·75 *m* šir.; nahoře dvojřádkový nápis:

1. ř. Anno ✠ domini ✠ M ✠ cccc ✠ xxiii ✠ magister bartholomeus ✠ me ✠ fecit ✠ in ✠ ciuitate ✠ prage ✠ cit ✠ laus ✠.

2. ř. deo ✠ patri ✠ omnipotenti ✠ et ✠ beate ✠ marie ✠ semper ✠ virginis ✠ et ✠ omnibus ✠ sanctis ✠ da ✠ pacem. ✠ ✠

Na plášti relief sv. Vavřince.

Řešihlavy (Hřešihlavy).

Pam. kn. děk. Rok. (rkp.) I., App. XII. — Schaller, Top. IX., 221. — Sommer, VI., 331 — Pol. a škol. okr. Rok. 334–335.

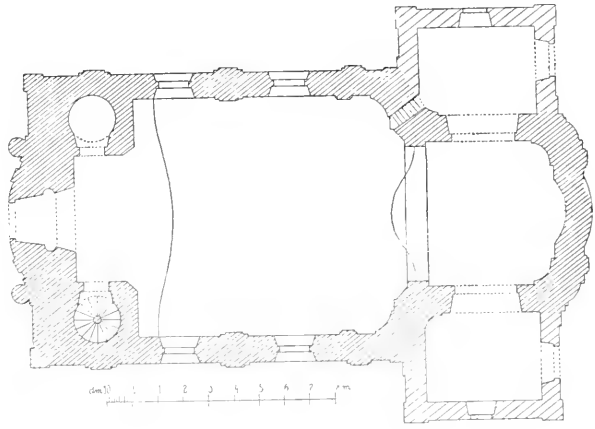

Obr. 198. Řešihlavy. Půdorys kostela.

FARNÍ CHRÁM VŠECH SVATÝCH, jako farní již r. 1384 připomínaný. Později fara při něm zanikla, načež 1768 zřízena lokalie a později fara. Nynější budova chrámová z r. 1768.

Presbytář čtvercový se zaoblenými rohy a s mírně prohnutou zadní stěnou. Strop rovný. Okna barokně zprohýbaná (viz půdorys na obr. 198.).

Oltář barokní, ničím nevynikající. Obraz všech svatých (dole sv. patronové čeští) chatrný.

Loď plochým stropem krytá; pod stropem běží římsa nad barokně zprohýbanými okny prohnutá.

V průčelí nad portálem pavlán se železným zábradlím. Nad průčelím nízká věžka s hodinami.

Zevnějšek rozčleněn lisenami se zvonečkovými barokními hlavicemi.

V nízké dřevěné zvonici, opodál kostela stojící, zvony:

1. 1·16 *m* prům.; 0·95 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis:

1. ř. Anno ✠ a nativitate ihesu ✠ cristi ✠ milesimo ✠ Quatuorcentesimo ✠ nonagesimo ✠ octavo ✠ hoc ✠ opus ✠ Conflatum ✠ est ✠ per ✠ me ✠ magistrum ✠ bartho

2. ř. Io mevm ✠ in nova ✠ civitate ✠ pragensi ✠ ex ✠ hoc ✠ laus ✠ summo ✠ redemtor ✠ Cvivs ✠ sacratisime ✠ beate ✠ marie ✠ virginis ✠ et ✠ sancti ✠ nicolai ✠ episcopi o. (viz faksimile na obr. 199.). Na počátku nápisu jakožto dělítko polovypuklina sv. evang. Marka; řádky od sebe odděleny prutem,

Obr. 200. Řešihlavy. Zvon č. 1.

Obr. 199. Řešihlavy. Nápis na zvonu č. 1.

Obr. 201. Řešihlavy. Nápis na zvonu č. 2.

přes nějž se převinují lístky. Na plášti polovypuklina sv. Mikuláše. Pohled na celý zvon viz na obr. 200.

2. 0·80 *m* v prům., 0·70 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis:

1. ř. Anno ✠ domini ✠ millecimo ✠ Quincentecimo ✠ X X X III ✠ illa ✠ Campana ✠ Fuca ✠ est ✠ in ✠ domo ✠ magistri ✠ barthol ✠.

2. ř. omno ✠ in ✠ nova ✠ Civitate ✠ pragensi ✠ ex ✠ laus ✠ da patri ✠ omnipotenti ✠ et ✠ beate ✠ marie ✠ semper ✠ ✠ (viz faksimile na obr. 201.).

ZÁMEK. Stavení zcela jednoduché, do svahu návrší vestavěné tak, že zpředu je jednopatrové, vzadu přízemní. Průčelí lomí se v půdorysu dvakráte v tupém úhlu; do zadu šikmo vybíhají dvě křídla (viz půdorys na obr. 202.).

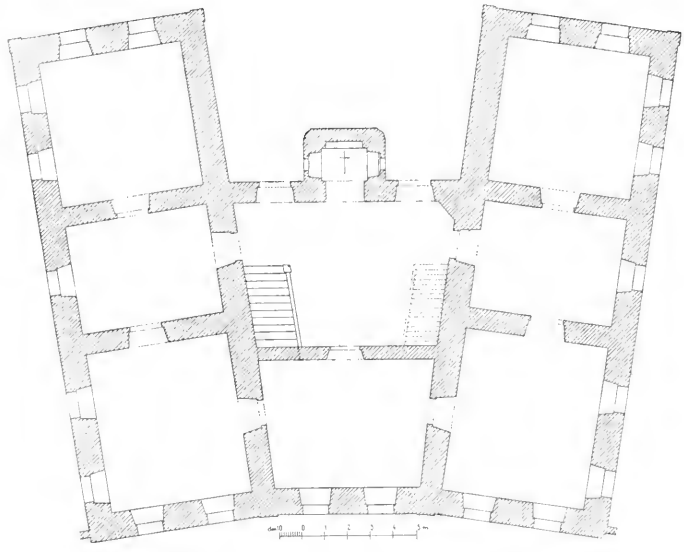

Obr. 202. Řešihlavy. Půdorys zámku.

Vzadu mezi křídly uprostřed přiléhá k zámku malá kaplička s rovným stropem, Na oltáříku pod baldachýnem ze dřeva řezaným obstojný poprsní obraz na plátně »P. Marie Ježíška kojící« (druhá pol. XVII. stol.) v hrubém barokním rámci.

Na dveřích kaple zavěšen dobrý tabulový obraz sv. Petra (poprsí), 0·57 *m* šir., 0·755 *m* vys. V levé ruce drží světec dva klíče, v pravé rozevřenou knihu. Roucho svrchní červené, spodní tmavozelené. V pravo strom; v levém pozadí stromoví. Stol. XVI. (viz obr. 205.).

Před vchodem do zámku hrubě z kamene tesaná Pietà z r. 1751. Na podstavci nápis: EX SAXO QVO CVSA MARIAE VIRGINIS ICON OFFERTVR SVPERIS AST HONOR ESTO DEO.

Obr. 203. Řešihlavy. Zámek. Tabulový obraz sv. Petra z XVI. stol.

Sedlec.

Pol. a škol. okr. Rok. 298.

Boží muka z r. 1780 a socha sv. Jana Nep. z r. 1814 nemají umělecké ceny.

Sloupek.

Zaniklá vesnice mezi Holoubkovem a Těžkovem. Srovn. Pol. a škol. okr. Rok. str. 367.

Skořice.

Pam. kn. děk. Rok. (rkp.) App. X.; Pop. škol. okr. Plz. 215; Pol. a škol. okr. Rok. 299—300.

FARNÍ CHRÁM SV. VÁCLAVA již r. 1295 připomínaný, po válkách husitských stal se filiálním kostelem sv. Jakuba v Chylicích, r. 1791 zřízena při něm lokalie a r. 1854 fara.

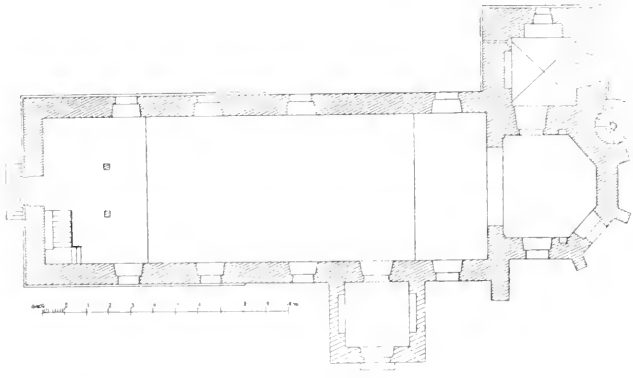

Obr. 204. Skořice. Půdorys chrámu.

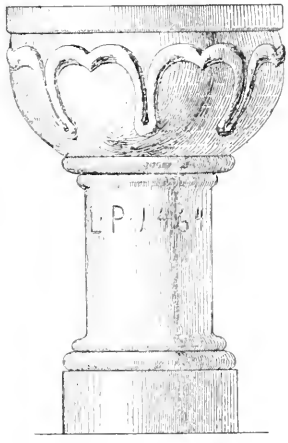

Obr. 205. Skořice. Kamenná křitelnice.

Stavba prostička. Presbytář třemi stranami osmiúhelníku zakončený, zevně v rozích opěracími pilíři bez ústupků opatřený. Strop plochý. Loď obdélníková s plochým stropem (viz půdorys na obr. 204.). Okna vesměs obdélníková. Vítězný oblouk polokruhový. Uprostřed jižní zdi lodi gotický hrotitý portálek prutem a dvěma žlábky profilovaný. Ve zdech přesbytáře po obou stranách oltáře výklenky dříve patrně gotické s trojhranným štítkem nahoře. Zevnějšek úplně prostý, nevzhledný. K severní straně přesbytáře přiléhá nízká věž šindelem krytá, v jejímž přízemí je sakristie a v prvém poschodí oratoř, jejíž strop prostým barokním štukem je ozdoben.

V lodi stojí kamenná křitelnice 0·87 *m* vys.: na sloupovém oblém podstavci kalichovitá nádrž zevně lupenovitým ornamentem ozdobená. Na podstavci vytesán před nedávnem letopočet L. P. 1464 (viz obr. 205.).

Hlavní oltář barokní, ze zrušeného kláštera Plasského sem přenešený. Bohatý rozvilinový rámec se soškami svatých patronů. Pěkné řezby

na podsvícní. Také antipendium s vyřezávanými reliefy. Dobrá práce řezbářská z druhé pol. XVII. stol. (viz obr. 206.).

Zvony: 1. 0·32 *m* v prům. 0·27 *m* v. sanktusník; na plášti relief sv. Petra a Pavla a Zvěstování P. Marie. Vlys okřídlených hlaviček andílčích. Nápis: AVE MARIA GRACIA PLENA DOMINVS TECUM 1737.

2. 0·83 *m* prům., 0·68 *m* vys.

Nápis 1. ř. § O SANCTE § WENCESLAE § ORATE § PRO NOBIS § DEVM § MARIA § MATER § GRACIA § M.

2. ř. § MAREK § MATVS § IAN § LUCASS § SSTIRZI § EWANGELISTI § MASS § PROCZ § GE § ZAMITAS § 1 § 5 § 46 (viz faksimile na obr. 207.). Pod nápisem vlys jako na zvonu v Oseku. Plášť hladký.

Obr. 206. Skořice. Hlavní oltář.

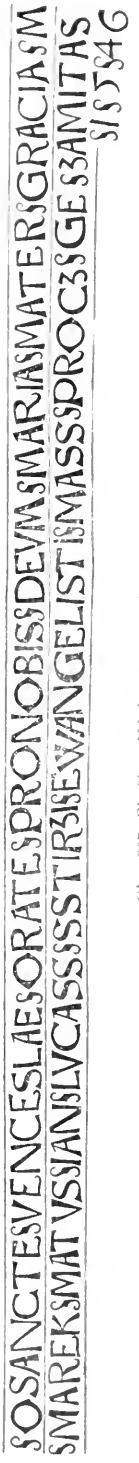

Obr. 207. Skořice. Nápis na zvonu č. 2.

3. 0·82 *m* v prům., 0·56 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis:
1. ř. ECCE CRUCEM DOMINE (sic!) FVGITE PARTES ATFERSAE (sic!).
2. ř. IOHANNES PERNER GOS MICH IN PILSEN 1715.
Pod tím vlys barokních ornamentů. Na plášti zpředu relief sv. Václava a sv. Ludmily; pod nimi okřídlené hlavinky andílčí; vzadu polovypuklý kříž.

Smečice.

Pop. škol. okr. Plz. 215—216. — Pol. a škol. okr. Rok. 300.

TVRZ již r. 1581 jako pustá připomínaná.

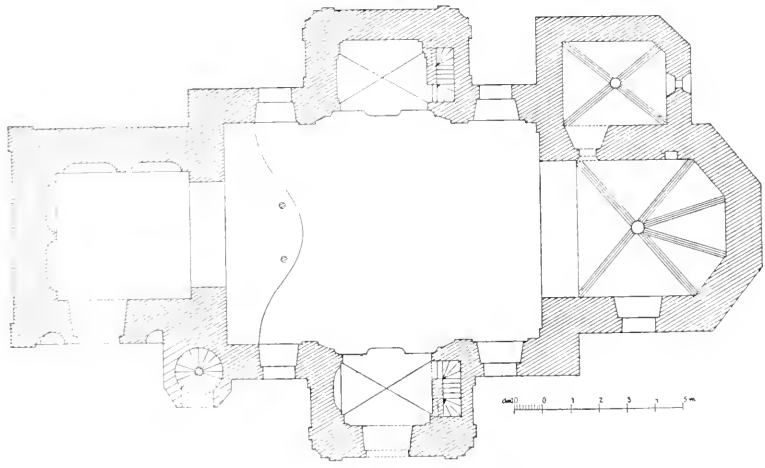

Obr. 208. Strašice. Půdorys kostela.

Strašice.

Sedláček, Hrady a zámky VI, 257—260. — Drachovský, Obr. Zbir. 58. — Pol. a škol. okr. Rok. 336—339.

FARNÍ CHRÁM SV. VAVŘINCE, již r. 1350 jako farní připomínaný. Prostá, neozdobná stavba. Z původní gotické stavby zachoval se presbytář a sakristie. (Viz půdorys na obr. 208.)

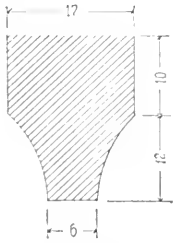

Obr. 209. Strašice. Profil žebra.

Presbytář, zakončený třemi stranami osmiúhelníka, sklenut jest goticky. Žebra na přední hraně tupá a po stranách mělce vyhloubená (viz profil na obr. 209.) vycházejí z konsol rozličné podoby (1. převrácený jehlanec s prohnutými stěnami; 2. válec; 3. panellovaný hranol; viz obr. 210.) a sbíhají se ve svorníku ozdobeném dvojnásobnou

pětilistou růží (viz obr. 211.). Na straně evangelijní ve zdi gotický sanktuář s plochým širokým rámcem kamenným ve hrot se končícím (viz obr. 212.).

Sakristie, jejíž severovýchodní roh jest otupen, sklenuta jest gotický; žebra vycházejí z prostých konsol válcovitých a sbíhají se ve svorníku pětilistou růží ozdobeném. Ve východní zdi úzké hrotité okénko se dvěma nosy.

Loď obdélníková plochým stropem krytá; v rozích jednoduché pilastry; při bočních stěnách úzké přístavky.

Cínová křtitelna z r. 1676. Prostý cínový kotlík s plochým víkem, na němž vyryty větévky, písmena WIP †† SLS a letopočet 1676 (viz ukázku ornamentiky a písma na obr. 213.). Značky: znak malostranský a gotická lilie (viz obr. 214.).

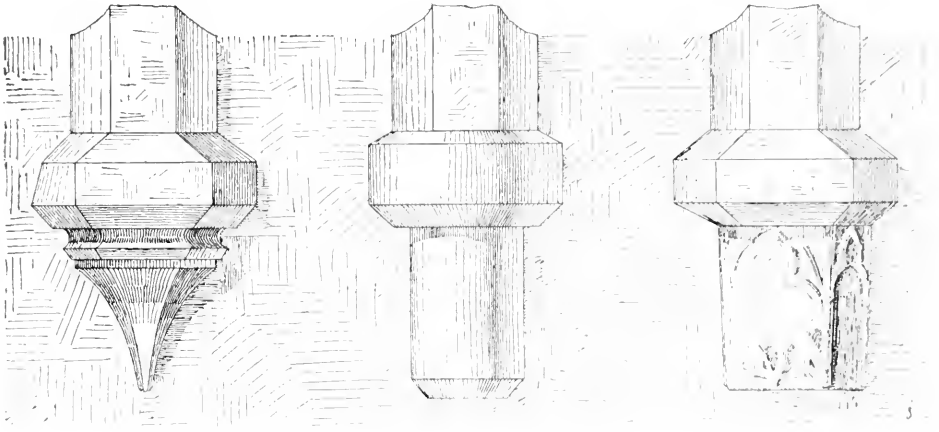

Obr. 210. Strašice. Konsoly.

Obraz sv. Vavřince na prkně malovaný asi ze XVII. stol. pocházející, r. 1858 úplně pokažený, bezcenný.

Z vnitřního barokního zařízení nic nevyniká; poměrně nejlepší jest oltářík na epištolní straně v lodi.

V průčelí rozložitá dvoupatrová věž cibulovitou šindelovou bání krytá.

Zvony:

1. 0·55 *m* v prům. 0·45 *m* vys. Nahoře nápis: ave ✠ maria ✠ gracia ✠ plena ✠ dominus ✠ tecum ✠ bene. (viz faksimile na obr. 215.).

Na obou stranách pláště velezajímavé gotické mírně vypouklé reliefky (73 *mm* vys.) dvou světců biskupů v gotických kaplicích.

2. 0·79 *m* prům., 0·57 *m* vys. Ucha andílčími hlavinkami ozdobená. Nahoře nápis:

GOSS MICH IOHANN MICHAEL FRANTZ WINHOFFER IN PORITSCHEN 1710.

Pod tím hrubý vlys dolů svislých akanthových listů. Na plášti relief sv. Vavřince s podpisem S. LAVRENTIVS a Madonny v mandorle s podpisem MARIA, jakož i nápis:

FVSA 1527 RVPTA DOMINICA PASSIONIS 6ta APRILIS 1710 EODEM ANNO REFVSA PRO S. LAURENTIO IN STRASSIC.

Pod tím několik olitků listů dle přírody.

Obr. 211. Strašice. Svorník v presbytáři.

Obr. 213. Strašice. Část nápisu na křtitelnici.

Obr. 214. Strašice. Značka na křtitelnici.

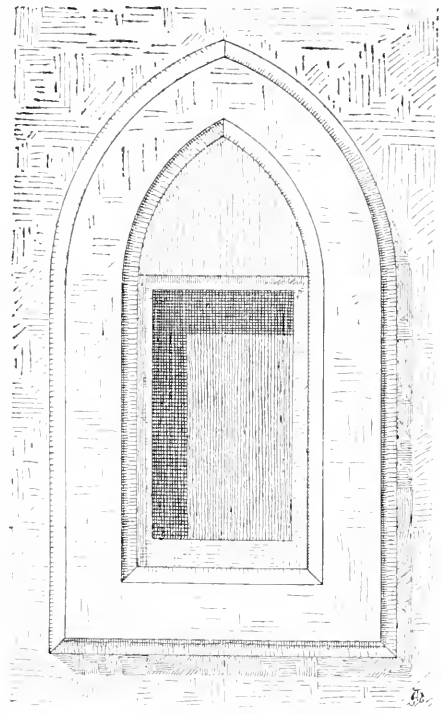

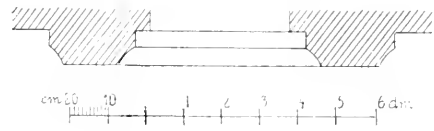

Obr. 212. Strašice. Sanktuarium.

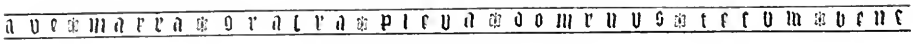

Obr. 215. Strašice. Nápis na zvonu.

TVRZ stávala na výšině tam, kde nyní fara se nalézá. Kolem fary táhne se široký příkop (as 2·5 *m* hluboký) a mohutný val (nahoře 3 *m* šir., dole as 7 *m* šir.). Sklepy a některé zdivo základní pocházejí nepochybně z původní stavby tvrzové. (Viz situační plánek na obr. 216.)

Stupno.

Pam. kn. děk. Rok. I. App. XIV. — Pop. škol. okr. Plz. 216—217; Pol. a škol. okr. Rok. 301.

FARNÍ CHRÁM SV. VAVŘINCE. Farní kostel připomíná se ve Stupně již r. 1361; později fara zanikla, a kostel r. 1713 přidělen k Radnicům jako filialní; r. 1784 zřízena fara opět. R. 1881 vystavěna nová budova chrámová na místě kostela starého. — Jak starý kostel vypadal, patrno z vyobrazení v pamětní farní knize na str. 28.: loď byla obdélníková, presbytář polygonální, v průčelí dvě nízké věže a opodál dřevěná zvonice.

Zvon 0·68 *m* prům., 0·56 *m* vys. s nápisem:

vanno + domyni ⁑ myllezimo ⁂ ccccv ⁑ octuagezimo + qwarto ⁂ yste ⁑ campana + fuzus ⁑ est. (Viz faksimile na obr. 217.)

Svinná.

Sommer VI, 328.

O bývalém ZÁMKU zdejším, na jehož místě na poč. stol. XIX. vznikla nedokončená, ničím nevynikající stavba nynější, viz Pol. a škol. okr. Rok. 339.

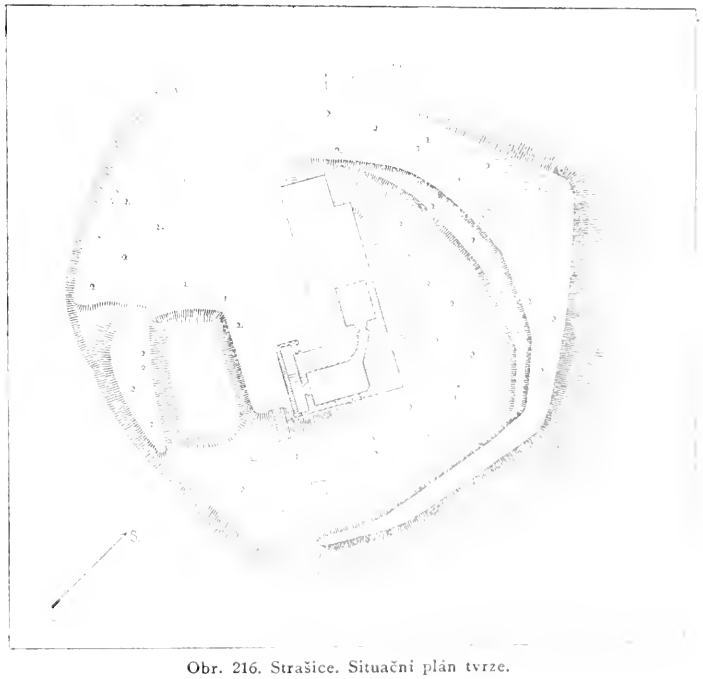

Obr. 216. Strašice. Situační plán tvrze.

Obr. 217. Stupno. Nápis na zvonu.

Šťáhlavy.

Pop. škol. okr. Plz. 217. — Pol. a šk. okr. Rok. 302—303.

Mohylka naproti hřbitovu. Fr X. Franc v »Popisu škol. okr. Plzeňského« 128.

V lese naproti Šťáhlavům na Podmíškách 1 mohyla; v oboře kozelské pod Svidnou tři mohyly; tamtéž v Trianglu 1 mohyla, tamtéž na Hájku veliká, 91 mohyl čítající nekropole; východně odtud v lese na Javoře nekropole 42 mohyl obsahující. Ibid.

Kruhový příkop a valy bývalé kruhové tvrze v zahradě hostince »U Radyně« Ibid. 131. a 218. Celé hradiště má asi 40 *m* v průměru (viz obr. 218.)

Nedaleko odtud v oboře u zaniklé osady Dolních Neslív tvrzička »Kostelík« zvaná. Ibid.

Obr. 218 Šťáhlavy. Kruhové valy.

KOSTEL SV. VOJTĚCHA, původně kaple z r. 1778, později přístavbami rozšířená, r. 1895 posledně opravená. Presbytář obdélníkový, kruhovým segmentem zakončený. Loď má tvar pravidelného šestiúhelníku. V předu čtvercová přístavka kruchtu obsahující. Po stranách presbytáře sakristie a oratoř. (Viz půdorys na obr 219.) Okna barokně sprohýbaná. Klenba v absidě v presbytáři i v hlavní lodi ozdobena malbami na omítce (v absidě: sv. Vojtěch nesený anděly«; v presbytáři: »nejsv. Trojice«; v lodi: »všichni svatí«) — vesměs bez umělecké ceny.

Oltáře barokní s motivy empirovými, umělecky bezcenné. Hlavní oltář r. 1829 z kaple Nebilovské sem přenešen. Zajímavý jest postranní

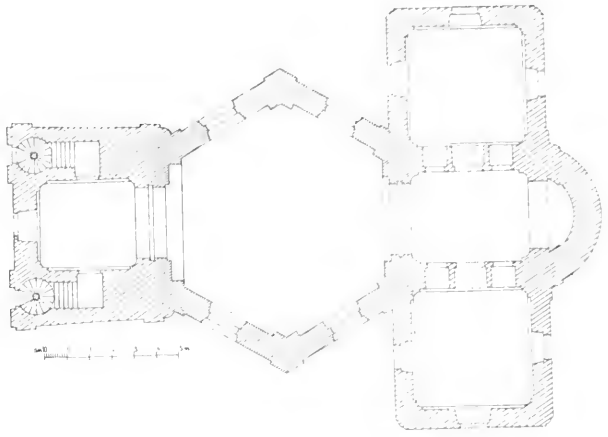

Obr. 219. Šťáhlavy. Půdorys kostela sv. Vojtěcha.

oltář v lodi s dřevěným reliefem sv. Jana Nep. v oblacích se vznášejícího. (Viz na obr. 220. vnitřek kostela.)

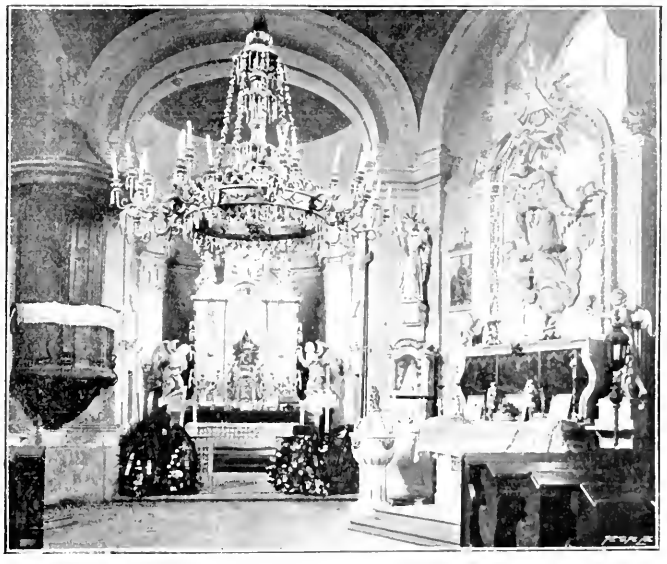

Obr. 220. Šťáhlavy. Vnitřek kostela sv. Vojtěcha.

Průčelí lesenami s římsovými hlavicemi ve tři díly rozčleněné, nahoře po stranách volutová zdiva a uprostřed výklenek se sochou sv. Vojtěcha. Nad vchodem dvojznak v kameni tesaný.

Kostel pokryt třemi báňovitými, plechem krytými střechami, z nichž prostřední vybíhá v lucernovitou vížku. (Viz obr. 221.)

Na straně k zámku zajímavý přístavek u oratoře obsahující »Boží hrob« a na straně k zámecké zahradě upravený jako zahradní pavillon se vchodem a dvěma postranními okny. Ve svorníku nad vchodem usmívající se maska. Nad průčelím římsa zubořezem a perlovcem zdobená; nad ní

Obr. 221. Šťáhlavy. Kostel sv. Vojtěcha.

štít s výklenkem se dvěma volutovými vyzdívkami po stranách. Od pavillonu táhnoucí se zeď zahradní ozdobena výklenky, z nichž výklenky při obou koncích zdi se nalézající jsou obdélníkové a freskovou malbou architektonickou vyzdobené; ostatní výklenky mají mušlovou konchu.

ZÁMEK. Zajímavá stavba z pol. XVII. stol. (Viz půdorys na obr. 222., pohled na obr. 223.)

Brána (viz obr. 224.) rustikovaná se dvěma znaky nahoře a s růžicí v trojramenném štítku hořejším.

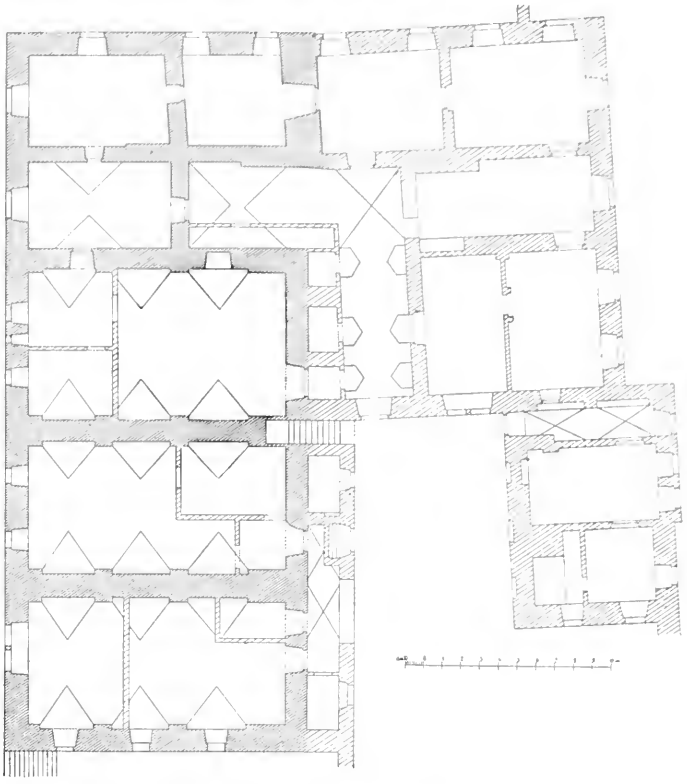

Obr. 222. Šťáhlavy. Půdorys starého zámku.

Obr. 223 Šťáhlavy. Celkový pohled na zámek.

Průčelí (na straně jižní) pokryto v dolejší části sgrafittovou rustikou; nahoře rozložité štítové zdivo volutové; za ním hranolová stříška s hrotitou stříškou (viz obr. 225.).

Druhý vjezd na straně jižní s letopočtem ve svorník vytesaným 1787. Na této straně fronta o třech štítech (viz obr. 226.).

KAPLE A HROBKA ČERNÍNSKÁ na hřbitově. Půdorys osmistěnný. Zevnějšek neozdobný.

Uvnitř náhrobek z opuky Vojtěcha Černína z Chudenic († 1816) a manželky jeho Josefy roz. hr. Thunové († 1810). V rozích ženské zahalené karyatydy; nahoře v rozích geniové s pochodní dolů obrácenou. Při obou koncích uprostřed stojí urna. (Viz obr. 227.) Z počátku XIX. stol.

ZÁMEK »KOZEL« vystavený na konci XVIII. století Vojtěchem hrabětem Černínem. Rozsáhlé obdélníkové přízemní stavení s prostorným nádvořím uprostřed (půdorys viz na obr. 228.); architektonicky zajímavé výzdoby však úplně postrádá.

Vnějšek docela prostý, pouze pilastry rozdělený. Nad jižním traktem mansardová střecha, nad ostatními nízká střecha šindelová.

Obr. 224. Šťáhlavy. Zámecká brána.

Obr. 225. Šťahlavy. Průčelí zámku.

Obr. 226. Šťáhlavy. Východní strana zámku

Obr. 227. Šťáhlavy. Náhrobek v kapli hřbitovní.

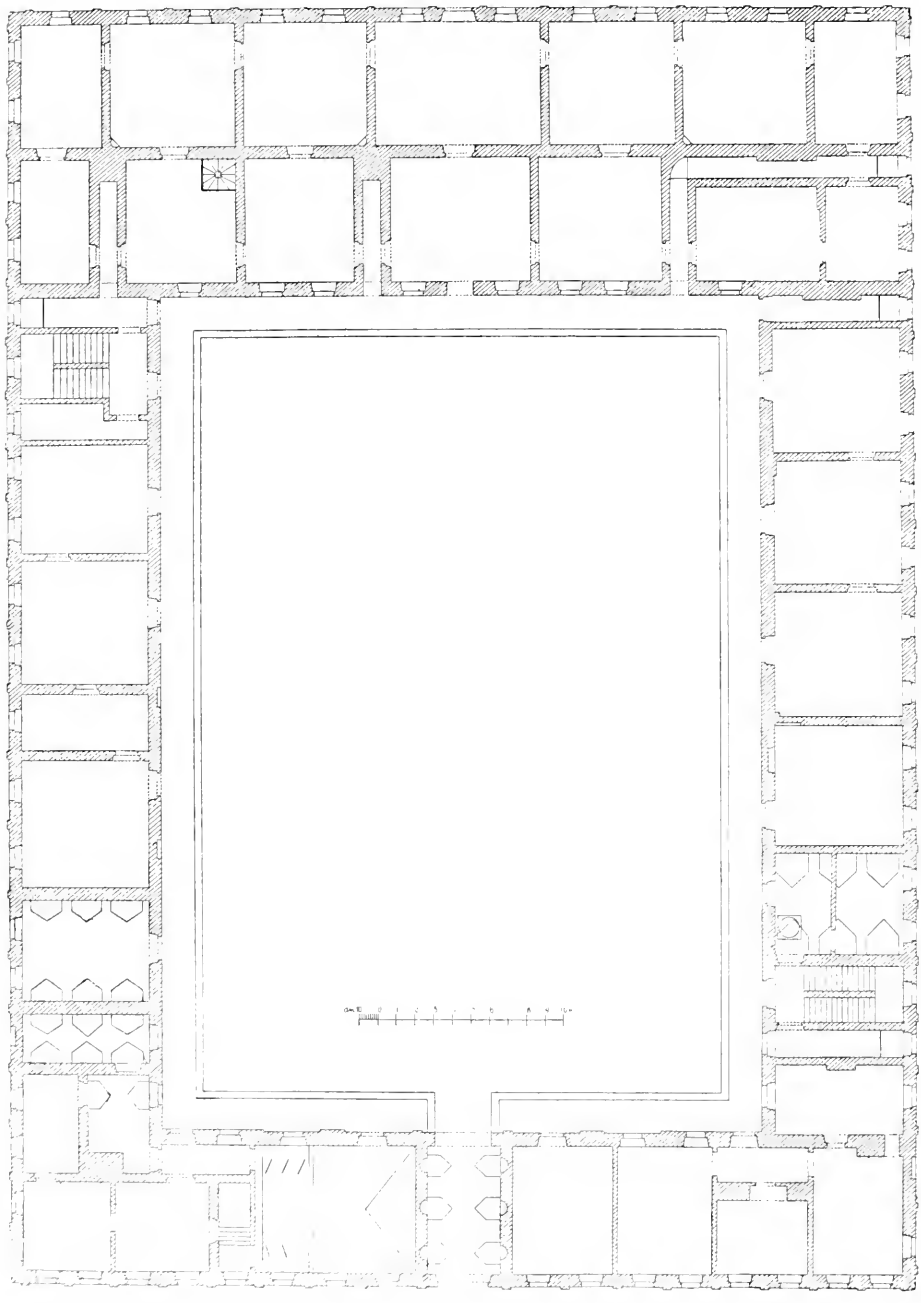

Obr. 223. Šťáhlavy. Půdorys zámku »Kozel«.

Před jižním průčelím polokruhová vyvýšenina ohraničená nízkou železnou empirovou mříží osazenou ve zděných pilířcích, na nichž střídá se empirová vasa kamenná se skleněnou lucernou. Nad vchodem na tuto estrádu dvojznak pod hraběcí korunou. V průčelí severním vjezd, nad nímž prostá cibulovitá vížka.

V pokojích empirová kamna. V saloně obstojné dekorativní malby empirové na stěnách. V bibliotéce prosté ale vkusné empirové skříně. V jiných komnatách empirový nábytek, z části vkusně vykládaný. V předsíni veliké jízdecké portréty zakladatele zámku hr. Černína a jeho manželky.

V zámku chovají se bohaté sbírky praehistorických předmětův nalezených na sídlištích a v mohylách v poříčí Úslavy (srovn. Frant. X. Franc v Pop. šk. okr. Plz. 128.), jakož i hojně starožitností (zbraní, dlaždic a j.) nalezených v okolních tvrzištích (na př. Javoru) a zříceninách hradů (hlavně na hradě Lopatě).

U zámku ve zvláštním, o sobě stojícím obdélníkovém stavení nalézá se kaple, jejíž loď nízkou kopulí s lucernou jest kryta. Vnějšek i vnitřek úplně prostý. Uvnitř empory s jednoduchými empirovými železnými zábradlími. Okna obdélníková, segmentem krytá. Obdélníkový presbytář ploskou klenbou krytý. Oltářík dřevěný s nízkou nástavbou rozčleněnou sloupky a pilířky s korinthskými hlavicemi; části výzdoby empirové. Nad oltářikem obraz Ukřižovaného (slabá kopie obrazu Rubensova) v empirovém rámci. Na oltáři letopočet 1794.

Terešov.

Sommer VI, 340. — Pol. a škol. okr. Rok. 340—342.

ZÁMEK z r. 1723 (půdorys viz na obr. 229.). Jednopatrová budova zcela prostá, bez ozdob. Nad průčelím mansarda s trojhranným štítem.

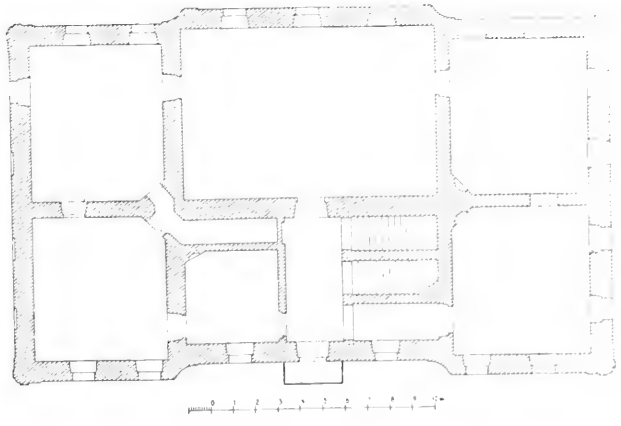

Obr. 229. Terešov. Půdorys zámku.

KAPLE SV. VOJTĚCHA, v lese půl hodiny od Terešova. Jednoduché staveníčko. Loď obdélníková se zaoblenými rohy.

Presbytář tvoří tři strany šestiúhelníka (viz půdorys na obr. 230.). Vítězný oblouk: stlačený segment. Okna obdélníková, segmentem překlenutá, uvnitř lodi v rozích pilastry, z nichž nemotorně zprohýbané římsoví nad okny se rozpíná. Nad šindelovou stříškou lodi dřevěná lucerna báňovitě zakončená. V rovném nadpraží vchodu klenák s nápisem: ANNO DOMINI 1738. Po stranách malované erby; v jednom jelení parohy, ve druhém husa ve štítu i klenotu.

Hlavní oltářík rokokový: uprostřed vyřezávaný rámec, nahoře Boží oko, pod ním oválovité pole s týmiž znaky, jako u vchodu; po stranách vznášející se andělé.

Oltářní obraz: Sv. Vojtěch v ornátě biskupském v levici berlu držící, pravicí žehnající; v pravo stůl, na němž knihy, z nichž jedna rozevřená, v levo sloup draperiemi zpola zakrytý. Na zadní straně obrazu napsáno: »Ignatius Chladek pinxit. Anno 1795.« Chatrná práce.

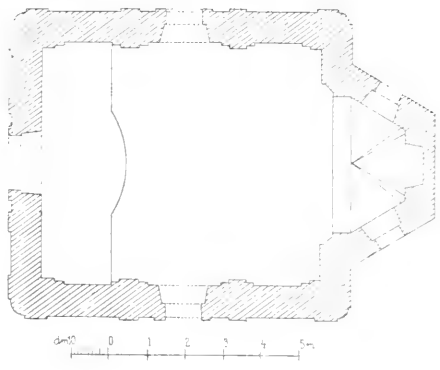

Obr. 230. Terešov. Kaple sv. Vojtěcha.

Obr. 231. Terešov. Socha sv. Matouše v kapli sv. Vojtěcha.

Ostatní zařízení umělecky bezvýznamné.

V jednom rohu lodi stojí 2 *m* vys., ze dřeva řezaná rokoková socha sv. Matouše. Světec ve vlajícím rouše drží v rukou rozevřenou knihu, do níž ukazuje. Jest v ní napsán německy citát Mat. 9, 9. Velmi dobrá práce (viz obr. 231.).

Újezd Drahoňův.

Sedláček, Hrady a zámky 266—267. Pol. a šk. okr. Rok. 344—346.

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO, již r. 1350 jako farní připomínaný. Z původní gotické stavby zachoval se toliko presbytář.

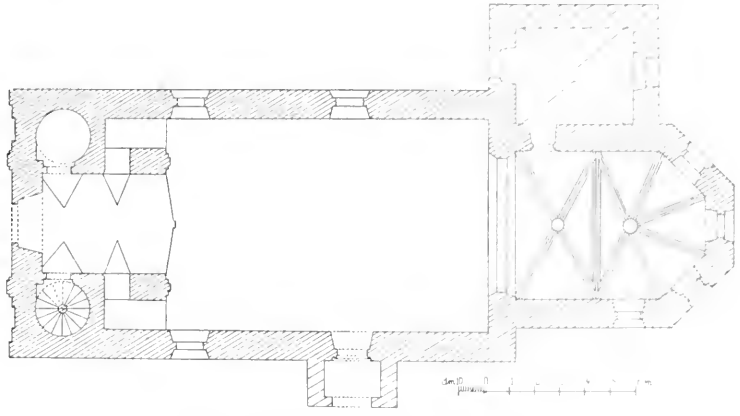

Obr. 232. Újezd Drahoňův. Půdorys kostela.

Presbytář o dvou klenbových polích zakončen třemi stranami osmiúhelníka (viz půdorys na obr. 232.). Žebra jsou profilu klínovéno se

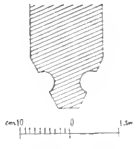

Obr. 233.
Újezd Drahoňův.
Profil žebra.

Obr. 234. Újezd Drahoňův. Konsola č. 1.

Obr. 235. Újezd Drahoňův. Konsola č. 2.

špicí otupenou a s dvěma žlábky polokruhovými po stranách (viz obr. 233.). Jeden svorník ozdoben sedmilistou růžicí dlanitých listů přímých, druhý pak růžicí, jejíž listy prohnuty jsou stejným směrem zpět.

Pozoruhodny jsou konsolky žeber pěkně pracované. Jsou to počínajíc od vítězného oblouku na straně evangelijní:

1. Bezvousá tvář mužská (viz obr. 234.).

Obr. 236. Újezd Drahoňův. Konsola č. 3.

Obr. 237. Újezd Drahoňův. Konsola č. 4.

Obr. 238. Újezd Drahoňův. Konsola č. 5.

2. Tvář obroubená listovím a korunovaná cimbuřím; pod bradou hlava zvířecí (obr. 235.).

3. Poprsí ženské s rukama podle sebe na prsa složenýma. Šat u krku sepjat pětilistou růžicí (obr. 236.).

Obr. 239. Újezd Drahoňův. Konsola č. 6.

Obr. 240. Újezd Drahoňův. Konsola č. 7.

4. Zvířecí nestvůra, jež tlapami opírá se o rovnou desku, pod níž mezi listím jablko (obr. 237.).

5. Zvířecí hlava, z níž vzhůru jde několik kapustovitých listů (obr. 238.).

6. Poprsí v boku přepásané (na pasu zavěšena mošna) muže hudoucího na flétnu, kterou oběma rukama drží (obr. 239.).

7. Hlava obklopená listím a korunovaná cimbuřím (obr. 240.).

8. Mladistvá hlava mužská (obr. 241.).

Okna presbytáře hrotitá bez kružeb.

Na stěnách presbytáře čtyři gotické kříže v kruhových rámcích z kamene tesané (obr. 242.).

Sanktuář ve zdi na straně evangelia hrotitý, s rámcem na zevnějšku sešikmeným, uvnitř pak žlábkem a dvěma pruty profilovaný; viz obraz 243. (Fiala a kraby přidělány při poslední opravě.)

Obr. 241. Újezd Drahoňův. Konsola č. 8.

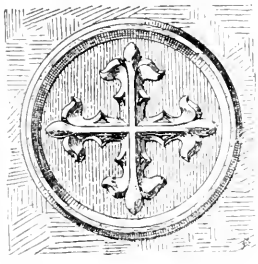

Obr. 242. Újezd Drahoňův. Got. kříž v presbytáři.

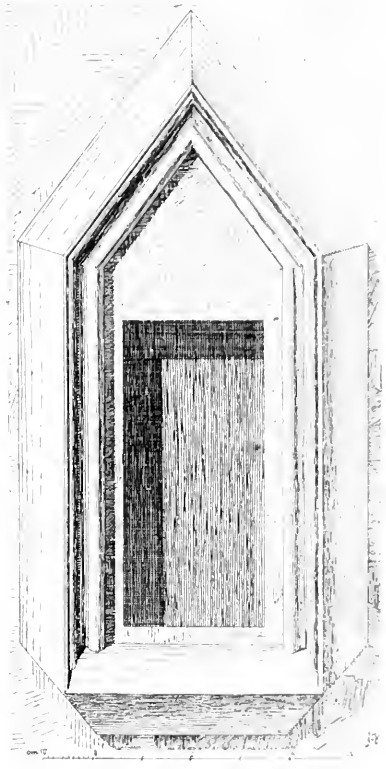

Obr. 243. Újezd Drahoňův. Sanktuarium.

V severní zdi presbytáře vchod do sakristie hrotitý, 2·42 *m* vys., 1·2 *m* šir., dvěma žlábky a hruškovým prutem profilovaný.

Vítězný oblouk hrotitý, profilovaný třemi stranami osmiúhelníka. Ve hrotu plastický orel císařský z minulého století.

Loď obdélníková, plochým stropem krytá, s obou stran dvěma hrotitými okny bez kružeb osvětlená. V jižní zdi gotický hrotitý vchod pěti žlábky, čtyřmi oblými a jedním hruškovým prutem profilovaný (viz obr. 244.).

Zevnějšek zcela jednoduchý, beze všech ozdob; v průčelí nízká, do osnovy stavby pojatá věž.

Kamenná křtitelnice osmiboká s prohnutými do středu stěnami uprostřed zúžená a oblým prsténcem přepásaná (obr. 245.).

Na hlavním, novém oltáři starý obraz na plátně: sv. Jakub v rouše poutnickém s tváří vzhůru pozdviženou; levici položenu má na prsou, pravici vztahuje stranou vzhůru. Po pravé jeho straně stojí dvě pážata v kroji XVII. stol, z nichž jedno drží poutnickou hůl, druhé klobouk světcův.

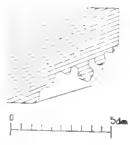

Obr. 244. Újezd Drahoňův. Profil goth. vchodu.

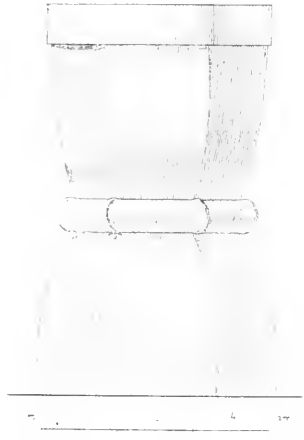

Obr. 245. Újezd Drahoňův. Kamenná křtitelnice.

Obr. 246. Újezd Drahoňův. Got. soška Madonny.

Při bočních stěnách lodi na každé straně dva oltáře s velikými (as 2 *m* šir. a 3·5 *m* vys.) obrazy v barokních rámcích; na straně evangelijní:

1. Svatá rodina. Uprostřed sedí P. Maria s Ježíškem, po pravici sedí sv. Josef a stojí sv. Anna; v levo klečí na zemi sv. Alžběta držící stojícího sv. Jana; za nimi sv. Jáchym a Zachariáš.

2. Sv. Vojtěch: světec v biskupském ornátě drží v levici berlu, pravicí žehná; po pravé jeho straně několik klečících postav; po levé andílek s veslem v ruce.

Na straně epištolní:

1. Sv. Jan Nep. Světec jako almužník před chrámem peníze rozdávající. Po pravici stařec vztahuje ruku po podávaném penízi. Před ním

malý hochíklečící ruku vzhůru vztahuje. V rohu žebrák sedící a zvonečkem zvonící. Po levici žena s dítkem.

2. Sv. Prokop, kopie známého obrazu Sázavského.

Obrazy tyto jsou vesměs slabé výtvory prvé pol. XVIII. stol.

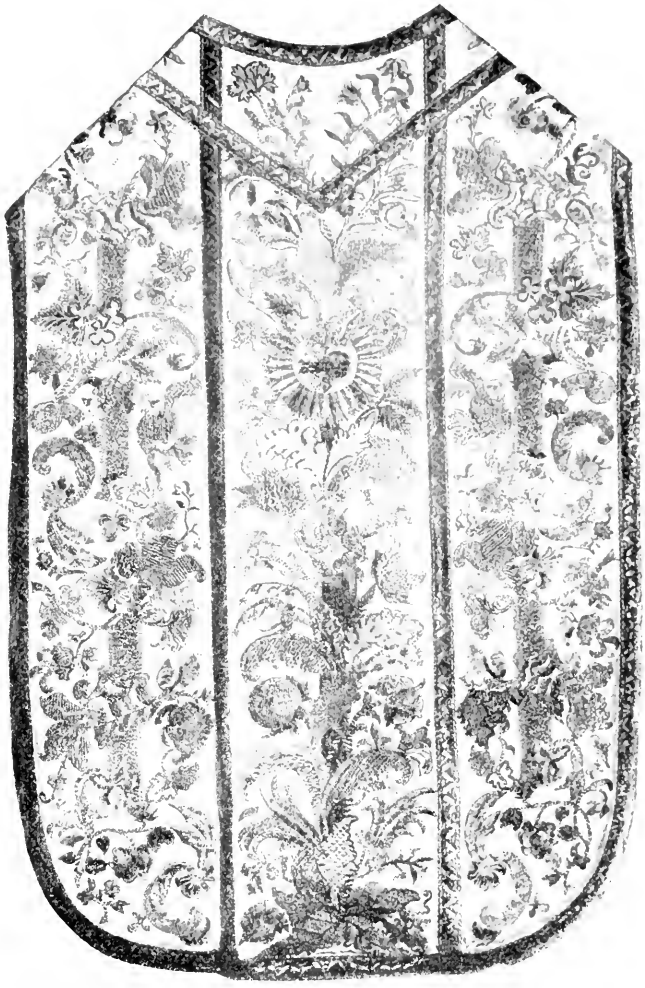

Obr. 247. Újezd. Drahoňův. Kasule.

Na oltáři sv. Vojtěcha ve skříncе obhroublá gotická soška Panny Marie s Ježíškem (0·55 *m* vys.), před nedávnem nově polychromovaná (Srvn. Method 1897 str. 67 s vyobr.). Viz obr. 246.

Při vítězném oblouku na straně epištolní stojí ze dřeva řezané sousoší: uprostřed kříž s Ukřižovaným, po stranách Panna Maria a sv. Jan. Obstojná práce barokní.

Kasule bílá, pestrými květy barokními vyšitá (viz obr. 247.).

Zvony: 1. 0·59 *m* prům., 0·485 *m* vys. Nahoře nápis: in honorem ✠ domini nostri ✠ ihesu ✠ xrj ✠ et ✠ in honore ✠ sanctorum ✠ iacobi. Plášť hladký.

2. 0·84 *m* prům., 0·63 *m* vys. Nahoře festony dolu prohnutě visící. Na plášti znak v knížecím plášti a nápis: »ANNO 1677 SVM CLATOVIAE FUSA GRATIA ILLUSTRISSIMI DNI COMITIS FRANCISCI ET MARIAE MAGDALENAE VXORIS DE WRATISLAW ANNO MDCCCI SVM PRAGAE REFVSA A MAGISTRO IOANNE KÜHNER«. Dole šikmo nakloněné akanthové listy. Na druhé straně reliefy Panny Marie a sv. Jakuba a nápis: »CLAVSO CELTIBERO BELLO CAMPANA REFVIXI ARVA CARENT CELITIS PAX PIA VESTRA VENIT

3. 0·37 *m* prům., 0·32 *m* vys. Nahoře dvě řady akanthových listů; na plášti polovypuklina sv Jana Křtitele. Dole: IGK (= I. G. Kühner) 1780.

TVRZ stávala severozápadně ode vsi. Nezachovalo se po ní žádných stop.

Újezd sv. Kříže.

Sommer VI., 328 — Pol. a škol. okr. Rok. 304—305.

FILIALNÍ KOSTEL SV. KŘÍŽE, barokní stavba orientovaná.

Obr. 248. Újezd sv. Kříže. Pohled na kostel.

Presbytář obdélníkový přechází zaoblenými rohy v mělkou apsidu. V obdélníkové části přikryt jest presbytář nízkou valenou klenbou, v apsidě rovným šikmým stropem. Loď obdélníková se zaoblenými rohy přikryta plechovou klenbou. V rozích presbytáře i lodi pilastry s římsko-jonskými hlavicemi.

Vítězný oblouk rozpíná se v nízkém segmentu. Uprostřed malovaný znak s plastickými hrubými ozdobami kolem; pod ním letopočet 1779.

Průčelí uprostřed poněkud vyduté a trojhranným štítem římsovým ozdobené; v něm letopočet 1777. Nad průčelím v osnově stavby nízká hranolová věž cibulovitou střechou zakončená. V průčelí dvéře rovným ostěním nahoře zakončené. Nad nimi veliké okno polokruhem sklenuté; po stranách dva prázdné výklenky. Ve věži na všech čtyřech stranách okna půlkruhem sklenutá (viz obr. 248.).

Za hlavním oltářem namalována hrubě oltářová architektura. V presbytáři malby na omítce, a to na stropě nalezení sv. kříže a na severní stěně nesení sv. kříže. Na stropě lodi nejsvětější Trojice v oblacích; ve cviklech sv. evangelisté. Vesměs umělecky bezcenné práce z konce XVIII. stol.

Na jižní stěně presbytáře zavěšen obraz na prkně malovaný »Uvádění P. Marie do chrámu«; chatrná práce z konce XVII. stol.

Obr. 249. Újezd sv. Kříže. Trosky terrakotové sošky (z r. 1764.).

Zvon 0·58 *m* prům., 0·47 *m* vys. Při hořejším kraji ojedinělé festony se slunečními květy. Na plášti hrubé figurální polovypukliny a znak zvonaře Petra Pernera v Plzni (v příčném břevnu PPP), nad nímž letopočet 1797.

V kostnici trosky dobré barokní sochy klečící sv. Marie Magdalské (0·92 *m* vys.) z terrakoty. Na lebce písmena KE a letopočet 1764 (viz obr. 249.).

Újezd Prašný.

Politický a školní okres. Rok. 346.

ZÁMEČEK, jednopatrové bezvýznamné stavenícko obdélníkové beze všech architektonických ozdob, s lucernovitou vížkou na šindelové střeše.

Újezdec.

Sedláček, Hrady VI. 268. — Pol. a škol. okr. Rok. 367.

TVRZIŠTĚ valem obehnané, na němž nyní kovárna stojí.

Vojenice.

Sommer VI. 329. Pol. a škol. okr. Rok. 318—319.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. JANA KŘTITELE býval dříve farní, a již r. 1384 děje se o něm zmínka. R. 1885 vyhořel a 1897 obnoven. Stavba barokní se čtyřhranným presbytářem; okna obdélníková, nahoře zúžená a menším obloukem uzavřená. V průčelí široká věž s přiléhajícím schodištěm (viz obr. 250.)

Obr. 250. Vojenice. Kostel sv. Jana Křt.

Obr. 251. Vojenice. Křitelnice.

Obr. 252. Vojenice. Nápis na zvonku.

Před kostelem stará kamenná křtitelnice (1·15 *m* vys.) uprostřed prstencem přepásaná (viz obr. 251.).

Zvonek 0·20 *m* prům., 0·185 *m* vys. s nápisem: (viz faksimile na obr. 252.).

Volduchy.

Pop. šk. okr. Plz. 220. — Pol. a škol. okr. Rok.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE. Prostičké stavení, téměř nic pozoruhodného nevykazující. Z původní gotické stavby zachovalo se pouze zdivo presbytáře a vítězný oblouk

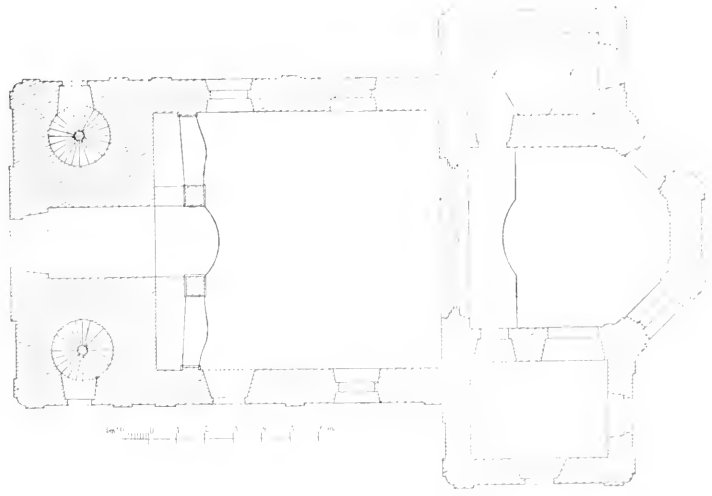

Obr. 253. Volduchy. Půdorys kostela.

Presbytář třemi stranami osmiúhelníka zakončený (viz půdorys kostela na obr. 253.), valeně klenutý. V rozích liseny, z nichž jdou pásy ku valené klenbě. Osvětlen dvěma okny barokní formy.

Vítězný oblouk hrotitý, žlábkem a hruškovým prutem profilovaný (viz obr. 254.).

Zevnějšek úplně prostý, v průčelí nízká věž do osnovy stavby pojatá, od níž jdou na obě strany prohnutá štítová zdiva.

Socha Bolestné Panny Marie na návsi z r. 1729, umělecky bezcenná.

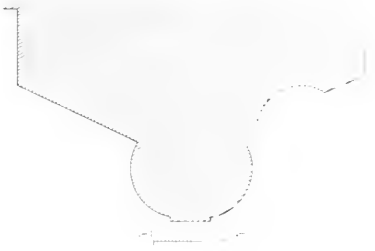

Obr. 254. Volduchy. Profil vítězného oblouku.

Vršíček.

Jan Lodl »Vršíčke, knížka obsahem svým ke chrámu Navštívení Marie Panny blíže král. města Rokycan ležícího se vztahující.« S barvotiskovým vyobrazením Vršíčku. V Praze 1868. — A. Podlaha v »Methodu« XV. (1889) 101—102. — Srb »Rokycanské historie« 81—92.

KAPLE NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE na pahorku as $2^1/_2$ *km* severozápadně od města ležícím. R. 1744 položen k ní základ; stavbu ve

třech letech provedl stavitel Jan Mourek. Jest to jednoduchá stavba barokní, nad níž jest kopulovitá střecha se čtyřmi vykýřovitými okny a s cibulovitě krytou lucernou. Vnitřní prostora čtvercová jest nízkou

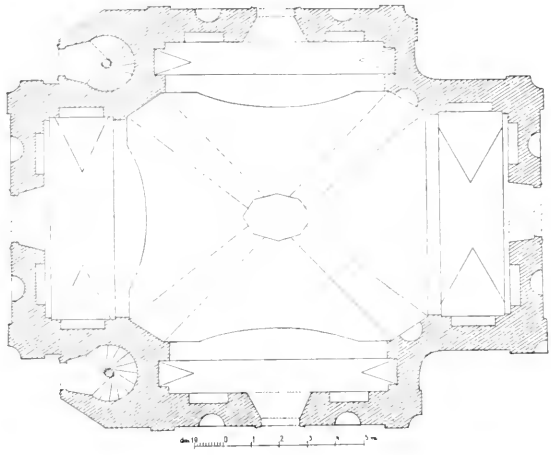

Obr. 255. Vršiček. Půdorys kaple.

kopulí překlenutá. Ze střední části připojují se na všech čtyřech stranách obdélníkové části nízkou segmentovou střechou překlenuté; jedna z nich tvoří presbytář, zadní obsahuje na nízké klenbě spočívající kruchtu, obě postranní podobné empory (viz půdorys na obr. 255.). Do kaple vedou čtyři dvéře uprostřed každého z jejích čtyř boků; nade dveřmi západními do pažení vtesán letopočet 1872. Okna obdélníková; hořejší ostění barokně sprohýbaná. V obou rozích na straně západní vystupují ze zdiva dvě malé nízké věžky s cibulovitými stříškami. Zevnějšek prostý; rohy čtvrtkruhově vyduté; několik lisen a výklenků. Z vnitřního zařízeni nic uměleckou cenou nevyniká. Pod emporami ve výklencích ze dřeva řezané 1·75 *m* vys. sochy barokní sv. Šebestiána a sv. Řehoře, velmi slabé práce. K zábradlí kruchty upevněno dobře kuté barokní rameno závěsné (viz obr. 256.).

Obr. 256. Vršiček. Kuté rameno závěsné.

Zaječov.

O domnělé někdejší tvrzi zdejší viz Sedláček, Hrady, VI., 269 a Pol. a škol. okr. Rok. 349.

Zbiroh (Zbirov) město.

Schaller VIII. 41. — Sommer XVI., 260. — Ant. Drachovský »Obrazy Zbirovské«. V Táboře 1885, str. 60. Pol. a škol. okr. Rok. 351–355.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE již r. 1330 jako farní připomínaný. V nynější své podobě pochází z r. 1716, r. 1883 nově upraven. Zevnějšek zcela prostý. Stavba orientovaná.

Presbytář čtvercový s křížovou klenbou bez žeber. Okno obdélníkové segmentem zakončené ve zdi jižní. V koutech pilastry s římsovými hlavicemi.

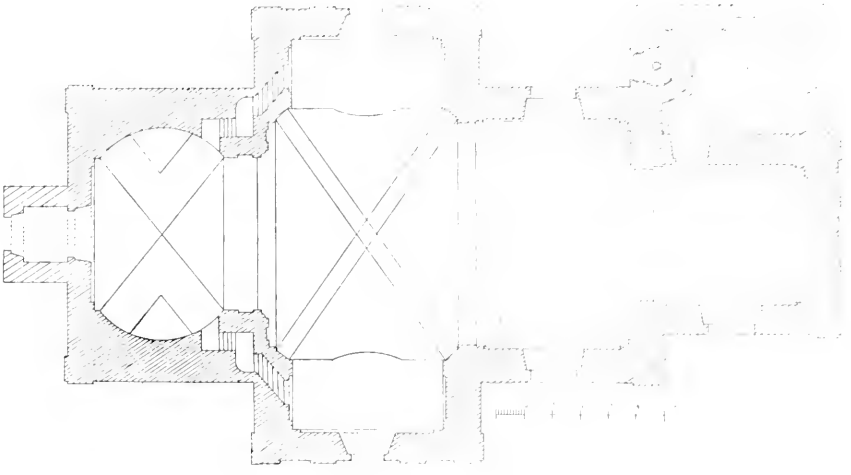

Obr. 257. Zbiroh město. Půdorys kostela.

Loď o třech klenbových polích, z nichž střední téměř čtvercové, ostatní dvě obdélníková. Z boků střední části vystupují malé přístavby na způsob křížové lodi (viz půdorys na obr. 257.). V zadu kruchta, v bočních přístavcích empory. Při severní straně presbytáře hranolová věž s cibulovou lucernovou střechou. Zadní zeď presbytáře zevně lisenami rozčleněna a zakončena štítem nahoře zaokrouhleným s dvěma kamennými jehlanci po stranách. Podobně upraveny jsou průčelní zdi postranních přístavků. Okna obdélníková, nízkým segmentem překlenutá.

Na novém hlavním oltáři dobrá malba na plátně z prvé polovice XVIII. stol.: sv. Mikuláš v ornátu biskupském klečí na vlnách mořských, tvář maje obrácenu vzhůru; nahoře v oblacích andělé, z nichž jeden drží tři zlatá jablka, na něž jiný anděl ukazuje. V levém dolejším rohu dva jiní andílci, z nichž jeden berlu biskupskou, druhý okovy drží. V pozadí tonoucí loď.

V presbytáři obstojně řezaná lavice s korunovanou kartuší v hořejší části zadní stěny.

Nad zpovědnicí dobře řezaná barokní ozdoba.

Křitelnice cínová 0·925 *m* vys. Kotlík spočívá na třech nohách, jež mají nahoře hrubé hlavy s knížecí korunou, dole vějířovitě rozložené drápy. Jako přidržovadla tři usmívající se mladistvé hlavy. Ze středu víka vyniká stvol zakončený malým krucifixem (viz obr. 258.). Na kotlíku vyryto:

LETHA PANIE 1650 TATO KŘTITEDLNICZE GEST ODEWZDANA K ZADVSSI S MIKVLAŠSE CHRAMV PANIE DOMIESTIS ZBIROWA OD WACZLAWA LHCZLERA MISTRA POLVHOMALEHO AVGESCZE TEHOZ LETHA ZVSTAWAGICZIHO W SLVZBIE GEHO M. CZISARZE TENTO DAR PO SMRTI BRATRA MEHO A RODICZV SWICH MILICH PAN BVCH RACZ DATI GEGICH TIELVM LEHKE ODPOCZINVTI A WESELE Z MRTWICH WSTANI.

Obr. 258. Zbiroh město. Křitelnice.

Obr. 259. Zbiroh město. Kus náhrobního kamene.

V předsíni chrámové vsazen do zdi kus pískovcového náhrobního kamene 0·78 *m* šir., 1·28 *m* vys. V prostředním obdélníkovém poli štít, na něm helmice, v jejímž klenotu hrubá postava v loďce stojící se sochorem v rukou. Na okraji nápis: . . . nno domini M°cccc x c n obiit . . . (viz obr. 259.).

Před postranním vchodem v dlažbě náhrobní kámen z mramoru tesaný, 1·01 *m* šir., 1·695 *m* dl. V horejších dvou třetinách nápis:

LETHA PANIE 1658 15 OCTOBRIS VROZENY PAN TOMASS LUDWIK KORNHAVZSKY G: M: C: PANSTWI ZBIROWSKEHO PISARZ DVCHODNI BYWSSE NA TEMŽ PANSTWI W POWINOSTI DVCHODNICZKE PATNACZTE LETH SWVG ZIWOT KRZESTAINSKIM SPVSOBEM W TYZ SLVZBIE GEST DOKONAL A PRO GEHO WIERNAV SLVZBV PRZI TEMZ ZADVSSI KOSTELE S. MIKVLASSE W MIESTIS ZBIROWIE TIELO GEHO ODPOCZIWA.

V dolejší třetině znak (viz vyobrazení jeho v Sedláčkových »Hradech« na str. 259.).

V kostele zavěšený oválový (1·12 *m* vys.) obraz sv. Barbory na plátně; poprsní. Dobrá malba z konce XVII. stol.

V sakristii roucho mešní z prvé pol. XVIII. stol. z květované látky; při okrajích našito ornamentální vyšívání stříbrem na červeném sametu; při okraji dolejším týmž způsobem vyšity dva znaky (Thunův a Harrachovský) pod společnou korunou; pod nimi páska s písmeny: P. G. V. T. G. C. V. H.

V prvém patře věže dva hrotité oblouky s hranami sešikmenými 1·95 *m* vys., 1·00 *m* šir. bez kamenného ostění.

Zvon: 1. 0·99 *m* prům., 0·77 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis:

1. ř.: ✠ Anno ✠ domini ✠ millesimo ✠ Quincentesimo ✠ xxiiii ✠ Qui ✠ me ✠ fecit ✠ magister ✠ bartholomeus ✠ nomen ✠ habet ✠ in ✠ Civitate ✠ prage.

2. ř.: ex ✠ hor ✠ laus ✠ deo ✠ patri ✠ omnipotenti ✠ et ✠ beate ✠ marie ✠ semper ✠ virginis ✠ et ✠ omnibus ✠ sanctis ✠ veni ✠ sancte ✠ spiritus ✠ reple ✠ (viz faksimile na obr. 260.).

Na plášti malá polovypuklina Madonny.

2. 0·47 *m* šir., 0·36 *m* vys. Nahoře nápis: lucas. marcus. iohannes. mathev̄. magter. fepan. Plášť zcela hladký.

Obr. 260. Zbiroh město. Nápis na zvonu.

Zbiroh (Zbirov) hrad.

Heber, Burgen I. 48 (s vyobr. a půdorysem). — Ant. Drachovský, »Obrazy Zbirovské«. V Táboře 1885. — Sedláček, Hrady a zámky VI., 233 a násl. — Pol. a škol. okr. Rok. 353 a 355 a násl.

Kdy hrad zbudován, neznámo. Po způsobu hradů v zemích západních byl přestavěn nepochybně ve druhé pol. XIII. stol. Později častěji přestavován, a při opravách v letech sedmdesátých stol. XIX. starobylého rázu svého z valné části zbaven.

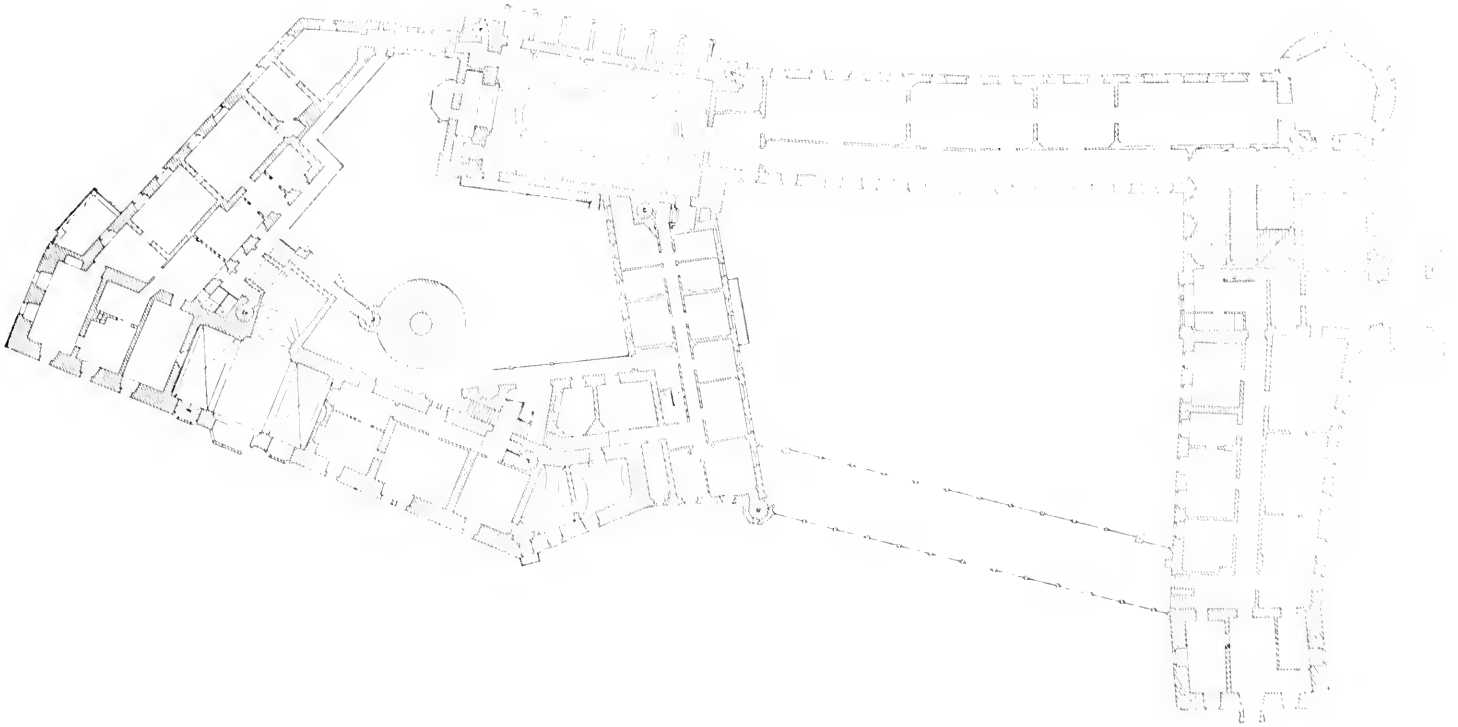

Obr. 261. Půdorys hradu Zbiroha.

Zbiroh hrad: Fresko »Smrť Panny Marie«

Hrad stojí na dlouhém vrchu, jenž na tři strany dosti příkře spadá, a jen na straně západní širokým hřbetem se skalnatými výšinami souvisí (viz půdorys hradu na obr. 261.). Proto na této straně bývaly hluboké příkopy a náspy, nyní již zasypané. Přes první příkop vedl kamenný most o dvou obloucích, r. 1688 zbudovaný, po němž však nyní není více památky. Toliko v zámecké terasse zazděn kámen se zvířecí maskou, jenž druhdy most ten zdobíval (viz obr. 262.).

Hlavní brána zvenčí při poslední opravě úplně zmodernisována.

Hrad dělil se na dvě části: předhradí a vlastní hrad. V předhradí zachovala se v rohu jihozápadním okrouhlá bašta, kteráž však rovněž moderně byla upravena. Předhradí od vlastního hradu bývalo odděleno příkopem ve skále vytesaným, kterýž však r. 1849 zasypán.

Obr. 262. Hrad Zbiroh. Kámen z bývalého mostu hradního.

V nádvoří hradu stojí na skalce okrouhlá věž ze XIII. stol., asi 11 *m* vys., pokrytá šindelovou kuželovou střechou, jež v lucernu jehlancovitě zakončenou vybíhá. Nad střechu vyniká barokní vykýřovité zdivo s hodinami (viz obr. 263.). Vchod do věže vede ze stavení vedle kaple po točitých schodech přístavku.

Z druhé věže, na severní straně stávavší, zachovalo se pouze silně sklenuté přízemí.

KAPLE ZÁMECKÁ v severovýchodní části zámku, poblíž okrouhlé věže, s třemi arkýři (viz půdorys na obr. 264.). Tyto arkýře, na kamenných krákorcích spočívající, nevykazují zevně nic pozoruhodného.

Nejstarší z nich jest arkýř východní, jenž pochází ze XIV. stol. Zakončena třemi stranami nepravidelného osmiúhelníka. Přepnuta jest klenbičkou gotickou. Žebra její jsou klínová s otupenou hranou a mělkými žlábky po stranách (viz obr. 265.), vycházejí z karnýsové římsy a sbíhají se v hladkém svorníku. Okénka jsou dvě úzká gotická s dvojnosou kružbou.

Na obou podélných stěnách znamenité malby freskové z konce XIV. věku, pohříchu valně sešlé a poškozené:

1. Na straně evangelijní 1·445 *m* šir., 2 *m* vys.: »Smrt Panny Marie«. Panna Maria leží na lůžku pod pokrývkou. Kolem lůžka stojí apoštolé; nahoře v oblacích P. Ježíš držící na lokti P. Marii (v podobě dítka); po stranách andělé (viz schema malby této na obr. 266. a světlotiskovou reprodukci na přiložené tabulce).

2. Na straně epištolní 1·31 *m* šir, 1·95 *m* vys.: »Bůh Otec vykazuje P. Marii místo po pravici své«. Bůh Otec v řasnatém plášti na gotickém trůně sedící, maje levici na jablku položenu, ukazuje pravicí na druhé sedadlo trůnu. Před ním klečí Panna Maria se sepjatýma rukama a s ko-

Obr 263. Zbiroh. Hradní věž.

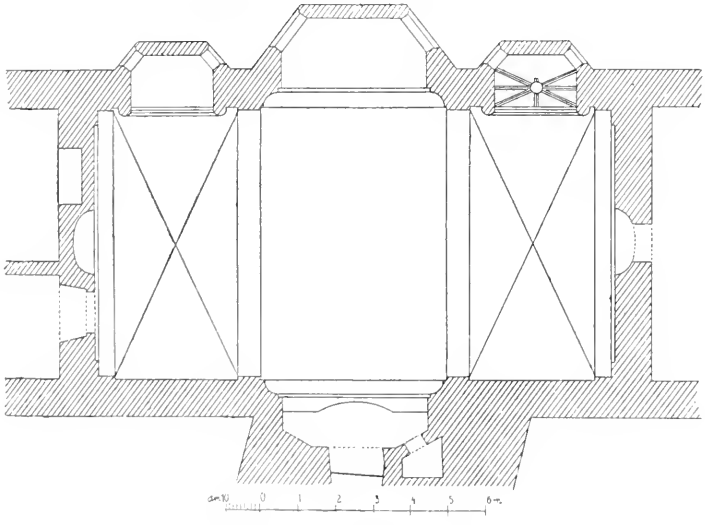

Obr. 264. Zbiroh. Půdorys kaple.

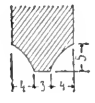

Obr. 265.
Zbiroh hrad.
Profil žebra z pravé
poboční kaple.

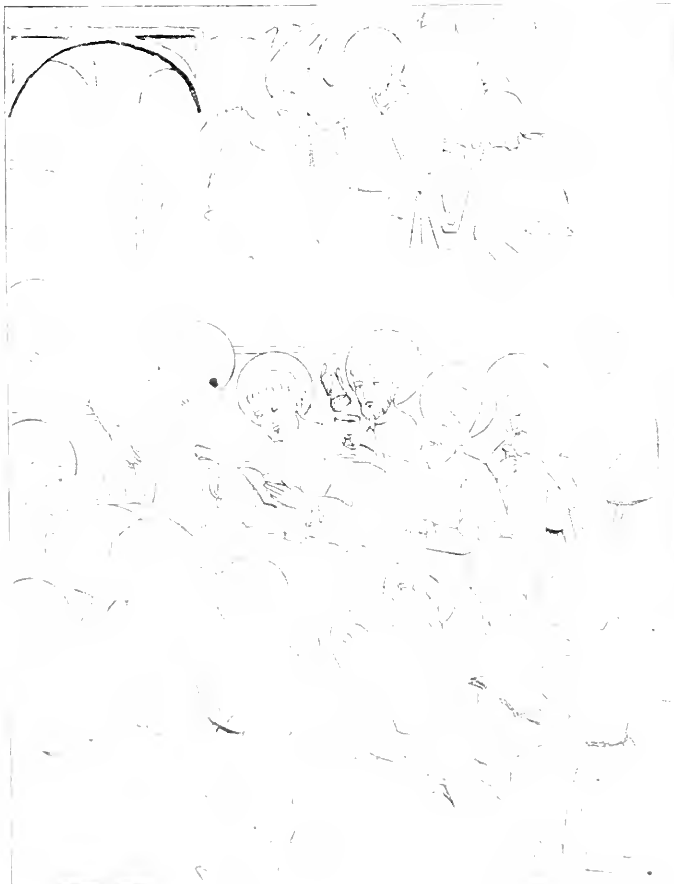

Obr. 266. Zbiroh hrad. Zámecká kaple. Schema freskové malby. [illegible]

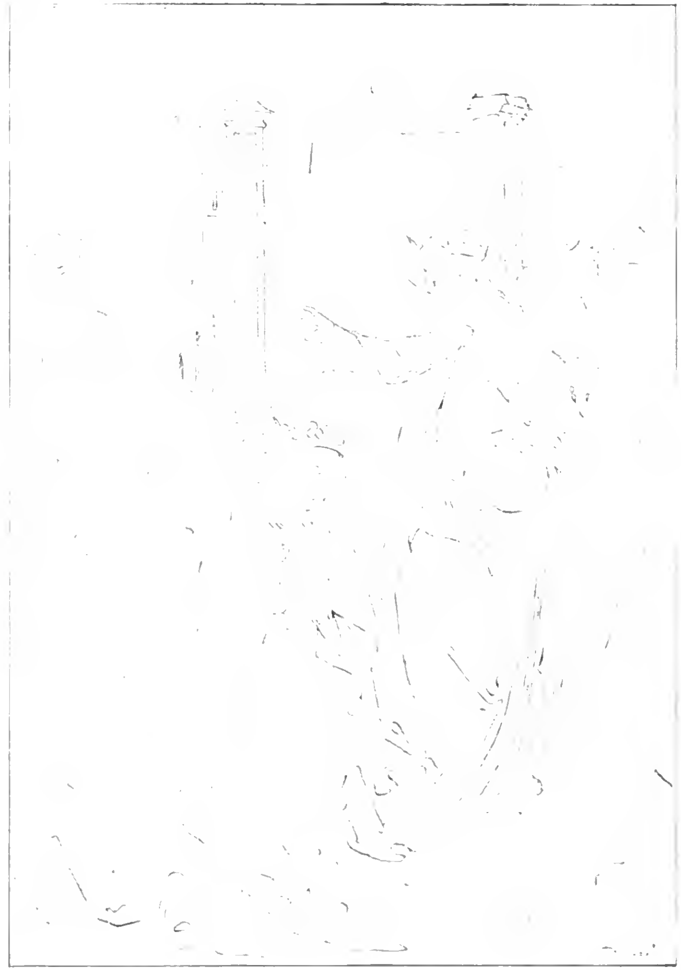

Obr. 26[illegible]. Zbiroh hrad. Schema freskové malby [illegible]

Obr. 268 Zbiroh. Madonna.

runou na hlavě. V pozadí postavy andělské (viz schema malby této na obr. 267.).

Na barokním oltáříku akanthovými rozvilinami zdobeném soška Panny Marie s Ježíškem 0·40 *m* vys. (s podstavcem 0·55 *m*). Madonna jest k levé straně nahnuta, řasnatým rouchem oděna; na levé ruce chová Ježíška žehnajícího, v pravé má žezlo. Roucho na levém boku shrnuto v dlouhé záhyby. Vlasy rozpuštěné splývají po zádech; na hlavě stopy bývalé korunky. Původní polychromie pozdějšími opravami vzala za své Překrásná práce ze XIV. stol. (viz obr. 268.).

Po obou stranách arkýře patky barokních sloupů nesou ještě ráz gotický, majíce profil osmihranného hranolu.

Ostatní dvě arkýřovité části kaple zřízeny na konci XV. stol. a později zbarokisovány.

Arkýř střední překlenut nízkým segmentem a nepravidelnou konchou. Uvnitř nad bezvýznamným oltáříkem barokním obdélníkový obraz »Nanebevzetí Panny Marie« (1·545 *m* šir., 2·37 *m* vys.) na plátně: kolem hrobu muži a ženy dívající se na bělostnou roušku, na níž růže leží. V oblacích P. Maria vzhůru anděly nesená. Dobrý obraz z pol. XVII. stol.

Arkýř třetí jest sklenut plochou klenbou segmentovou. V něm barokní obraz »Sv. Jan Nep. na vlnách«. Slabá práce.

Místnosti před arkýři překlenuty jsou nízkou plochou klenbou; na klenbě prostřední ob-

stojné fresko: v oblacích andělé hudoucí a kořící se monogrammu Marianskému (z první pol. XVIII. stol.). V pozadí kruchta s barokní železnou mříží.

Barokní lavice s dobře řezanými ornamenty (viz obr. 269.).

Obr. 269. Zbiroh hrad. Barokní lavice.

Zbirov Starý.

O domnělém hradišti zdejším viz Drachovský o. c. a Sedláček o. c.

Zvikovec.

Pam. kn. far. I. App. XII. Pol. a škol. okr. Rok. 358.

FARNÍ CHRÁM NANEBEVZETÍ PANNY MARIE, připomínaný již r. 1330. Prostá stavba barokní nijakých zvláštností architektonických nevykazující.

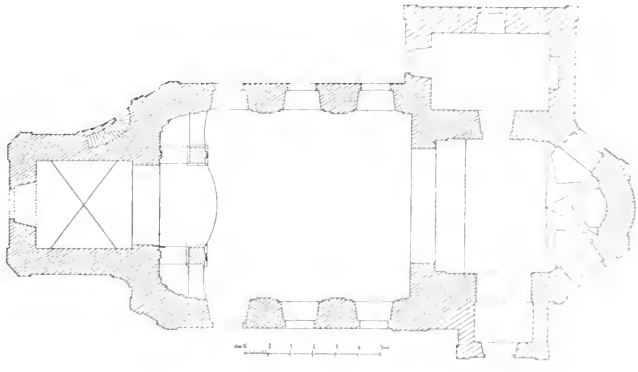

Obr. 270. Zvikovec. Půdorys kostela.

Presbytář zakončen třemi stranami osmiúhelníka, z nichž zadní poněkud jest vypouklá (viz obr. 270.). Klenba výsečová. Vítězný oblouk polokruhový.

Loď rovným stropem krytá. Zdi rozčleněny prostými pilastry. Okna segmentová. Zevnějšek úplně prostý. V průčelí věž s cibulovitou šindelovou

Obr. 271. Zvikovec. Tabulový obraz sv. Vavřince.

bání; nad presbytářem vížka sanktusová. V severní zdi presbytáře čtvercový, sanktuář s dřevěným rámcem a železnými mřížkovými dvířky.

Oltář barokní: po stranách kanellované sloupky s andílčími hlavicemi. Nahoře kusé římsy, uprostřed nichž oválový rámec s menším obrazem.

Na hlavním oltáři obraz Nanebevzetí P. Marie z konce XVII. stol. bezcenný.

Na obou postranních, rovněž barokních oltářích, při vítězném oblouku stojících, obrazy nové. Při severní zdi oltářík s bezcenným obrazem sv. Jana Nep. v oválovém rámci.

Na severní stěně presbytáře zavěšena socha P. Marie, 1·27 vys., polychromovaná. Pravou nohou stojí na půlměsíci a zeměkouli; v pravici

Obr. 272. Zvikovec. Tabulový obraz sv. Jana Ev.

drží žezlo, levou ruku položenu má na prsou. Vlasy ve dvou pramenech splývají na ramena. Prvá pol. XVII. stol.

V presbytáři zavěšena dvě křídla skládacího oltáře z konce XV. stol., 0·655 *m* šir, 1·81 *m* vys. Jednotlivé obrazy jsou 0·43 *m* šir., 0·74 *m* vys. Na každé desce vždy dva obrazy (na jedné sv. Vavřinec a

sv. Jan, na druhé sv. Štěpán a sv. Jan Křtitel), vesměs na zlatém pozadí, v němž glorioly jsou vyryty.

1. Sv. Vavřinec: límec černý, roucho žlutavé se stopami vzorkování, krajky červené (viz obr. 271.).

Obr. 273. Zvikovec. Tabulový obraz sv. Jana Křt.

2. Sv. Jan Ev.: roucho červené, plášť hnědý (viz obr. 272.).

3. Sv. Štěpán: roucho červené, dalmatika žlutavá se stopami květů, lemování modré.

4. Sv. Jan Křtitel: roucho fialové (viz obr. 273.).*)

*) Tento obraz vykazuje mnoho podobností s postavou sv. Jana Křtitele na oltářním obraze v Chudenicích (Srvn. Soupis pol. okr. Klatovského 25. a 29; »Vlast« roč. XII str. 1007).

Obr 274. Zvikovec. Kalich.

Kalich gotický 0·19 *m* vys., velice krásná práce zlatnická. Košíček z filigránových drátků Noha šestilistá. Nodus široký s vyrytými kružbami gotickými na hořejší i spodní straně; na obvodu nodu šestilisté emailované růžice střídají se se šestilupennými bez emailu (viz obr. 274). Na noze prolamovaná galerijka, na každém ze šesti lupenů po jedné lité a ciselované figurce (jedna chybí): 1. sv. Petr, 2. Kristus na Kříži, 3. sv. Pavel, 4. sv. Kateřina, 5. sv. Jiří (viz obr. 275.). Na dříku: IHESVS, pod nodem: MARIA*M*. Na spodu vyryto: ME † FECIT † M † S † I † G † GEORG . . . (vylomeno), DE † PRZIMDA † dECAS̄ † SACRO † SACTE † ECLESIE † WISEGRAD.*)

Obr. 275. Zvikovec. Výzdoba nohy kalichu.

Kalich č. 2., 0·22 *m* vys. Noha šestilupenná, jinak úplně hladký, na jednom lupenu znak (tři šikmá břevna ve štítu) a písmena M W B Z.

Monstrance 0·665 vys., ze stříbra tepaná, částečně zlacená. Na noze mezi listy akanthovými čtyři okřídlené hlavy andílčí. Hořejší část obklopena tepáním, dole okřídlená andílčí hlavinka, po stranách andělé z nichž jeden sloup, druhý kříž drží; nahoře Bůh Otec. Na nodu litém a ciselovaném andílčí hlavinky. Značka Malostranská s letopočtem 1673 a MR.

Ciborium z r. 1695 (0·20 *m* vys. bez víka) s košíčkem velmi vkusně tepaným. Na noze vytepán znak: oděnec s mečem v ruce a písmena

*) Jiří Přimda byl děkanem kapitoly Vyšehradské od. r. 1519 do r. 1530.

Obr. 276. Zvikovec. Sv. František Xaver.

GVWZMA Na okraji: FIERI CVRAVIT GAVDENTIVS VITVS WLTAWSKY EQVES DE MARSHVERT ET HELFENBURG PRO ECCLESIA B.V. MARIAE ASSVMPTAE ZVIKOVIENSI 1695 Značky $\frac{II}{GO}$ a $\frac{IG}{W}$.

Socha sv. Františka Xav. na návsi; dobrá práce barokní (viz obr. 276.).

Zvony: 1. 0·855 *m* šir., 0·66 *m* vys. s obhroublými barokními vypuklinami: nahoře řada ornamentů, pod tím guirlandy květinové, mezi nimiž 4 stejné medaillony zvonařovy. V medaillonech těch jsou dvě překřížená děla, nad nimi zvon a kolem nápis: IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN. Na plášti dva stromy ve kbelcích, V koruně jednoho stromu nejsv. Trojice, v koruně druhého sv. Rodina.

2. dva menší zvony z r. 1852.

3. v sanktusníku dva nepřístupné.

ZÁMEK na místě bývalé tvrze stojící (viz půdorys na obr. 277. a pohled na obr. 278), stavení dvoupatrové s křídlem v tupém úhlu od hlavního stavení se lomícím. Nad průčelím trojhranný štít

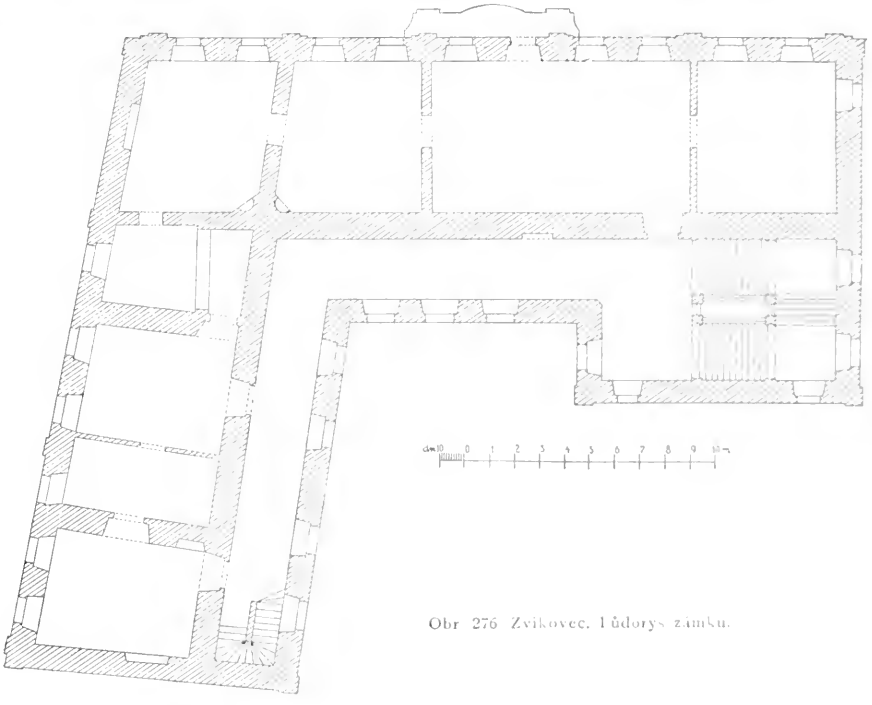

Obr. 276 Zvikovec. Půdorys zámku.

Obr. 278. Zvikovec Zámek.

uprostřed a dva nízké segmentové po stranách. V průčelí balkon na čtyřech hladkých sloupech spočívající. K východní straně příkopy a hluboká šikmá podezdívka.

Ve Zvikovci nalezeny hojné zlomky renaissančních kachlů, z prvé pol. XVI. stol., s výzdobou figurální (mezi jinými kus s nápisem: FERDINAND), jichž vyobrazení podává Dr. Matyáš Kalina z Jäthensteinu ve svém spise »Böhmens heidnische Opferplätze, Gräber und Alterthümer« (1836) na tab. IX—XX.).

Obr. 279. Žďár. Přední ohrada.

Žďár.

J. E. Vocel, »Pravěk země české«. — Pam. arch. VI. 256. — Šnajdr, 72. — L. Niederle, Lidstvo v době předhistorické.

HRADIŠTĚ s kamennými valy. Přední ohrada nízká a z části již rozmetená (viz obr. 279.), druhá 6—8 *m* vysoká (viz obr. 280.). Viz situační plán vnitřního ohrazení na obr. 281.

Obr. 280. Žďár. Druhá hradba.

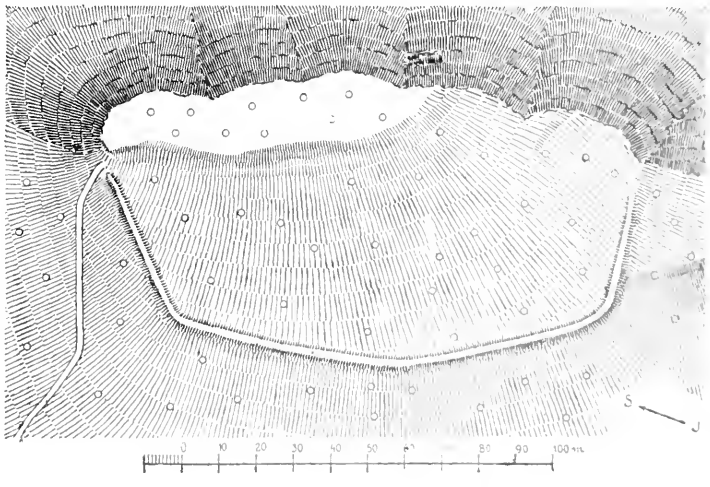

Obr. 281. Hradiště na Žďáru.

OPRAVY.

Str. 25. ř. 6 čti »Mirošovským« m. »Mirešovským«.
» 53. » 22 čti »ferit« m. »furit«.
» 60. » 3. zdola čti »1384« m. »1884«.
» 88. » 7. shora čti »Pam. arch. IV. odd. II. str. 88.« m. »Pam. arch. IV. 88.«.

SEZNAM UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ

Bartoloměj, zvonař 29, 53, 69, 132, 133, 134, 163.
Bartoš, zvonař 63.
Balko Fr. Xav., malíř 96.
Baura Václav, sochař 119.
Brandl Petr, malíř 93.
Canavalle Dominik, architekt 5.
Canavalle Jakub, architekt 5.
Dietrich Jan, zvonař 110.
Dietrich Vít, zvonař 17.
Dietrich Zachariáš, zvonař 59.
Dobner Michal, truhlář 5.
Dobner Jakub Konrád, zvonař 16.
Hiebl Jan, malíř 93.
Hillger Martin, zvonař 110.
Höger František, stavitel 89.
Chládek Ignác, malíř 150.
Jahn Quirin, malíř a architekt 96.
Jan, konvář 24.
Jaroš Tomáš, zvonař 59.
Kostelák Jan, zvonař 35.
Kramolín Josef, malíř 93.
Kühner Jan, zvonař 29, 156.
Kühner Jan Jiří, zvonař 156.
Lauermann Josef, kameník 93.
Legat Karel, sochař 2.
Liftner Josef, kameník 96
Molitor Jan Petr, malíř 10.
Mourek Jan, stavitel 160.
Palliardi Ignác Alois, stavitel 89.
Perner Jan, zvonař 4, 138.
Perner Petr, zvonař 157.
Petrle Jan, sklenář 5.
Platzer František, 93.
Pree Karel, architekt 93.
Priquey Jan, zvonař 18.
Sedlpaur Jan Jiří, zvonař 4.
Schönberger, kreslič 82.
Schubert, lithograf 82.
Seitz Jakub Vilém, zvonař 175.
Siegel Antonín, varhanář 100.
Siegel Leopold, varhanář 100.
Winhoffer Jan Michael Frant., zvonař 139.

SEZNAM MÍST.

Sv. Barbory Huť viz Huť.
Bašta 1.
Bechlov u Sebešic 1.
Biskoupky 1.
Bnečice viz Mlečice.
Borek 1.
Břasy 2.
Březina 2.
Bušovice 3.
Cetkov 4.
Sv. Dobrotivá 4.
Dobřív 19.
Drštka (Losumberg, Ramsperg) 19.
Dvořec 19.
Ejpovice 20.
Hamouz 20.
Hlohovice viz Lohovice.
Hoholov 20.
Homberk 20.
Hradiště 21.
Hřešihlavy viz Řešihlavy.
Huť sv. Barbory u Radnice 21.
Cháchov 21.
Cheznovice 21.
Chlukov 22.
Chomle 22.
Chotětín 24.
Chýlice 25.
Javor u Kornatic 29.
Jejičné (Ječniště) 30.
Kamýk u Mirošova 30.
Kamýk u Oseka 30.
Kařízek 30.
Klabava 31.
Kolvín 31.
Kornatice 31.
Kozel viz Šťáhlavy.
Kuškov u Švejkovic 31.
Kuškov u Strašic 31.
Kvaň 31.
Kvásek u Zbiroha 32.
Lhota Dlouhá 32.
Lhotka Terešovská 34.
Lipavsko 34
Lišná (Lišný, Lištný) 34.
Litohlavy 34.
Lohovice (Hlohovice) 34.
Losumberg viz Drštka.
Melmatěj viz Dobřív.
Mešno 35.
Mirošov 36.
Mlečice (Bnečice) 42.
Mýto 49.
Němčovice 60.
Nevčžeň 60.
Nevido 60.
Okrouhlík 60.
Olešná (Volešná) 60.
Osek 60.
Ostrovec 65
Padrť 65.
Sv. Petr (u Lišné) viz Řebřík.
Podmokly 67.
Příkosice 68.
Přívětice 68.
Rač, Radč (Mitrvald) 69.
Radnice 71.
Rokycany 82.
Rovný 128.
Řebřík 129.
Řešihlavy (Hřešihlavy) 132.
Sedlec 135.
Skořice 136.
Sloupek 136.
Smečice 138.
Strašice 138.
Stupno 141.
Svinná 141.
Šťáhlavy 142.
Terešov 149.
Újezd Drahoňův 151.
Újezd sv. Kříže 156.
Újezd Prašný 157.
Újezdec 158.
Vojenice 158.
Volduchy 159.
Vršíček 159.
Zaječov 160.
Zbiroh (Zbirov) město 161.
Zbiroh (Zbirov) hrad 163.
Zbirov Starý 169.
Zvikovec 169.
Žďár 177.

GETTY CENTER LINRARY
3 3125 00672 2736